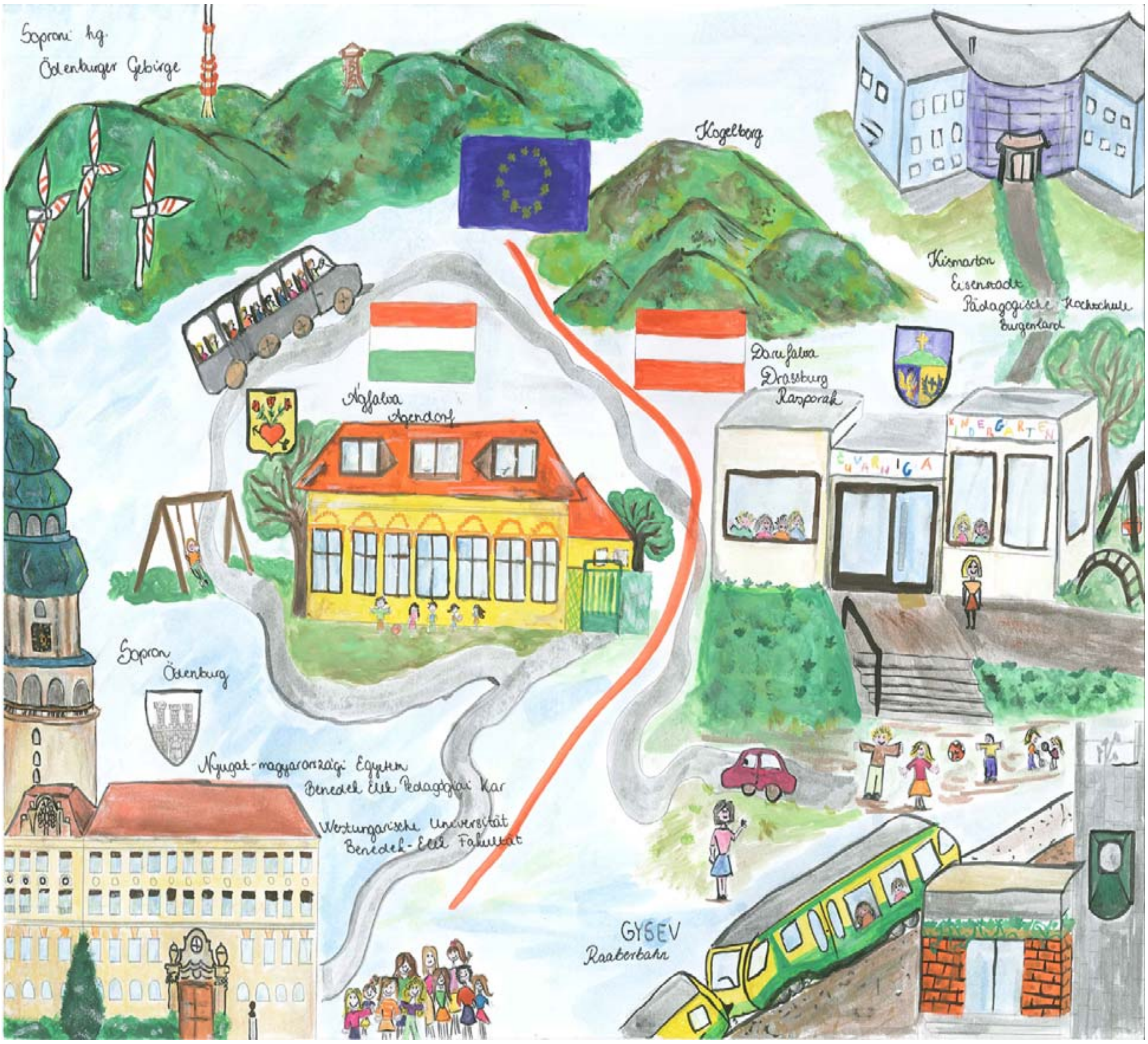
EUROPEAN UNION
European Regional
Development Fund

creating the future
Programm zur grenzüberschreitenden Kooperation ÖSTERREICH - UNGARN 2007-2013
AUSZTRIA - MAGYARORSZÁG Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013

MINISZTERELNÖKSÉG

MÓDSZERTANI KÉZIKÖNYV
AZ ÓVODAI MAGYAR-NÉMET KÉTNYELVŰ NEVELÉSHEZ

Dr. Hartl Éva - Babai Zsófia - Dr. Kovácsné Vinkovics Éva

Nyugat-magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

Sopron - 2014

A MULTILING L00167 „Többnyelvű nevelés Ágfalván és Drassburgban“ projekt az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Programban az Európai Unió és Magyarország társfinanszírozásával valósul meg. E kiadvány e projekt keretén belül készült.

TARTALOMJEGYZÉK

„Európa végre úton van afelé, hogy – vérontás nélkül – egy nagy családdá váljék. Igazi átalakulás ez ... egy kontinens, mely humán értékeket vall ... a szabadság, szolidaritás és mindenekelőtt a mások nyelvének, kultúrájának és hagyományainak tiszteletét jelentő sokszínűség kontinense.”

(Laeken Nyilatkozat) (http://www.eunow.eu/laeken%20declaration.html)

1. A Multiling projekt és előzményei

A burgenlandi Draßburg/Darufalva és a magyar német nemzetiségi település Ágfalva/Agendorf 2007-ben indítottak el egy közös, határon átnyúló projektet (Interreg IIIA), amely a két település óvodás korú gyermekeinek kétnyelvű (magyar-német) óvodai nevelését tűzte ki célul. Mivel a projekt nagyon sikeresnek bizonyult, folytatták az együttműködést, és létrehozták 2008-ban a BILKIG projektet. A projekt célja az volt, hogy már óvodás korban biztosítsa a gyermekeknek egy többnyelvű régióban a többnyelvű nevelést. Ezzel arra is ösztönözve a gyermekeket, hogy nyitottá váljanak a többnyelvűségre, és kedvet kapjanak az elsajátított nyelvek iskolai továbbtanulásához, illetve további nyelvek későbbi tanulásához.

A BILKIG projektben a gyermekek a magyar, ill. német nyelvet játékos formában sajátították el. A gyermekek az óvodai foglalkozásokon idegen nyelven is tanulhattak mondókákat, verseket, dalokat, körjátékokat. A projektben évente kb. 30 gyermek vett részt, de közvetve érintette az mindkét óvoda összes gyermekét, és pedagógusát is. A projekt 3 éve során több közös programra is sor került, amelyek során a gyermekek megismerhették egymás kulturális értékeit, és kapcsolatot teremthettek a szomszédos ország óvodásaival.

A projekt 40 hónapig tartott, és 2011. október 30-án zárult le.

A „MULTILING” projekt ennek a sikeres együttműködésnek az alapjaira építve jött létre 2011-ben.

A „MULTILING” projektbe a Nyugat-Magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kara és a Burgenlandi Pedagógiai Főiskola is bekapcsolódott annak érdekében, hogy a nyelvelsajátítás tudományos háttere is biztosított legyen, és erősödjenek az ágfalvi és darufalvi önkormányzatok és az oktatási intézmények közötti kapcsolatok, és a gyermekek a határ mindkét oldalán, napi szinten találkozhassanak a szomszédos ország nyelvével.

A projektnek köszönhetően a NYME BPK német nemzetiségi óvodapedagógus hallgatói a soproni képzés fennállása történetében első alkalommal végezhették 2013. februártól 2014. decemberig egyéni és csoportos szakmai gyakorlatukat egy ausztriai óvoda kezdetben kettő, majd mindhárom csoportjában. A draßburgi óvodában szakmai gyakorlatot teljesítő hallgatók az osztrák gyermekeknek játékos formában, tevékenység közben, a korai idegen nyelvelsajátítás alapelveit

szem előtt tartva tanították a magyar nyelvet, az ágfalvi óvodában a magyar gyermekek tanulták a német nyelvet ugyanilyen formában és módon.

A hallgatók a projektben, és a szakmai gyakorlatokon részt vevő oktatókkal, óvodapedagógusokkal tartott közös reflexiókon beszélték meg az óvodai foglalkozásokon szerzett tapasztalatokat, és értékelték a foglalkozásokon végzett hallgatói munkát. Ezek hozájárultak ahhoz, hogy a hallgatók hétről hétre tudatosan építsék fel óvodai nyelvi nevelési munkájukat. Mindkét óvodai helyszínen különös figyelmet fordítottak a külső világ tevékeny megismerése nevelési területre, a közös óvodai kirándulásokra, programokra. A hallgatók az egyes témaköröknek megfelelően törekedtek megvalósítani a feladataikat az élményszerű, játékos, a nevelés minden területét átölelő magyar-német nyelvű nyelvátadás óvodai lehetőségeinek kiaknázására és kipróbálására.

A gyakorlati tapasztalatok összegzésére az alábbi, kétnyelvű (német-magyar) óvodai nevelésre vonatkozó módszertani kézikönyvben kerül sor.

A módszertani kézikönyv a NYME BPK a projekt eredményeit be kívánja építeni a kétnyelvű óvodapedagógusok képzésébe, ezért ezt egyrészt a „Német nemzetiségi óvodapedagógus" képzés, a „Német nyelv az óvodában" specializáció hallgatóinak, másrészt olyan kezdő óvodapedagógusoknak ajánljuk, akik a kétnyelvű óvodai nevelésben kevés tapasztalattal rendelkeznek és szeretnék munkájukat igényesen és eredményesen végezni.

1.1. *Az intézményes kétnyelvű nevelés indokoltsága hazánkban*

A két település együttműködését és a projekt létrejöttét az a tény indokolta, hogy Ágfalva és Draßburg egy többnemzetiségű, többnyelvű terület részét képezi. Ágfalva és Draßburg olyan régióban fekszik, amelyet 1989-ig a határok mesterséges meghúzásával osztottak meg.

Majd az 1989 augusztus 19-i soproni Páneurópai Piknik eseményeinek hatására bekövetkezett fordulattal, az ezt követő eseményekkel, a nyugati határok teljes megnyitásával elkezdődött a német nyelv presztízsének ismételt növekedése, és pozitív irányú folyamat vette kezdetét, amely a német közösség és annak nyelve számára az újjáéledést és a fejlődést jelentette és a németek nyelvi helyzetének javulásának újra esélyt adott.

Magyarországon ma, 13 nemzetiség él, amelyek közül a németek alkotják a második legnagyobb csoportot. A 2001-es népszámláláskor a kisebbségi kötődésűek alig 1/3-a vallotta anyanyelvének az adott kisebbség nyelvét. Összesen 11 település volt német többségű, köztük a legtöbb Baranya megyében volt található. Baranya és Veszprém megyében ezeken kívül voltak olyan települések is, amelyekben a lakosság több mint 20 %-a volt német nemzetiségű. A 2011-es népszámláláson a magukat német nemzetiségűnek vallók létszáma a 2001-es adatokhoz képest megkétszereződött. Viszonylag sokan jelölték meg a családi és baráti körben beszélt nyelvként a németet. A németet anyanyelvként megvallók létszáma azonban még mindig nem emelkedett jelentős mértékben[1].

A magyarországi németek körében végzett szociolingvisztikai kutatások jelentős része azt mutatta ki, hogy a legtöbb német nemzetiségű településen a családi nyelvhasználatban a legidősebb generációtól a legfiatalabb felé haladva már a középső generációnál jelentős negatív irányú változás ment végbe az anyanyelv tekintetében, a legfiatalabb generáció esetében már 100 %-nak a magyar az anyanyelve. Ez a generáció a nemzetiségi nyelvet tekintve magyar egynyelvűvé vált, beolvadt a többségi magyar társadalomba.

A nyelvhasználat diszkontinuitása miatt családi körben megszakadt a német nemzetiségi nyelv átadása. A ma élő legfiatalabb generáció intézményes keretek között, ellenőrzött formában, az óvodától kezdődően sajátította/sajátítja el a német nyelvet, azonban nem a nemzetiségi, hanem a sztenderd nyelvet, és az iskolában is idegen nyelvként tanulja tovább.

Ezért van nagy szükség olyan intézményekre, például óvodákra, amelyek próbálják átvenni a nyelvátadásban a család korábban betöltött szerepét.

[1] A 2001-es Népszámláláskor Magyarországon összesen 314 060 fő vallotta magát valamelyik nemzetiséghez tartozónak. 62 233 fő vallotta magát német nemzetiségűnek. Német anyanyelvűnek 33 792 fő vallotta magát. A 2011-es adatok szerint 131 951 fő vallotta magát német nemzetiségűnek, 38248 fő vallotta anyanyelvének a német nyelvet. 95661 fő vallotta azt, hogy a német nyelvet családi és baráti körben használja. (http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_orsz_2011.pdf)

2. A magyarországi nemzetiségi óvodai nevelés

2.1. Törvényi háttér

Az 1993-ban megjelent nemzetiségi törvény („Törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól") szerint a kisebbségi személynek joga van részt venni anyanyelvi oktatásban, a közösségnek pedig joga van, hogy kisebbségi óvodai nevelés, kisebbségi alap- és középfokú nevelés és oktatás, továbbá felsőfokú képzés, ill. a kisebbségi önkormányzatok segítségével a feltételek megteremtését kezdeményezze.
(http://www.nemzetisegek.hu/dokumentumok/kisebbsegitorveny/kisebbstorvmagyar2006.pdf)

1997-ben a törvény kiegészítéseként megjelent a „Nemzeti és etnikai kisebbség óvodai nevelésének és iskolai oktatásának irányelve", mely megfogalmazza a kisebbségi óvodai nevelés és iskolai oktatás fő irányelveit.

A törvény 4 óvodai nevelési célt és feladatot fogalmaz meg:

Sajátos célként fogalmazza meg a kisebbség nyelvét beszélő óvodapedagógus biztosítását.

A kisebbségi óvodai nevelésnek az ONAP-pal összhangban kell megvalósulnia, és sajátossága, hogy a kisebbség nyelvének és kultúrájának megismerését, elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését is szolgálja.

A kisebbségi óvodai nevelésnek három formáját határozza meg:

1. Anyanyelvi nevelést folytató
2. Kisebbségi nevelést folytató kétnyelvű
3. Cigány kultúrális nevelést folytató óvoda. (http://nemzetisegek.hu/etnonet/kodex/32-97kr.htm)

Az *anyanyelvi nevelés*ben az intézmény az óvodai élet egészét a kisebbség nyelvén szervezi meg, célja a teljes értékű nemzetiségi nevelés biztosítása. Ennek alapvető feltétele, hogy az óvodapedagógus az adott kisebbséghez tartozóként anyanyelvi szinten birtokolja és aktívan használja a kisebbség nyelvét. Ezt a nevelést a német nemzetiség esetén olyan német származású családok gyermekeinek biztosítják, akiknek vagy a kisebbségi nyelv az anyanyelve, vagy a családból a szóbeliséget tekintve magas szintű nyelvismeretet hoznak. Erre a formára kevés igény mutatkozik, mivel a legtöbb németek lakta területen a közösség nyelvi asszimilációja mára elérte a nyelcsere állapotát. 2009/10-ben 1541 gyermek járt ilyen csoportba, e létszámnak 60 %-át a németek tették ki, azonban ez is csak a teljes nemzetiségi gyermeklétszám töredéke. A 13 nemzetiségből 6 egyáltalán nem jut ilyen neveléshez. Kivételes helyzetben van Baranya megye, ahol a Pécsett működő Koch Valéria Iskolaközpontban 2012 őszén huszonkét gyermeknek nyílt lehetősége arra, hogy ilyen formában aktívan használhassa a német nyelvet. Azóta az összes óvodai csoportban ezt a nevelést folytatják. (http://www.bama.hu/baranya/kultura/nemet-ovodai-csoport-indulhat-osztol-443350)

A *kétnyelvű óvodára* van a legnagyobb igény, amely mind a magyar, mind a német nyelv fejlesztését szolgálja. A két nyelv használatának arányát a gyermekcsoport összetétele, nyelvismerete határozza meg. Az óvodai élet tevékenységi formáiban mindkét nyelv használata érvényesül, de cél az, hogy az óvodai év végére a két nyelv használata elérje minimum az 50-50 %-os arányt. Erre a formára azért is mutatkozik nagy igény, mert akkor is alkalmazható, ha a gyermekek otthonról hozott kisebbségi nyelvtudásszintje alacsony, vagy teljesen hiányzik. Az elmúlt időszakban megnőtt a nemzetiségi nevelés iránti igény, amely elsősorban az óvodákra vonatkozik, amelyek iránt 42 %-kal nőtt az igény, sőt a német nemzetiség esetében 70 %-os volt ez a növekedés, amely több mint hatezres létszámbővülést jelentett.

A német nemzetiség óvodai nevelés iránti érdeklődés nemcsak a német nemzetiséghez tartozók részéről jelent meg, hanem a német nyelv jelenleg is magas piaci értékének megnövekedése miatt a nem nemzetiségi származású magyar lakosság, a többségi társadalom részéről is egyre nagyobb mértékben jelentkezik. A német fontos közvetítő nyelv Magyarország és Ausztria között.

A nemzetiségi származású szülők gyermekeiket azért íratják kétnyelvű nevelést folytató intézménybe, mert szeretnék, ha gyermekeik megtanulnák a nagyszülők, szülők anyanyelvét. A gyermekek azonban részben egyre kevesebb tudással, másrészt a nemzetiségi nyelv teljes ismerete nélkül érkeznek az intézményekbe.

A magyar, nem nemzetiségi családok fokozott érdeklődése pedig még inkább hozzájárul ahhoz, hogy az óvodai nevelésben nem az egynyelvű, hanem a kétnyelvű nevelést biztosító forma kerül előtérbe és többségbe, és így az óvodákban a német nemzetiségi családból származók gyermekeinek lehetősége sincs a nemzetiségi nyelv elsajátítására, hanem a sztenderd nyelvváltozatot sajátíthatják el a többségi társadalom igényeihez alkalmazkodva.

A nemzetiségi nyelv átadása harmad-, de nem utolsósorban azért sem lehetséges, mert nagy a hiány azokból az óvodapedagógusokból, akiknek anyanyelve a német nemzetiségi nyelvváltozat.

2.2. Az óvodai hagyományápolás szerepe a német nemzetiség megmaradásában

A már nevezett okok miatt a német nemzetiségi származású szülők azt is szeretnék, ha az óvoda közvetítené gyermekeik felé őseik hagyományait, és a nemzetiségi identitástudatot. Reálisan látják azt, hogy mivel a család már nem tudja sem a nyelvet, sem a kultúrát és identitást átörökíteni, ezeket a nevelési és oktatási intézményektől kaphatják meg gyermekeik. Tehát ezen intézményeknek kell felvállalniuk a hagyományozási feladatok nagy részét, amelyeket korábban a családon belül örökítettek át.

Az emberi erõforrások minisztere 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelete a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról megerősíti ezt a feladatot:

„A nemzetiségi óvoda a tevékenységi formákat az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint alakítja ki, a tartalmakhoz felhasználja a nemzetiségi nyelvi, irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeit. Az óvodai nevelés magába foglalja a nemzetiségi hagyományok, szokások továbbörökítését, valamint a nemzetiségi identitás megalapozását és fejlesztését.” (http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK13035.pdf)

Az identitás egyik fontos összetevője a nyelv, annak aktív használata és megőrzése, másik fontos eleme az etnikai identitás. A fokozott nyelvi asszimiláció miatt egyre jobban átveszi az identitás megőrzésében, anémet nemzetiség fennmaradásának elősegítésében az etnikai identitáshoz kapcsolódó hagyományápolás a szerepet. Erre az óvodai nevelés keretei között az év során több lehetőség is nyílik, így ez az a terület, amelyben az óvoda és annak pedagógusai kulcsfontosságú szerepet játszhatnak, ill. játszanak.

Az óvodapedagógus akkor is, ha nem is tudja átadni a nemzetiségi nyelvet, fontos küldetést tölt be híd szerepével a nemzetiség és a többségi társadalom, valamint az anyaország között. Hiszen a sztenderd nyelvváltozat átadásával olyan nyelvtudást közvetít, amelyet mindenhol megértenek, és amellyel motivációt biztosít a gyermekeknek a német nyelv, illetve további nyelvek későbbi sikeres elsajátításához.

3. A magyar népcsoport nyelvi helyzetének változása Burgenlandban

A mai Ausztria területén hat hivatalosan is elismert népcsoport él: a burgenlandi és bécsi magyarok, a karintiai és stájerországi szlovének, a burgenlandi horvátok, a bécsi csehek, szlovákok, valamint a romák és szintik.

A 2001-es Népszámlálás adatai szerint Ausztriában 40.583 fő használja a német mellett a magyart is. Burgenlandban 6641 fő vallotta magát magyarnak. Ők Felső-Őrség három településén – Felsőőrben, Alsóőrben és Őriszigeten – és a Közép-Burgenlandban fekvő Felsőpulyán élnek, míg a fennmaradó egyharmadnyi lakosság szórványban 156 településen. (http://bgazrt.hu/_files/NPKI/oktatas/Tervesztes%20es%20hatartalanitas%20%286%29.pdf)

A Burgenlandon kívül élő magyarok különböző vándorlások vagy menekülési hullámok következtében kerültek Ausztriába. Bécsben a középkor óta élnek magyarok, amely egyrészt a rokoni kapcsolatoknak köszönhető, másrészt annak, hogy sok fiatal tanult a 19. század óta Bécs különböző egyetemein. A kivándorlás és az egyetemi tanulmányok folytatása napjainkban is erőteljesen megfigyelhető.

A burgenlandi magyarságot a többi népcsoporttól[2] eltérően csak az 1976-os népcsoporttörvény (Volksgruppengesetz) ismerte el hivatalosan autochton[3] népcsoportként. Ezután kerülhetett sor a magyar nyelvű oktatás újraindítására négy magyarlakta településen. (http://bgazrt.hu/_files/NPKI/oktatas/Tervesztes%20es%20hatartalanitas%20%286%29.pdf)

3.1. Törvényi háttér

Az 1989-es magyarországi rendszerváltásnak, a határok teljes megnyitásának, a határokon átnyúló gazdasági kapcsolatok felélénkülésének és Magyarország EU-tagságának köszönhetően megindult a magyar nyelv presztízsének növekedése Burgenlandban, amely azt eredményezte, hogy megnőtt a magyar nyelv iránti érdeklődés, és a magyar nyelvet iskolai keretek között tanulók létszáma. A burgenlandi kisebbségi iskolatörvény (641/1994) a tartományban élő magyarok, horvátok és romák oktatási jogait szabályozza az alsó tagozattól az érettségiig. A törvény alapján egész Burgenlandban kell biztosítani a kétnyelvű oktatást, ha a szülők legalább 25%-a ezt kéri, és az egynyelvű oktatásra is van lehetőség.

[2] A burgenlandi horvátokat és a szlovéniai szlovéneket már az 1955-ös Államszerződés elismerte népcsoportként.
[3] Az a népcsoport tekinthető autochtonnak, amely egy ország területén már legalább egy évszázada honos.

Ausztriában a szülők azért nem iratják be ilyen iskolába gyermekeiket, mert félnek attól, hogy a magyar nyelv túlsúlya miatt gyermekeik nem fogják megfelelően elsajátítani a német államnyelvet. (http://www.matud.iif.hu/2009/09nov/07.htm)

A magyar népcsoport körében Burgenlandban is lezajlott nagyfokú nyelvcsere folyamat miatt az érdeklődés fókuszában nem az egynyelvű oktatás áll, hanem a kétnyelvű oktatási forma, és a gyermekek nagy része a magyart idegen nyelvként tanulja.

Az 1994-es törvény szerint Burgenland bármely településének iskolájában oktatható a három népcsoportnyelv, ha megvan az osztályok vagy csoportok beindításához szükséges, törvényben előírt jelentkezői létszám. Az általános iskola alsó tagozatában lehetőség van a szabadon választott nyelvtanuláson túl kétnyelvű (magyar/német vagy horvát/német) oktatásra, illetve a csak kisebbségi nyelvű (csak magyar/horvát) iskolák/osztályok létrehozására és működtetésére.

A kisebbségi osztályok maximális tanulói létszáma 20 fő lehet, s egy magyar nyelvet tanuló csoport több osztályból is létrejöhet. Ennek megfelelően az általános iskola alsó tagozatában a korábbi 25 helyett már 7 fő jelentkezése is elegendő ahhoz, hogy magyar nyelvű osztály indulhasson, már működő csoport pedig 5 fővel is működhet tovább. (http://korunk.org/?q=node/10239)

Az óvodákkal kapcsolatos rendeletek megalkotása a tartományok feladata. Az 1995-ben hatályba lépett (LGBl. Nr. 63/1995), és azóta többször módosított burgenlandi óvodatörvény a kétnyelvű nevelést szabályozza a bölcsődékben, óvodákban, napközi otthonokban. Felsőőr, Alsóőr, Őrisziget és Felsőpulya körzetében a magyart „második óvodanyelvként” írja elő. A magyar nyelv óvodai elsajátítását egész Burgenlandban, a nem autochton településeken is lehetővé teszi a törvény, ha a szülők 25 százaléka igényli. (http://korunk.org/?q=node/10239)

2002. júliusban megjelent a legújabb burgenlandi óvodatörvényt, amely előírja, hogy a kisebbségi területeken heti 9 órában kell a kisebbség nyelvén foglalkozásokat tartani.

Összefoglalóan pozitív tényként állapíthatjuk meg, hogy az ausztriai Burgenlandban a magyar nyelv elsajátítása/tanulása iránti érdeklődés az utóbbi évtizedekben megnőtt, nemcsak a népcsoport részéről, hanem a többségi társadalom részéről is. Ez is jelentősen hozzájárulhat ahhoz, hogy a szomszédok egymás nyelvét és kultúráját jobban megismerjék, és olyan projektekben vegyenek részt, amelyek ezen utat segítik. A pedagógusok Ausztriában is híd szerepet tölthetnek be a népcsoport és a többségi társadalom, valamint Magyarország között. Már az óvodás korban elkezdett nyelvelsajátítás motivációt jelenthet a magyar nyelv további, illetve további nyelvek későbbi tanulásához.

4. A több-/kétnyelvűség fogalma

A többnyelvűségről két elképzelés létezik:

1. Az egynyelvűség eredetileg az emberiség Isten akarata szerinti, természetes, politikailag legitim állapota volt. Az ideális állapot az egynyelvűség volt. Az Ószövetségben szereplő Bábeli zűrzavar legendája szerint a többnyelvűséget nyelvi zűrzavarnak, Isten átkának tekintették.[4] (Lüdi, 1996:233) (fordította B. Zsófia)

2. Ma már tény, hogy az emberiség többsége korábban is és most is többnyelvű, vagy olyan országokban él, amelyek területén több nyelvet használnak. A múltra visszatekintve is látható, hogy a nagy birodalmakban sokféle nemzetiség, sokféle nyelv élt egymás mellett.[5] A történelem viharait követően bizonyos átrendeződések következtek be, de az etnikai, nyelvi heterogenitás megmaradt. Már a 20. század 80-as éveiben az emberiség több mint 60%-a többnyelvű volt. (Lüdi 1996: 234). Ma tehát a többnyelvűségre úgy tekintünk, mint az emberiség természetes, normális állapotára, és az egynyelvűséget betegségnek tekintjük, ami azonban gyógyítható. A kétnyelvűség pedig a többnyelvűség egy fajtája, amely az előbbiekben bemutatott régiókra is jellemző volt egykor, és jellemző napjainkban is, de a természetes kétnyelvűség sajnálatos módon már egyre kevesebb családban.

4.1. Ki tekinthető kétnyelvűnek?

Bloomfield szerint az a személy volt két-, ill. többnyelvűnek tekinthető, aki a különböző nyelveket kora gyermekkorában sajátította el és mindegyiket anyanyelvi szinten használta mind szóban, mind írásban. (Navracsics 2000: 15).

Ma már nem érvényes ez a felfogás, és Grosjean szerint az tekinthető többnyelvűnek, aki a hétköznapjaiban rendszeresen használ két vagy több nyelvet kommunikációs és szociokultúrális szükségleteinek megfelelően. (Bartha 1999: 40) Ugyanez a definíció szerepel Triarchi-

---

[4] „Mind az egész földnek pedig egy nyelve és egyféle beszéde vala. És lőn mikor kelet felől elindultak vala, Sineár földén egy síkságot találának és ott letelepedének. […] És mondának: Jertek, építsünk magunknak várost és tornyot, melynek teteje az eget érje, és szerezzünk magunknak nevet, hogy el ne széledjünk az egész földnek színén. Az Úr pedig leszálla, hogy lássa a várost és a tornyot, melyet építenek vala az emberek fiai. És monda az Úr: Ímé e nép egy, s az egésznek egy a nyelve […] és bizony semmi sem gátolja, hogy véghez ne vigyenek mindent, a mit elgondolnak magukban. Nosza szálljunk alá, és zavarjuk ott össze nyelvöket, hogy meg ne értsék egymás beszédét. És elszéleszté őket onnan az Úr az egész földnek színére; és megszűnének építeni a várost. Ezért nevezék annak nevét Bábelnek; mert ott zavará össze az Úr az egész föld nyelvét, és onnan széleszté el őket az Úr az egész földnek színére." (http://biblia.biblia.hu/read.php?t=1&b=1&c=11&v=0&vs=)

[5] Az Osztrák-Magyar Monarchia ennek jó példája, melynek határain belül különböző nemzetek, népek éltek egymás mellett, különböző nyelvekkel, vallással, és kultúrális hagyományokkal.

Herrmannnál, aki ezt kiegészíti még azzal a feltétellel, hogy az illető személy az egyik nyelvről a másikra nehézség nélkül át tudjon váltani.

A kétnyelvűségnek a következő *típusai* vannak Lüdi felosztása szerint:

1. *egyéni kétnyelvűség, vagy bilingvizmus:* olyan személyek tartoznak ebbe a csoportba, akik több mint egy nyelvet használnak rendszeresen és különféle helyzetekben és nehézség nélkül át tudnak váltani egyikről a másikra, ahogy azt a fenti definícióban leírtuk (pl. Széchenyi István- magyar, német francia).
2. *területi két-, vagy többnyelvűség:* ugyanazon a területen hivatalosan nem egy, hanem két, vagy több nyelv használható egymás mellett (pl. Svájc, amelynek négy hivatalos nyelve van: német, francia, olasz, rétóromán)
3. *társadalmi két-, vagy többnyelvűség, vagy diglosszia:* olyan közösségek tartoznak ebbe a kategóriába, amelyek több nyelvet használnak, és a különböző nyelvek különböző funkciót töltenek be (A ladin, német és olasz nyelv Dél-Tirolban, vagy a magyarországi németek, akik az informális szférában a nemzetiségi német nyelvváltozatot használják, a formális szférában pedig a magyar nyelvet)
4. *intézményi két-, vagy többnyelvűség:* olyan nemzeti vagy nemzetközi szervezetek tartoznak ebbe a csoportba, amelyek a szolgáltatásaikat több nyelven kínálják fel (pl. az Európai Unió) (Lüdi 1996: 234) (fordította B. Zsófia)

Az *egyéni kétnyelvűség* kialakulásának lehetséges okai:

- egyének, vagy csoportok migrációja
- élet olyan határmenti területeken, ahol több nyelv találkozik, vagy nyelvileg heterogén területeken
- házasságkötés más nyelvű személlyel
- egy különleges nyelvvel rendelkező felekezeti csoporthoz tartozás (pl. a jiddis nyelv)
- társadalmi mobilitás
- továbbtanulási szándék. (Lüdi 1996: 234) (fordította B. Zsófia).

4.2. Az egyéni két-, vagy többnyelvűség típusai

1. Az elsajátítás időpontja és módja szerint: *szimultán (természetes) és szukcesszív* (ellenőrzött) több-, ill. kétnyelvűség. A szimultán többnyelvűség esetében kettős nyelvelsajátításról beszélünk. A gyermek születésétől kezdve két nyelvvel nő fel, mindkét nyelvet egyidejűleg, a mindennapi kommunikáció során sajátítja el, tehát mindkettő első nyelvének tekinthető. A szukcesszív (egymás utáni) nyelvelsajátítás esetében egy második, ill. harmadik nyelv későbbi elsajátításáról van szó, az óvodás, iskolás korban, serdülőkorban, felnőttkorban, intézményes keretek között.
2. A nyelvtudás szintje szerint: *kiegyenlített (balansz)* és *egyenlőtlen* (*domináns)* kétnyelvűség. A balansz kétnyelvűségnél a többnyelvű személy mindkét nyelvet ugyanolyan szinten birtokolja. A domináns kétnyelvűségnél az egyik nyelv a domináns, a másik a gyengébb, a különböző kompetenciaterülettől (beszéd-, hallás-, olvasás-, írás-, kommunikációs kompetencia), vagy a nyelvhasználati színtértől függően (család, hivatás, szabadidő, stb.).
3. A társadalmi státusztól függően: *additív (hozzáadó) és szubtraktív (felcserélő) kétnyelvűségről beszélünk.* Az aditív kétnyelvűség esetében mindkét nyelvnek azonos társadalmi státusza van és a két nyelv kiegészíti egymást. A két nyelv egymástól függetlenül harmónikusan fejlődik. A szubtraktív kétnyelvűségnél esetén az anyanyelvet elhanyagolják, mert annak státusza sokkal alacsonyabb, mint a másiké, ezért a másik nyelvet helyezik előtérbe. Azoknak a gyermekeknek, akiknél ez az eset áll fenn, lelassul a nyelvi fejlődése, emocionális problémái adódnak, és rosszabban teljesítenek a későbbiekben az iskolában is. Ezzel az esettel elsősorban migráns gyermekeknél találkozunk. (Bartha, 1999)

A kiegyenlített kétnyelvűség feltétele mindkét nyelv biztos birtoklása.

A szülőkben gyermekük *kétnyelvű nevelésével kapcsolatban* felmerülnek bizonyos *kérdések*, hogy megéri-e gyermeküket kétnyelvű óvodai csoportba iratni. A főbb kérdések többek között: Milyen előnyei származnak a gyermekek számára a kétnyelvű nevelésből? Vannak-e hátrányai a kétnyelvű nevelésnek? Miért éppen gyermekkorban kell elkezdeni a kétnyelvű nevelést? Melyik a legmegfelelőbb időpont egy idegen nyelv elsajátításához? A gyermekek számára túlterhelést jelenthet két nyelv egyidejű elsajátítása, és ezzel együtt elmaradnak kortársaik mögött intellektuális vonatkozásban?

E kérdésekre a tudomány jelenlegi állása szerint a következő *válaszok* adhatók:

A 20. század 60-as éveinek elején fordulópont következett be a kétnyelvű nevelés megítélésének tekintetében. Megdőltek azok a nézetek, miszerint a többnyelvűség személyiségi, nyelvi zavarok, pl. dadogás kialakulásához vezethet. Bizonyított tény, hogy ezeket a problémákat nem a kétnyelvű nevelés, vagyis két nyelv egyidejű elsajátítása okozza. A nyelvészek számos kutatást olyan

végeztek/végeznek, amelyben egynyelvű és kétnyelvű gyermekeket hasonlították/hasonlítanak össze, s melyek során kiderült, hogy egyértelműen csak előnyökről beszélhetünk. Az Európai Bizottság megfogalmazásában is szerepel, hogy a szülőket tájékoztatni kell a korai kezdés előnyeiről, valamint azokról a szempontokról, melyek alapján a gyermekek által tanult első idegen nyelvet ki kellene választani. (v.ö. A bizottság közleménye a Tanács, az Európai parlament, a Gazdasági és szociális Bizottság és a régiók számára; A nyelvtanulás és nyelvi sokszínűség támogatása; akcióterv a 2004-2006 időszakra) (>I.1.1 - I.1.5 akciók)

A kétnyelvű gyermekekről az egynyelvű kortársaikkal szemben a következőket állapították meg:

- Komplexebb intelligencia struktúrával rendelkeznek és jobb eredményeket érnek el a kognitív flexibilitás terén
- Jobb eredményeket érnek el matematikából
- Kreatívabbak mind szellemi, mind gyakorlati téren
- Nagyobb érdeklődést mutatnak további nyelvek iránt és jó nyelvérzékkel rendelkeznek
- Könnyebben sajátítanak el további nyelveket
- Nagyobb szociális érzékenységgel rendelkeznek, nagyobb kapcsolati hálóra tesznek szert, ami a barátságot és a kapcsolatokat illeti
- Jobban tudatában lesznek saját kulturális értékeiknek, saját kultúrájuk hatásainak
- Nyitottabbak a világra és nagyobb megbecsülést mutatnak más kultúrák iránt, nagyfokú toleranciával rendelkeznek, és jobban tudnak alkalmazkodni
- Jobbak az elhelyezkedési lehetőségeik a munkaerőpiacon (A bizottság közleménye a Tanács, az Európai parlament, a Gazdasági és szociális Bizottság és a régiók számára; A nyelvtanulás és nyelvi sokszínűség támogatása; akcióterv a 2004-2006 időszakra) (>I.1.1 - I.1.5 akciók)

Egy második nyelv elsajátítását nem lehet elég korán elkezdeni! A gyermekkor mindenesetre a legalkalmasabb időpont erre. Már kisgyermekkorban biztosítani kell különböző nyelvek tanulásának a lehetőségét. (v.ö. A Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a régiók számára; A nyelvtanulás és nyelvi sokszínűség támogatása; akcióterv a 2004-2006 időszakra) (>I.1.1 - I.1.5 akciók)

Mi indokolja azt, hogy már kis gyermekkorban elkezdjük az idegen nyelvek elsajátítását? A gyermekek jobban el tudnak sajátítani egy második nyelvet, mint a felnőttek, mert agyuk nagyobb plaszticitású, az agy féltekéinek lateralizációja nem zárult le, és hangképző szerveik nagyon hajlékonyak, ami lehetővé teszi és megkönnyíti a helyes kiejtés elsajátítását. Mivel a gyermekek az első életéveikben természetes módon, nem tudatosan, az anyanyelvhez hasonlóan sajátítják el a második nyelvet, gátlásosság nélkül és nyitottsággal utánoznak minden további nyelvet, ezért

rendelkeznek jobb képességgel a kiejtésben és a hallásértésben azokkal szemben, akik csak később, vagy felnőttkorban kezdenek el egy másik nyelvet tanulni.

A kutatások azt is bebizonyították, hogy a gyermekek számára nem jelent túlterhelést több nyelv egyidejű elsajátítása. Sőt, beigazolódott ezek során, hogy a gyermekek annál könnyebben sajátítják el az idegen nyelveket, minél korábban kezdik el tanulni azokat. Az Európa Tanács célkitűzésében 2002 óta az szerepel, hogy Európa polgárainak anyanyelvükön kívül további két nemzet nyelvét birtokolniuk kell. Az akcióterv első,"Anyanyelv plusz két másik nyelv": korai kezdés" című fejezete hangsúlyozza az óvodai nyelvelsajátítás fontosságát, mert ez az alapja a további nyelvtanulásnak, és az óvodának, valamint iskolának döntő szerepe van abban, hogy a későbbiekben az egyén milyen attitűdökkel fog rendelkezni más nyelvek és kultúrák iránt. (v.ö. A Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a régiók számára; A nyelvtanulás és nyelvi sokszínűség támogatása; Akcióterv a 2004-2006 időszakra) (>I.1.1 - I.1.5 akciók) Brüsszel, 2003. 07. 24. COM(2003) 449 végleges változat).

A két nyelven felnövő gyermekek nem maradnak el intellektuális szempontból kortársaik mögött, hanem inkább kreatívabbak és jobb intellektuális képességekkel rendelkeznek, mint egynyelvű társaik, és személyiségük is fejlettebb. (vgl. Triarchi http://www.alp.dillingen.de/ref/sp/msHCD3/1-Theorie/1-1-14-Kindesalter.pdf) (fordította B. Zsófia)

5. Kétnyelvű óvodai nevelés - Idegen nyelvelsajátítás az óvodában

Magyarországon az óvodákban a *kétnyelvű nevelés kétféle program* szerint zajlik:

1. Az *„Egy személy-egy nyelv”*[6] programban a részt vevő pedagógusok egy-egy nyelvet képviselnek, és a foglalkozásokat minden nevelési területen a saját nyelvükön, tehát egy nyelven tervezik és valósítják meg. Ennek az elkülönítésnek köszönhetően, és azért, mert a gyermekek személyhez kötik a nyelvet, már az elsajátítás kezdeti szakaszában el tudják egymástól különíteni a két nyelvet, így a nyelvi tudatosság már korán kialakul bennük. A gyermek mindkét nyelvet és mindkét nép kulturális kincseit megismeri.

2. A *„Játék a szóval, játék a nyelvvel”* programot Talabér Ferencné dolgozta ki. A programot Talabér Ferencné a kétnyelvű német nemzetiségi nevelést folytató óvodai csoportokra írta, de nem nemzetiségi csoportokban is alkalmazható, és bármelyik másik nyelvre is adaptálható. Ahogy a program neve is mutatja, a programban részt vevő gyermekek nyelvelsajátítása játékos módon megy végbe. A német nyelvű dalok, mondókák, mesék és körjátékok, mozgásos játékok napirendbe történő beépítésével a gyermekek játékos, spontán és nem tudatos módon sajátíthatják el a német nemzetiségi, vagy a német mint idegen nyelvet. A nevelés két nyelven zajlik, a nyelvet közvetítő óvodapedagógus kétnyelvű.

Az ágfalvi óvoda kétnyelvű nevelést folytató nemzetiségi óvoda, a draßburgi óvodában a MULTILING projekt keretében a Nyugat-magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kara német nemzetiségi óvodapedagógus hallgatóinak jelenlétével a fent bemutatott kétnyelvű programok jó tapasztalatainak beépítésére, megvalósítására került sor a napi rendszerességgel megtartott óvodai foglalkozásokon.

[6] A nevelési módszert J. Ronjat (1913) francia nyelvész alkalmazta családjában. Gyermekük nevelés során mindkét szülő saját anyanyelvét használta, Ronjat a francia, felesége a német nyelvet, így vált Louis kétnyelvűvé. A család hol Németországban, hol Franciaországban élt, így az egyik nyelv mindig azonos volt a többségi társadalom nyelvével. A módszer a ma legkedveltebb kétnyelvű nevelési módszer, amely eredményes nyelvelsíjátításhoz vezet.

6. Az óvodapedagógus szerepe a kétnyelvű nyelvelsajátítás folyamatában

A sikeres szukcesszív kétnyelvű nyelvelsajátítás kulcsa az *óvodapedagógus*, akinek rendkívül fontos a szerepe ebben a folyamatban. Az óvodapedagógus minta a gyermek számára. A gyermeki nyelvelsajátítás imitatív jellegéből adódóan fontos, milyen az a minta, az input, amely a gyermekek előtt áll, hiszen őt utánozzák le a mindennapok során.

Az óvodapedagógnak éppen ezért eleget kell tennie olyan elvárásoknak, amelyek teljesülése nélkül a kétnyelvű nevelés nem működhet, és nem lehet eredményes. Az Európai Bizottság Akciótervében megfogalmazottak szerint is csak akkor lehet eredményes a kisgyermekkori nyelvtanulás, ha a pedagógus megfelelő képzettséggel rendelkezik ahhoz, hogy kis gyermekeket idegen nyelven neveljen. (A bizottság közleménye a Tanács, az Európai parlament, a Gazdasági és szociális Bizottság és a régiók számára; A nyelvtanulás és nyelvi sokszínűség támogatása; akcióterv a 2004-2006 időszakra) (>I.1.1 - I.1.5 akciók)

Triarchi-Hermann három fontos feltétel teljesülésében látja a kétnyelvű nevelés sikerességét. Ezek a következők:

1. érzelmi tényezők
2. szociokultúrális tényezők
3. nyelvi tényezők

1.Az érzelmi tényezőkhöz tartozik a gyermek lelkiállapota, érzelmei, és a kétnyelvűséggel kapcsolatos attitűdjei. Ha a gyermekben pozitív attitűd alakult ki a kétnyelvűsége iránt, akkor büszke arra és előnyként éli meg, akkor pozitív irányba fog fejlődni és pozitívan megélt kétnyelvűségi állapot alakul ki nála. Ez azonban csak akkor következhet be, ha az a társadalmi réteg, azok a személyek (családban a szülők, nagyszülők, intézményekben az óvodapedagógusok, ill. az idegen nyelvtanárok), akik körülveszik a gyermeket, és akiktől elsajátítja az adott idegen nyelvet, maguk is pozitív attitűddel rendelkeznek, és ezt kialakítják és fenntartják benne is. Ezt az óvodapedagógusok úgy tudják kialalakítani, ha eleget tesznek annak az alapelvárásnak, hogy a gyermekekkel pozitív, érzelemdús kapcsolatot hoznak létre, amelyen keresztül a gyermek az óvodapedagógushoz kerül közel, aki közvetíti felé az idegen nyelvet. Ha a személyhez pozitív kapcsolat fűzi a gyermeket, akkor minden bizonnyal az általa képviselt nyelvvel is pozitív kapcsolata lesz. Ez az alapja annak a nyitottságnak, amely befolyásolja a tanulási kedvet további nyelvek tanulásához is.

2.A szociokultúrális tényezőkhöz tartozik az elfogadás, a többségi társadalom tagjainak érzései és attitűdjei az a tanított idegen nyelv kultúrája iránt. Ez összefoglalóan a nyelvpresztízs, amely

nagymértékben befolyásolja a kétnyelvű nevelés hatásait. Ide tartozik továbbá az a környezet, társadalmi réteg, amelyben a gyermek felnő, amely meghatározza a gyermek fejlődését. Ha ennek attitűdje pozitív, akkor nemcsak a nyelv iránt jön létre a gyermekben, hanem az adott nyelvet képviselő népcsoport, nemzet, és annak kultúrája iránt is. A nemzetiségi kétnyelvű nevelés viszonylatában így alakítható ki a gyermekben a kétnyelvű identitás. Ennek feltétele, hogy az óvodapedagógus megismertesse a gyermeket a nyelvhez tartozó értékekkel, kultúrkinccsel, hagyományokkal, amelyre az óvodai év ünnepei lehetőséget biztosítanak. Ennek eredményes megvalósításához azonban nem elegendő a pedagógus munkája, hanem szükség van a családdal való szoros együttműködésre is, mert a szülők sok esetben nem ismerik ezeket a hagyományokat, a nemzetiségi családok pedig elvárják hagyományaik átadását a gyermekeiket nevelő, oktató intézményektől.

3.A nyelvi tényezőktől függ, hogy a gyermek balansz vagy domináns kétnyelvűvé fog válni. Amennyiben az egyik nyelv erősebb, nagyobb súlyt kap, mint a másik, akkor a gyermek a domináns kétnyelvűség állapotába kerül, vagy el sem éri ezt, hanem egynyelvű marad. Ez a veszély fennállhat a kétnyelvű nevelés során. Ennek elkerülése érdekében mindkét nyelvet kiegyenlítetten kell ápolni, fejleszteni. Az óvodapedagógusnak nem szabad félelemmel rendelkeznie a nyelvhasználatot illetően, olyan biztos nyelvtudással kell rendelkeznie, amelyet minden szituációban tud használni, és nehézség nélkül tudjon átváltani az adott szituációban az általa képviselt nyelvek között az egyik nyelvről a másikra. A pedagógusnak örömként kell megélnie a nyelv használatát, amely használat közben motiváló erővel áttevődik a gyermekekre is.
Ha a fenti feltételek teljesülnek, akkor megfelelő kiinduló helyzet áll fenn a gyermek számára a második nyelv elsajátítására.

A következőkben tekintsük át, hogy mire kell odafigyelnie a nyelvet közvetítő pedagógusnak a kétnyelvű óvodai nevelés során.
1. Az óvodai idegen nyelvi nevelés elsődleges célja a gyermek megismertetése az idegen nyelvvel és hozzászoktatása az idegen nyelvhez. Mivel az óvodás gyermek még nem tud sem írni, sem olvasni, tudni kell, hogy számára egy versben, mesében nem egy-egy szó jelentése a fontos, hanem az az öröm, amelyet a hangok, szavak, lexikai elemek *hangzás*a, *rím*e, *ritmus*a szerez.
2. Hogy ez eredményes legyen, az óvodapedagógusnak az adott nyelvet *magas, anyanyelvi szintet megközelítő szint*en kell beszélnie.
3. Az inputnak jól *érthető*nek kell lennie. Ennek érdekében a pedagógusnak lassú beszédtempót kell alkalmaznia, és a tiszta kiejtésre nagy hangsúlyt kell fektetnie. A sikeres utánzás érdekében a gyermekekkel folytatott kommunikáció során állandó szemkontaktust kell tartania a gyermekekkel.

4. Megnyilvánulásai *grammatikailag hibáktól mentes* kell, hogy legyen. Teljes mondatokban kell beszélnie a gyermekekhez.
5. Figyelnie kell a megértést segítő *egyszerű nyelvezet*re, a gyermek szintjének megfelelő egyszerű szavak, kifejezések használatára. Fontos szempont, hogy a pedagógus ezeket a gyermek környezetéből vegye, olyan szituációkból, amikkel a gyermek a mindennnapjaiban találkozik. Olyan témákat válasszon ki az idegen nyelv átadására, amelyek érdeklik a gyermeket, fokozva ezzel a gyermek beszédkedvét is. (Ilyen témák lehetnek pl. az évszakok, a család, az állatok, a természet változásai, az öoltözködés) Ha az óvodapedagógus ezt betartja, akkor már az óvodában elkezdődik hasznosság elvét szem előtt tartó nyelvtanulás. Azt sajátítja el, amire szüksége van, és amiket a későbbiek során is fog tudni használni. A legtöbb helyzet a játékban adódik, hiszen ez az a tevékenység, amelyet az óvodás gyermek ideje legjavában végez, s amely a spontán, nem tudatos gyermeki tanulás, így az idegen nyelvelvelsajátítás fő színtere. A tervszerűen megvalósított nyelvátadás azt jelenti, hogy az óvodai év során a fokozatos építkezésre van szükség, az óvodapedagógusnak meg kell terveznie azt, hová akar eljutni az óvodai év végére, és hogyan bővíti hónapról hónapra a gyermekek szókincsét, nyelvismeretét.
6. Az óvodapedagógusnak törekednie kell arra, hogy fordítás helyett más módon magyarázza el a gyermekeknek az általuk még nem ismert, nem értett tartalmakat. Az egyszerű nyelvezetet fordítás helyett egyértelmű, érthető *mimika* és *gesztusnyelv* kell, hogy kísérje, amellyel megérteti a gyermekkel egy szó, kifejezés jelentését, szituáció tartalmát. A megértés elősegítésére a fordítás helyett a *szemléltetés*t kell alkalmaznia, amelyre az óvodai nevelés a cselekvésközpontú tanulásban jó lehetőségeket biztosít, hiszen ez magától értetődően is megjelenik minden nevelési területen, minden szituációban (pl. a nyelvi nevelésben, a versben, a mesében, a hagyományápolásban, a mozgásban). Ez jelenti egyben a több érzékszerv bevonásával végbemenő tanulást is, hiszen a szemléltető eszközök egyszerre hatnak a gyermek több érzékszervére és ez egyaránt elősegíti az elsajátítást és az elmélyítést.
7. A pedagógusnak a *nyelveket* szituációtól függően kell *váltania* és *elválasztania*, hogy elkerülje a nyelvkeverést, és hogy kialakítsa a gyermekben a nyelvi tudatosságot.
8. Szükség van arra is, hogy az óvodapedagógus *saját idegen nyelvtudását*, *szakmai ismereteit* az általa közvetített nyelven folyamatosan *javítsa*, *megújítsa*, *fejlessze*, hogy visszajelzést kapjon saját nyelvtudásáról, és *naprakész ismeretei legyenek a nyelvátadás új, korszerű módszereiről*.
9. Törekednie kell arra, hogy a *gyermekek passzív, aktív szókincsét* a minden lehetséges eszközzel *fejlessze*.
10. A *gyermekek nyelvtudását folyamatosan ellenőriznie* kell. Ha a gyermek a kommunikációja során hibákat követ el, nem szabad félbeszakítani a gyermek beszédét és a gyermeket kritizálni,

hanem a „corrective feedback”[7] módszerrel javítani kell a hibás megnyilvánulást. Ha a gyermek az utasításra nem reagál rögtön, akkor szünetet kell beiktatni, és türelmesen ki kell várni, vagy többször el kell ismételni az utasítást.

6.1. A kódváltás szükséges és lehetséges esetei

Természetesen adódnak olyan helyzetek, amikor elkerülhetetlen, hogy az idegen nyelvről átváltsunk a gyermek anyanyelvére[8]. Ez a pedagógusnak többek között akkor kell alkalmaznia, ha olyan körjátékot tanít meg, amely csak a szabályok ismeretében játszható, de a gyermekek az idegn nyelvű magyarázatot nem értenék meg. Ebben az esteben nem követünk el hibát, sőt helyesen cselekszünk, ha a szabályt a gyermek anyanyelvén tisztázzuk. Hasonló esettel állunk szemben, ha a pedagógus új dalt tanít meg, amelynek a tartalmát a bemutatás, az éneklés előtt el kell mondania a gyermekeknek.

A kétnyelvű nevelés során a gyermekeket neveljük az anyanyelvükön. Mindamellett, hogy természetesen, az óvodai élet minden lehetséges pillanatát kihasználja az óvodapedagógus, hogy átadja a gyermekeknek az adott nyelvet. A nevelési helyzetekben ugyanakkor, egy kialakult konfliktus során a gyermekeket az anyanyelvükön kell megszólítanunk. Ilyenkor azon a nyelven kommunikáljunk vele, amelyet megért és nehézségek nélkül ki tudja magát fejezni. Ilyen helyzetekben a gyermeket nem kényszerítheti a pedagógus arra, hogy az általa idegen nyelven feltett kérdésre a gyermek anyanyelvén válaszoljon, mert az érzelmi problémákhoz vezethet. Meg kell adni a lehetőséget a gyermeknek erre, és értékelni kell azt is, hogy az anyanyelvéhez mély kapcsolat fűzi. A pedagógus ebben az esetben azt teheti, hogy a gyermekkel a kommunikációt konzekvensen idegen nyelven folytatja.

Konkrét nyelvi célok az idegen nyelv átadása során:

1. A hallásértést kell gyakoroltatnia
2. A beszédprodukciót kell fejlesztenie.
3. A szókincset a fokozatosság elvét szem előtt tartva fel kell építenie. A fokozatosság elve egyrészt jelenti az egyszerűbb szavaktól, kifejezésektől, mondatoktól a bonyolultabbak felé haladást, amelyet az idegen nyelv átadásakor figyelembe kell venni. Másrészt és ezzel együtt azt is jelenti, hogy az óvodai nevelési év során az idegen nyelvet egyre nagyobb

[7] A „corrective feedback” a hibás beszédminta javítására szolgál. A gyermek által hibásan mondott mondatot a pedagógus helyesen elismétli. Az elv ennél a módszernél az, hogy a felnőtt megérti, amit a gyermek mond, és azt elismétli neki helyesen.
[8] "A nyelvek közötti váltást, illetőleg válogatást hívják kódváltásnak." (Kiss 2002: 210)

arányban, egyre több szituációban kell használnia. Ez tudatosság tervezés, amelyet az egész óvodai évre vonatkozik

A célok megvalósításának útjai

1. A *hallásértés*t a legjobban a következőkkel tudja gyakoroltatni:

- az óvodai hétköznapokba egynyelvű fázisokat épít be, amelyeket gesztusnyelvvel és egyértelmű mimikával kísér
- olyan hanganyagot alkalmaz, amelyen a gyermekek anyanyelvi beszélőt hallhatnak
- CD-ről dalokat, mondókákat, meséket játszik le a gyermekeknek
- anyanyelvi beszélőket hív meg a csoportba
- a gyakoroltatást rendszeresen végzi
- utasításokat ad a gyermekeknek a koncentráció növelésére

2. A beszédprodukciót a következőkkel fejlesztheti:

- minél több beszédpartnerrel folytatott beszédhelyzet teremtésével
- érdekes és tartalmas tartalmakkal
- kellemes és félelem nélküli tanulási légkör megteremtésével
- az idegen nyelv óvodai mindennapokba történő integrálásával
- Köznyelvi fordulatokat kell alkalmaznia beszédében

3. A szókincset a következőkkel bővítheti:

- motiváló, folyamatos és rendszerezetlen inputtal
- szavak és szókapcsolatok változatos használatával
- különféle beszédhelyzetek megteremtésével
- érdekes tartalmakkal
- a gyermek érdeklődése esetén tárgyak idegen nyelven történő megnevezésével (Günther & Günther 2005: 65) (fordította B. Zsófia)-

7. Az idegen nyelv elsajátításának színterei és lehetőségei az óvodában

A nyelvi nevelés érdekében az óvodai élet minden területét érdemes kihasználni. A mindennapokban a spontán és tervezett helyzetekben egyaránt ahol, egyszerű szavak, egyszerű mondatok segítségével, játékos formában történhet meg az idegen nyelvelsajátítás/ tanítás az anyanyelvvel párhuzamosan. A hatékonyság a jól felkészült, spontán helyzeteket is átlátni és kihasználni képes, nyelvileg, módszetanilag felkészült pedagóguson múlik. Hisz lehetőség adódik a mindennapos gondozási feladatok ellátása közben, a játékidőben és a tevékenységek, séták és kirándulások alatt is erre. Ha az anyanyelven közölt ismeretek mellett idegen nyelven mondunk egyszerű szavakat, mondatokat, utasítások, a gyakori ismétléssel a tanulási, megértési folyamat biztosított.

Játék:

A játék az óvodás korú gyermek legalapvetőbb, legtermészetesebb és legfejlesztőbb tevékenysége, mely számos lehetőséget nyújt a nyelvi, idegen nyelvi készségek elsajátítására., fejlesztésére. Mivel a gyermek számára a játék örömforrás, a játékban végbemenő tanulás (így az idegen nyelv elsajátítása) is örömöt jelent számára. Az óvodáskorú gyermekekre jellemző játékfajták így a szerepjáték és a szabályjáték és az ebben rejlő lehetőségek is sokoldalúan járulnak hozzá a gyermek idegen nyelvi tanulásához.

A szerepjátékban a gyermekek eljátsszák az élményeikből fakadó eseményeket, történéseket, a felnőttek, állatok, mesehősök szerepébe bújnak. A játékukban olyan valós helyzeteket is eljátszanak, amelyekben megjelennek az intraperszonális kapcsolatokon keresztül idegen nyelven az alapvető kommunikációs fordulatok, társalgási formák és szabályok, mint például a köszönés, a kapcsolatfelvétel, az udvariassági formák. A párbeszédekben elsajátítják azt, hogy hogyan kell reagálni a különféle helyzetekben. Elsajátíthatják a különféle grammatikai struktúrákat, gyakorlhatják, elmélyíthetik a már ismert szavakat, kifejezéseket. A pedagógus a szerepjátékban betöltött szerepből (irányítója, vagy szereplője a játéknak) fakadóan a vele folytatott kommunikáció során a gyermekek elsajátíthatnak új szavakat, egyszerű mondatokat. Így a játék során fejlődik az idegen nyelvi kiejtésük, fokozódik a beszédkedvük.

A *szabályjátékok* is alkalmasak az idegen nyelv elsajátíttatásra. Az értelemfejlesztő játékoknál pl. társasjátékok, memóriakártyák, a játékban részt vevő gyermekeknek meg kell beszélniük a szabályokat, a sorrendet, és a játék alatt sokat beszélhetnek. A memória játék témáját a pedagógus a heti témához kapcsolódóan állíthatja össze, így a tanulás változatossá tehető. A játék során bővül a gyermekek aktív szókincse, miközben megnevezik az ábrázolt tárgyakat, állatokat, azok tulajdonságait, összehasonlítják őket, gyűjtőfogalmakat is megnevezhetnek, elsajátíthatnak, ezáltal sokoldalúan fejlődhetnek. A mozgásos, dalos játékok, népi játékok is kiválóan alkalmazhatók az

óvodai nyelvelsajátíttatáshoz, hisz ezen játékok is, a szabályának és szövegének megtanulásával, a játékok többszöri ismétlésével, eljátszásával szókincsbővülés nyelvi fejlődést eredményez..

Vers, mese:

A nyelvi nevelés keretében a gyermekeknek mondókákat, verseket tanítunk meg, meséket mondunk az idegen nyelven. Ide tartozik a képeskönyvek nézegetése is, amely bizonyítottan az egyik leghatékonyabb nyelvfejlesztő módszer, hiszen ezzel a korai alfabetizáció is biztosított. Azért tanítjuk meg a gyermekeknek a mondókákat, verseket, mert ezekkel szoktatjuk őket hozzá az idegen nyelv kiejtéséhez, dallamához, ritmusához. Ez a legfőbb feladata a pedagógusnak, mert a kiejtés az, ami miatt a szenzitív periódus elmélet[9] szerint pontosan az óvodáskor alkalmas az idegen nyelvek elsajátítására. Mivel sok mondókához mozgás is kapcsolódik, a nyelvelsajátítás még eredményesebb lehet. A tanítás során szem előtt kell tartani az állandó ismétlés elvét, mert ez szükséges a hosszú távú rögzítéshez is. A pedagógus a hosszabb terjedelmű, bonyolultabb nyelvezetű idegen nyelvű mesét csak lerövidített formában mondhatja el a gyermekeknek, amelynél a megértés elérésére szemléltetőeszközt kell alkalmaznia, és a mesébe sok párbeszédet kell beépítenie, amellyel motiválhatja a gyermekeket a produktív beszédre.

Mozgás:

A mindennapos mozgást egynyelvűen, az idegen nyelven vezeti le a pedagógus. Ez is a cselekvésközpontúság jegyében történik. Itt is a „Mutatom és mondom" elve érvényesül. A pedagógus az utasításainak megfelelően bemutatja azokat a mozgásokat, amiket a gyermekeknek végre kell hajtaniuk, tehát jól összekapcsolódik a hallás, a látás és a mozgás. A nyelv és cselekvés összekapcsolása javítja a megértést és hosszú távú memóriát. A mozgásnál is alkalmazni kell az ismétlés elvét a tanulási folyamat eredményességének biztosítása érdekében. A mozgás során a pedagógus olyan mozgásos játékokat játszik a gyermekekkel, amelyekben megjelenik a más területen már elsajátított szókincs, nyelvismeret. E mozgásos játékok nagy számban állnak a pedagógus rendelkezésére, ezért ezeket a heti témáknak megfelelően változtathatja őket, amellyel a gyermekek szókincsének bővítéséhez járul hozzá. (Günther & Günther 2005: 81) (fordította B. Zsófia)

Ének, zene, énekes játék:

A zenei nevelésben a gyermekek megismerik az idegen nyelv kultúrájához tartozó gyermekdalokat, körjátékokat, egyszerű táncokat. A körjátékok során a beszéd cselekvéssel párosul, a gyermekek a szavak és fogalmak jelentését érzékszerveiken keresztül érthetik meg, ha énekelnek egymással, jókedvűen megszólítják egymást a körben, vagy közösen játszanak. A dalok sokszori ismétlésére

---

[9] Lenneberg szerint az ember a 12 éves kora után már nem képes egy idegen nyelvet akcentusmentesen elsajátítani, mert befejeződik az agyi lateralizáció és a hangképző szervek is teljes mértékben kifejlődtek, már nem olyan rugalmasak, mint eddig a második „sorompóig". Ezután már gátlások alakulnak ki és nem érhető el az a szint, amit egy gyermek elérhet a szenzitív periódusban.

nagy hangsúlyt kell fordítani, mert így jegyezhetik meg azokat a nyelvtani szerkezeteket, amelyek a másokkal folytatott kommunikáció során is előfordulhatnak. A dalok, körjátékok, táncok megtanulásával nemcsak új nyelvismeretet szereznek, hanem a hagyományápoláson keresztül kialakulhat kétnyelvű identitástudatuk is. (Günther & Günther 2005: 81) (fordította B. Zsófia)

Rajzolás, mintázás, kézi munk

A vizuális nevelés a kétnyelvű neveléshez rengeteg lehetőséget biztosít: Az itt elkészített gyermeki alkotásokkal szemléltethetjük a nyelvi anyagot. Az óvodapedagógus a vizuális tevékenység közben a nyelvi anyagot komplex módon dolgozhatja fel: egyszerű utasításokat ada tevékenységgel kapcsolatban, megnevezi az elkészített alkotásokat, gyakoroltatja a témához tartozó szókincset, kérdezi a gyermekeket alkotásaikkal kapcsolatban, a dalokat énekel, mondókákat mond a témával, az elkészített alkotásokkal kapcsolatban, matematikai nevelést folytat a relációk idegen nyelvű megnevezésével.

A külső világ tevékeny megismerése:

A külső világ tevékeny megismerése a nyelvi fejlesztéssel rendkívül szoros kapcsolatban áll, mert az a szókincs és a beszédkészség fejlesztésének egyik legfontosabb területe, hiszen nagyon tág azoknak a témáknak a tere, amelyek e területhez tartoznak. A témákat az óvodapedagógus a gyermek közvetlen környezetéből, az őt körülvevő természetből, és a tágabb környezetéből választja ki.

A természethez kötődő témakörök feldolgozásához az óvodai mindennapokban az óvodán belül szervezett tevékenységeken túl sok óvodán kívüli lehetőség is kínálkozik. A rendszeres óvodai séták, kirándulások, sok lehetőséget nyújtanak arra, hogy az óvodából kilépve rácsodálkozzunk a körülöttünk lévő világra. A séták, a kirándulás rengeteg új ismeretet, élményeket nyújtanak a gyermekeknek. Az élmény érzelmekkel kísért lelki jelenség, mely erős érzelmi töltése miatt hat a gyermekre, ezért a nevelés fontos eszköze. Az élmény mindenki számára fontos, beépül a lelkünkbe, formálja, alakítja személyiségünket. A külső, környező világ minden érzékszervre ható megismerésérével, az ismeretek gazdagítására, az attitűdformálásra, a környezettudatosságra nevelésre van lehetőségünk. Ezért az óvodában minden kínálkozó alkalmat érdemes megragadni és megfelelően kihasználni.

(http://ilex.efe.hu/PhD/emk/hartle/magyar.pdf)

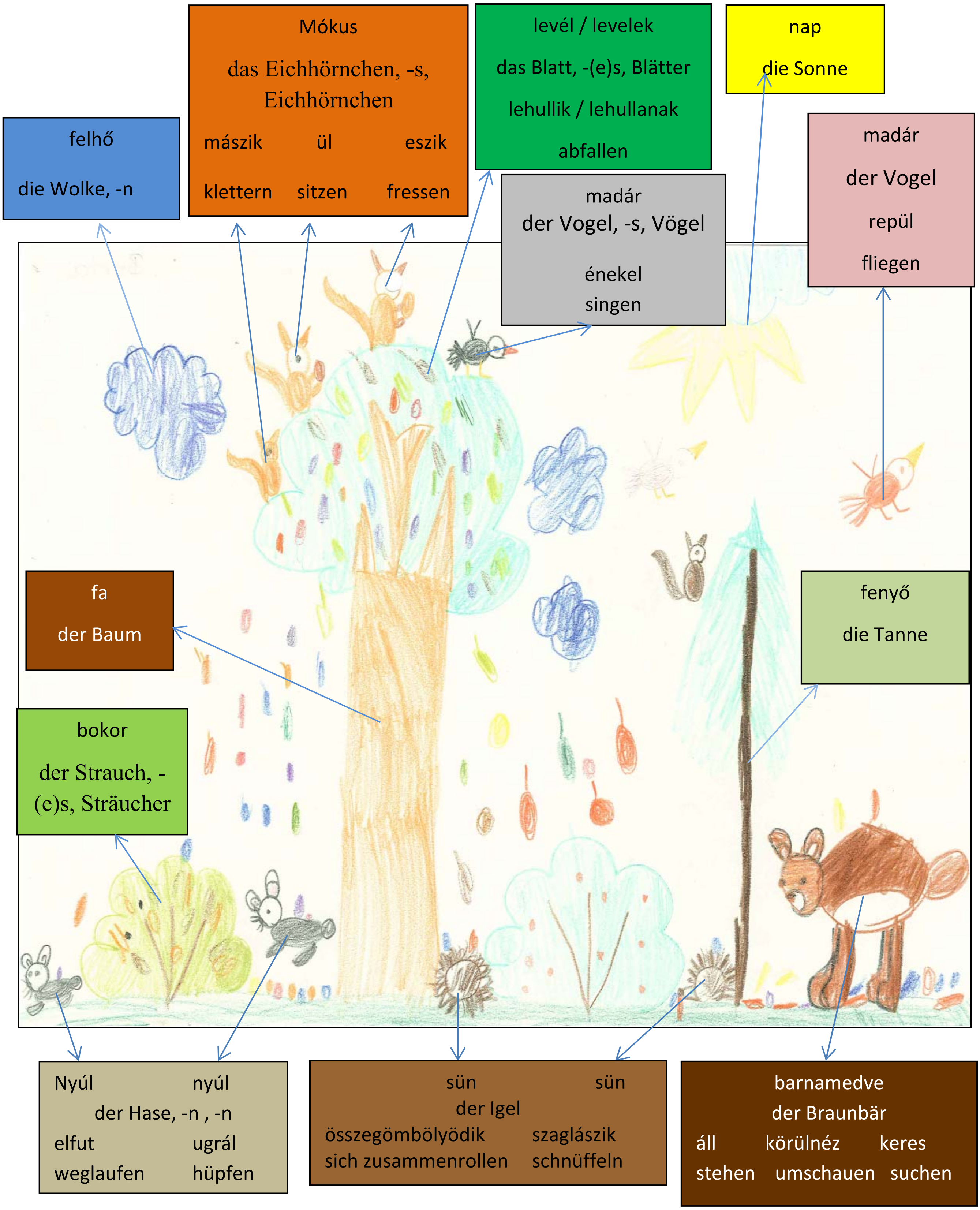
A séták során tett megfigyelések, és a beszélgetés alkalmával az élmények fonalán lehetőséünk van az idegen nyelvvel való játékos ismerkedésre is. Az élmények, új ismeretek a mindennapokban maradandóvá az események újbóli felidézésével, a csoportszobában a játék pedagógiai feltételeinek megteremtésével, a kétnyelvűség jegyében (magyar- német) szervezett játékok, és a jól megválogatott, egyszerű nyelvezetű, témához illő versek, mesék, dalok segítségével válhatnak. A többnyelvű nevelés érdekében ezek tudatos ismételgetésével elérhetővé válik, hogy a játékos,

élményalapú tanulás mentén a magyar- német szavak, mondatok nyelvi szókapcsolatok újra és újra előhívódjanak és a gyermeki megértés és gondolkodás szintjén mélyen rögzüljenek az óvodás korú gyermekeknél. A MULTILING projektben részt vett két óvoda, az ágfalvi és draßburgi óvoda olyan környezetben található, amelyben a külső világ tevékeny megismerésének lehetőségeit maximális mértékben kihasználhatja. A draßburgi óvoda 2014. június 13. óta Ausztria első Natúrpark óvodája.

A módszertani segédkönyv gyakorlati részének fókuszában ezért a külső világ tevékeny megismerése tevékenységi terület áll. A projekt gyakorlati tapasztalatait beépítve a témafeldolgozásokkal gyakorlati segítséget kívánunk nyújtani a kétnyelvű óvodapedagógus képzésben résztvevő hallgatóknak és az óvodapedagógus szakembereknek.

8. Témák a kétnyelvű óvodai neveléshez

8.1. A természet ősszel - az erdő / Die Natur im Herbst – der Wald

Feladat / Aufgabe: Milyen állatokat és növényeket látsz a képen? / Welche Tiere und Pflanzen siehst du auf dem Bild?

Téma: A természet ősszel- az erdő – Thema: Die Natur im Herbst – der Wald

Szókészlet/Mondatmodellek – Wortschatz/Satzmodelle

Főnevek/Substantive	Igék/Verben	Melléknevek/Adjektive	Mondatsémák/Satzmodelle
évszak / die Jahreszeit, -en			Hány évszak van? / Wie viele Jahreszeiten gibt es? Négy évszak van / Es gibt vier Jahreszeiten.
ősz der Herbst, -(e)s, -e			Melyik évszak van most? / Welche Jahreszeit haben wir jetzt? Ősz van. / Es ist Herbst. A nyár elmúlt. / Der Sommer ist vorbei.
időjárás / das Wetter, -s, -		hűvös / kühl kellemes / angenehm rossz / schlecht	Milyen az időjárás ősszel? / Wie ist das Wetter im Herbst? Ősszel hűvös van. / Im Herbst ist es kühl. Ma az idő igazán kellemes. / Heute ist das Wetter wirklich angenehm. Rossz az idő. / Das Wetter ist schlecht
nap / die Sonne, -n	süt (a nap) / scheinen, schien, h. geschienen	meleg / warm	A nap melegen süt. / Die Sonne scheint warm.
felhő / die Wolke, -n		felhős / bewölkt	Felhős az ég. / Der Himmel ist bewölkt.
eső / der Regen, -s, -			Esik az eső. / Es regnet.
köd / der Nebel, -s, -		ködös / neblig	Ködös az idő. Köd van. / Es ist neblig. Ebben az évben ködös az ősz. / In diesem Jahr haben wir einen nebligen Herbst.

szél / der Wind, -(e)s, -e	fúj (a szél) / wehen, wehte, h. geweht	szeles / windig	Fúj a szél. / der Wind weht. Szeles idő van. / Es ist windig.
erdő / der Wald, -(e)s, Wälder		színes / bunt	Az erdő színes. / Der Wald ist bunt.
fa, fák / der Baum, -(e)s, Bäume			A fák színesek. / Die Bäume sind bunt.
faág, faágak / der Ast, -(e)s, Äste		kopasz / kahl	A faágak kopaszok. / Die Äste sind kahl.
falevél, falevelek / das Blatt, -(e)s, Blätter szín / die Farbe-, n:	lehullik / abfallen, fiel ab, i. abgefallen	piros, zöld…. / rot, grün…	A falevelek színesek. / Die Blätter sind bunt. A falevelek lehullanak. / Die Blätter fallen ab. Gyűjtsünk leveleket! / Sammeln wir Blätter. Milyen színűek ezek a levelek? / Welche Farbe haben diese Blätter? Ez piros…. / Das ist rot… Ezek zöldek… / Diese sind grün…
lomb / das Laub, (e)s, -			A lomb lehullik a fáról. / Das Laub fällt von den Bäumen.
bokor / der Strauch, -(e)s, Sträucher		szúrós / stechend	Ez a bokor szúrós. / Dieser Strauch sticht.
termés, termések / der Frucht, Früchte			Milyen őszi termések vannak? / Welche Herbstfrüchte gibt es?
makk die Eichel, -n			Makk, gesztenye…. Die Eichel, die Kastanie…

gesztenye / die Kastanie, -n vadgesztenye / die Rosskastanie, -n szelídgesztenye / die Edelkastanie, -n			
	gyűjteni / sammeln, sammelte, h. gesammelt	különféle / verschiedene	Különböző terméseket gyűjtünk. / Wir sammeln verschiedene Früchte.
csipkebogyó / die Hagebutte, -n	 csinál / machen, machte, h. gemacht	piros / rot egészséges / gesund	A csipkebogyó piros. / Die Hagebutte ist rot. A csipkebogyó egészséges. / Die Hagebutte ist gesund. Mit csinálunk a csipkebogyóból? / Was kann man aus der Hagebutte machen? – Teát, lekvárt. / Tee, Marmelade.
fű / das Gras		zöld / grün	A fű zöld. / Das Gras ist grün.
gomba / der Pilz, -es, -e			Az erdőben sok gomba van. / Im Wald gibt es viele Pilze.
állat / das Tier, -(e)s, Tiere	él / leben, lebte, h. gelebt		Az erdőben állatok élnek. / Im Wald leben Tiere.
erdei állat / das Waldtier, -(e)s, Waldtiere			Milyen erdei állatok vannak? / Welche Waldtiere gibt es? Róka, medve ... / Der Fuchs, der Bär…

róka / der Fuchs, -es, Füchse	lakik / wohnen		Hol lakik a róka? / Wo wohnt der Fuchs? A róka az erdőben lakik? / Der Fuchs wohnt im Wald.
medve / der Bär, -en, -en	él / leben, lebte, h. gelebt csinál / machen, machte, h. gemacht áll / stehen, stand, h./i. gestanden körülnéz / umschauen, schaute um, h. umgeschaut keres / suchen, suchte, h. gesucht	barna / braun	Hol él a medve? / Wo lebt der Bär? A medve az erdőben él. / Der Bär lebt im Wald. Mit csinál a medve az erdő szélén? / Was macht der Bär am Waldrand? A medve az erdő szélén áll és körülnéz. / Der Bär steht am Waldrand und schaut um. A medve málnát keres. / Der Bär sucht Himbeeren.
őz / das Reh, -(e)s, Rehe őzgida / das Rehkitz, es- Rehkitze szarvas / der Hirsch, -(e)s, -e vaddisznó / das Wildschwein, -(e)s, Wildschweine	lakik / wohnen, wohnte, h. gewohnt		Ki lakik még az erdőben? / Wer wohnt noch im Wald? Az őz, a szarvas….. / Das Reh, der Hirsch
sün, süni, sündisznó / r Igel, -s, - kert / der Garten, -s, Gärten	él / leben, lebte, h. gelebt összegömbölyödik / sich zusammenrollen, rollte sich zusammen, h.		Hol él a sün? / Wo lebt der Igel? A sün az erdőben/kertben/parkban él. / Der Igel lebt im Wald/Garten/Park.

park / der Park, -(e)s, Parks	sich zusammengerollt		Ha fél a süni, összegömbölyödik. / Wenn der Igel Angst hat, rollt er sich zusammen.
fű / das Gras	keres / suchen, suchte, h. gesucht	zöld / grün	A fű zöld. / Das Gras ist grün. A süni rovarokat keres a fűben. / Der Igel sucht im Gras Insekten.
avar / das Laub, -(e)s	szaglászik / schnüffeln, schnüffelte, h. geschnüffelt		A sün szaglászik az avarban. / Der Igel schnüffelt im Laub.
nyúl / der Hase, -n, -n mező / die Wiese, Wiesen	ugrál / hüpfen, hüpfte i. gehüpft elfut / weglaufen, lief weg, i. weggelaufen		Hol él a nyúl? / Wo lebt der Hase? A nyúl a mezőn él. / Der Hase lebt auf der Wiese. Mit csinál a nyúl. / Was macht der Hase? A nyúl ugrál. / Der Hase hüpft.
mókus / das Eichhörnchen, -s, Eichhörnchen makk / die Eichel, -n	eszik / fressen, fraß, h. gefressen gyűjt / sammeln, sammelte, h. gesammelt		Mit eszik a mókus? / Was frisst das Eichhörnchen? A mókus mogyorót, tobozt, makkot eszik. / Das Eichhörnchen frisst Haselnuss, Tannenzapfen, Eichel. A mókus makkot gyűjt. / Das Eichhörnchen sammelt Eichel. Hová gyűjti a mókus a makkot? / Wo lagert das Eichhörnchen die Eichel?

	ugrál / springen, sprang, i. gesprungen mászik / klettern, kletterte, i. geklettert ül / sitzen, saß, h./i. gesessen		A mókus az odúba gyűjti a makkot. Das Eichhörnchen lagert die Eichel in seinem Kobel. A mókus fáról-fára ugrál. / Das Eichhörnchen springt von Baum zu Baum. A mókus a fára mászik. / Das Eichhörnchen klettert auf den Baum. A mókus a fa ágán ül. / Das Eichhörnchen sitzt auf dem Ast. Milyen színű a mókus? / Welche Farbe hat das Eichhörnchen? A mókus vörös. / Das Eichhörnchen ist braun.
madár / der Vogel, -s, Vögel	repül / fliegen, flog, i. geflogen énekel / singen, sang, h. gesungen		A madár az égen repül. / Der Vogel fliegt am Himmel. A madarak énekelnek. / Die Vögel singen.
költöző madár / der Zugvogel, -s, Zugvögel	elköltözik / wegziehen, zog weg, i. weggezogen elrepül / wegfliegen, flog weg, i. weggeflogen		A költöző madarak elrepülnek. / Die Zugvögel fliegen weg. Hová repülnek a költöző madarak? / Wohin fliegen die Zugvögel? A költöző madarak Afrikába repülnek. / Die Zugvögel fliegen nach Afrika.

kakukk / der Kuckuck, -s, Kuckucke	kakukkol / kuckucken, kuckuckte, h. gekuckuckt		A kakukk költöző madár. / Der Kuckuck ist ein Zugvogel. A kakukk kakukkol. / Der Kuckuck kuckuckt.
kirándulás / der Ausflug, -(e)s, Ausflüge	kirándulni / Ausflug machen, machte, h. gemacht		Kirándulni megyünk az erdőbe. / Wir machen in den Wald einen Ausflug.
lábnyom / die Fußspur, Fußspuren			Mi ez? / Was ist das? Ez egy szarvas, vaddisznó ... lábnyoma. / Das ist die Fußspur eines Hirsches, Wildschweines…

Ötletek a témafeldolgozáshoz:

Az ősz

Élményszerző séta ősszel:
A természet megfigyelése, őszi levelek, termések gyűjtése (ne törjünk le semmit, csak a földre már lehullott „kincseket" gyűjtsük össze!)
Beszélgetés az őszről: Időjárás, természeti jelenségek, öltözködés, a természetben bekövetkező változások, az ősz színei. Az élővilág az állatok, a madarak élőhelye, viselkedése.

Játékidő:
A séta, kirándulás során gyűjtött termések felhasználása a szabadjátékban.
Pl.: Vadgesztenye-, makk- főzés a babakonyhában. Út építése a vadgesztenyékkel a szőnyegen.

Vizuális tevékenység, barkácsolás
Őszi kép készítése: rajzolás, festés - az ősz színei.
Levélnyomat festéssel papírra, anyagra.
Gyurmázás, agyagozás síkban és térben. (levél, termés nyomat agyagba, gyurmába, agyag-plakett karcolással, plasztikus formák erdei állatok, madarak.)
Barkácsolás a termésekből: gesztenye kígyó (lánc), százlábú, gesztenye baba, állatok,
Az őszi levelekből: őszi levélkép készítése, bagoly ragasztása levelekből és faágból.
Őszi terepasztal készítése a természet kincsekből.
Technikák: rajzolás, festés, gyurmázás, agyagozás, mintázás, fűzés, ragasztás, vágás,

Matematikai lehetőségek:
Pl: Őszi termések: Megfigyelés - alak, forma, méret, összehasonlítás, halmazolás, szétválogatás, becslés, számlálás.

Az ősszel kapcsolatos versek, mondókák, mesék, dalok,

Versek

Petőfi Sándor: Jön az ősz .... (Részlet)

Jön az ősz, megy a gólya már
Hideg neki ez a határ
Röpül, röpül más országba,
Hol jobban süt a nap rája.

In: Állatok farsangja Válogatta: Magyari Beck Anna Móra Ferenc Könyvkiadó 1979. 116.oldal

Pálfalvi Nándor: Eső

Esik eső zuhogva,
Lesz belőle pocsolya,
De ha újra süt a nap,
A pocsolya kiszárad.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 65. oldal

Csanádi Imre: Nyármarasztaló

Szól a rigó: de jó,
Érik a dió
Millió,
Millió!

Útra kel a fecske
Jajgat a fürjecske
Pitypalatty,
Pitypalatty,
Nyár, nyár,
Itt maradj!

In: Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998, 186. oldal

Sarkadi Sándor: Ősz

Lomb lehullott,
mák kipergett,
őszi ágat szél diderget.
Hidegebb már
a sugár is,
elment a fecskemadár is.
Máris, máris,
oda van a nyár is.

In: Sarkady Sándor (1989): Télkergető Kiadja a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Sopron Városi Szervezete, 19. oldal

Tamás Mária: Rövid nap, hosszú éj

Fúj a szél, hull a dér
Hull a fáról a levél.
Megy az ősz. Jön a tél.
Rövid nap. Hosszú éj.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 75. oldal

Csanádi Imre: Levélsöprő,

Köd szitál,
hull a dér
lepörög a falevél
földre szökik szemétnek, -
aki éri, ráléphet
sziszegő szél
söpri, hajtja
hullongó hó
betakarja

In: Cini- cini muzsika-óvodások verseskönyve, Móra Ferenc Kiadó, 144.old.

Nemes Nagy Ágnes: Gesztenyefalevél,

Találtam egy falevelet
gesztenyefa levelét
mintha megtaláltam volna
egy óriás tenyerét.

Ha az arcon elé tartom
látom, nagyobb mint az arcom.
Ha a fejem fölé teszem, látom
nagyobb mint a fejem.

Ha eső csepperegne
nem bánnám, ha csepereg
az óriás éjjel –nappal
óriás tenyerével
befödné a fejemet.
In: Csodaország 2., Csodaország Kiadó, 111.old.

Hárs László: Levél az erdőből

Az erdőből egy levelet
hozott a posta
egy száraz tölgyfalevelet
néhány sor zöld szöveggel

Az állt rajta, hogy eljött az ősz
A nyáridőnek vége,
most már télre vár
az erdő és vidéke.

A mackó barlangjába bújt,
elköltöztek a fecskék,
a tisztásoknak zöld füvét
lerágták mind a kecskék.

Nem hegedül a zenekar
nagy most a tücskök gondja,
és új divatú kalapot
nem visel már gomba.

Szétosztotta a körtefa
a fanyar vackort régen,
nincs levél a bokrokon
és pitypang a réten.

Minden lakó elrejtezett
üres az erdő, árva.
S a szélső fán egy tábla lóg.
Téli szünet van, zárva.
In: Cini- cini muzsika-óvodások verseskönyve, Móra Ferenc Kiadó, 141.old.

Sarkady Sándor: Gesztenyecsalogató **http://www.mesevarovoda.hu/egyeb-versek-osz**

Polgár István: Szeptemberi vendég   http://dalokversek.hu/versek/versosz.htm#fel

Csukás István: Dalocska http://www.mesevarovoda.hu/egyeb-versek-osz

Tordon Ákos: Őszi mondóka,
http://ovisvilag.blog.hu/2011/11/17/novemberi_tarisznya_versek_mondokak_az_oszrol_ovodas_gyerekeknek#more3389368

László Gyula: Szálló levelek,
http://ovisvilag.blog.hu/2011/11/17/novemberi_tarisznya_versek_mondokak_az_oszrol_ovodas_gyerekeknek#more3389368

Mondókák:

Fújjad szél a fákat
letöröd az ágat, reccs

In: Füzesi Zsuzsa Mondókáskönyve 2., Dunakanyar 2000 Könyvkiadó Bp., III. kiadás 1993, 45.old.

Kinézek az ablakon,
Falevél egy nagy halom!
Már a földet takarja,
A szél összekavarja.

http://sulihalo.hu/pedagogus/alkalmi-versek/4596-versek-gyerekeknek-gyerek-vers-gyerekeknek-vers-oszi-ovodas-ovodai-versek-mondokak-ovodasoknak

Egy kis huncut szélgyerek
falevelet kergetett.
Összevissza kavarta,
feldobálta magasra.

Rászórta a fejemre,
leráztam én nevetve;
feldobáltam, fel az égbe,
kapaszkodjon meg a szélbe!

http://sulihalo.hu/pedagogus/alkalmi-versek/4596-versek-gyerekeknek-gyerek-vers-gyerekeknek-vers-oszi-ovodas-ovodai-versek-mondokak-ovodasoknak

Ez a gomba, de megnőtt!
Hordom majd, mint esernyőt!
Künn az esőn nem ázok,
gombám alá beállok.
Vígan nézem az esőt,
hordok gomba-esernyőt!

http://sulihalo.hu/pedagogus/alkalmi-versek/4596-versek-gyerekeknek-gyerek-vers-gyerekeknek-vers-oszi-ovodas-ovodai-versek-mondokak-ovodasoknak

Kézzel mutatható, mozgással kísérhető további mondókák

Esik eső, fúj a szél ....

Sim, sum fúj a szél ...

Gomba- gomba-gomba ....

Hajlik az ág, fúj a szél…

http://www.hetszin.gportal.hu/gindex.php?pg=34946886

Esik eső csepereg, sárga levél lepereg,
http://ovisvilag.blog.hu/2009/10/05/oszi_tarisznya_oszi_mondokak_es_rigmusok

Késő ősz van, november http://www.mesevarovoda.hu/egyeb-versek-osz

Susog, susog a levél http://www.mesevarovoda.hu/egyeb-versek-osz

Ereszkedik le a felhő http://www.mesevarovoda.hu/egyeb-versek-osz

Mesék:

A gomba alatt

In: Vidám mesék / [írta és rajzolta] V. Szutyejev. - Budapest: Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó 1976. 23-35 oldal.

Zelk Zoltán: Őszi mese http://erzsilapja.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1176054

Kányádi Sándor: Világgá ment a nyár http://erzsilapja.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1176054

Dal:

Kodály-Weöres: Hosszú az erdő…

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 228.oldal (274)

Ideen zur Themenbearbeitung:

Der Herbst

Erlebnisspaziergang im Herbst:

Die Natur beobachten; Herbstblätter, Herbstfrüchte sammeln (Nichts abbrechen! „Schätze” nur vom Boden sammeln!)
Gespräch über den Herbst: Wetter, Naturerscheinungen, Bekleidung im Herbst, Veränderungen in der Natur, die Herbstfarben, Tier- und Pflanzenwelt, Lebensraum der Tiere, ihr Verhalten.

Spielzeit:

Verwendung der beim Spaziergang, Ausflug gesammelten Herbstfrüchte im Freispiel, z. B. Rosskastanie, Eichel kochen in der Puppenküche; aus den Rosskastanien auf dem Teppich Straßen bauen.

Bildnerisches Gestalten:

Herbstbilder basteln, zeichnen, malen – die Herbstfarben
Blattabdruck mit Wasserfarben auf Papier, Stoff.
Kneten, mit Ton arbeiten (Blatt-, Fruchtabdruck in den Ton, in die Knete)

Basteln mit den Früchten: Kastanienschlange (Kastanienkette), Tausendfüßler, Kastanien-Puppe, verschiedene Tiere.
Basteln mit den Herbstblättern: Herbstblatt-Bild, Eulen-Bild (Blätter und Äste)
Techniken: zeichnen, malen, kneten, mit dem Ton arbeiten, dekorieren, fädeln, kleben, schneiden

Mathematik:

Z. B. Herbstfrüchte: beobachten: Form, Figur, Größe; vergleichen, sortieren, gruppieren, schätzen, zählen

Verse, Reime, Lieder, Rätsel, Märchen, verschiedene Spiele im Thema Herbst:

Verse

Was?

Wenn's regnet, wird's nass.
Wenn's schneit, wird's weiß.
Wenn's friert, gibt's Eis.
Wenn's taut, wird's grün,
werden alle Blumen blühn.

In: Spaß und Spiel; Volk und Wissen Verlag Berlin 1986 S. 55

Blätterfall, Blätterfall,

Blätterfall, Blätterfall,
gelbe Blätter überall.
Raschel, raschel, es wird kalt
und der Schnee bedeckt sie bald.
Blätterfall, Blätterfall,
gelbe Blätter überall.

http://www.kitakram.de/Sprachfoerderung-im-Herbst

Herbstvers:

Schöne rote Äpfel,
schöne gelbe Birnen,
Zwetschgen mit dem harten Kern
essen alle Kinder gern.

http://www.kindersuppe.de/Herbst/Herbst.html

Der Baum

Im Garten steht ein Baum,
der hat viele Äste.
Und jeden Tag hat der Baum
auch viele Gäste:
Käfer krabbeln zu ihm hinauf,
Vögel setzen sich oben drauf,
Bienchen fliegen um ihn herum
und singen immer summ, summ, summ.
Dann kommt der Wind
und schüttelt die Äste – husch-
fort sind alle lieben Gäste!

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 37

Reime

Bunte Blätter

Bunte, bunte Blätter,
jetzt kommt kaltes Wetter,
auf dem Baum in unserm Garten,
viele rote Äpfel warten.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 10

„Apfel, Apfel, kugelrund,
schnell pack' ich dich mit dem Mund."

In: Barbara Cratzius: Uns gefällt die Herbstzeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1994 S. 17

Lieder:

Der Herbst ist gekommen

Der Herbst ist gekommen
Mit seinem bunten Kleid
hält Eicheln und Kastanien
zum Bastelner bereit

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 86

Kinder, seht, was macht der Wind

Kinder, seht, was macht der Wind?
Er bläst die Blätter fort geschwind.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 87

Kastanien, Kastanien wir sammeln heut Kastanien!
Die Bäume werden bunt, die Äpfel sind gesund!

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 84

Märchen

Szutyejev: Unter dem Pilz

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr Teil II, Sopron, 2004 S. 14

Fingerspiele

Der Daumen sagt: „Der Herbst ist da!”
Der Zeigefinger ruft: „Hurra, hurra!”
Dem Mittelfinger gefällt das nicht:
„Der Herbst bringt auch viel Regen mit!”
Der Ringfinger schreit gleich drein:
„Der Herbst, ja beschenkt uns fein!”
Der Kleine freut sich und lacht:
„Der Hebst hat uns Birnen, Apfel und Trauben gebracht!”

Der Apfel

Fünf Finger stehen hier und fragen:
„Wer kann wohl diesen Apfel tragen?“
Der erste Finger kann es nicht.
Der zweite sagt: „Welch ein Gewicht!“
Der dritte kann ihn auch nicht heben.
Der vierte schafft es nie im Leben.
Der fünfte aber spricht:
„Ganz alleine geht es nicht!“
Gemeinsam heben kurz darauf
fünf Finger diesen Apfel auf.

http://www.kitakram.de/Sprachfoerderung-im-Herbst

Fingerspiel vom Regen

Der sagt, wenn’s regnet, werde ich nass.
Der sagt, wenn’s regnet, macht’s keinen Spaß!
Der sagt, wenn’s regnet, da geh ich nicht aus.

Der sagt, wenn's regnet, da bleib ich zu Haus.
Der Kleine sagt:
Ich kann doch nicht auf die Sonne warten.
Ich geh' mit dem Regenschirm in den Kindergarten.
(Verfasser: mir unbekannt, da mündlich überliefert)

http://www.kinderspiele-welt.de/herbst/fingerspiele-herbst.html

Bewegungsspiele:

Kleiner Bub steigt auf die Leiter,
immer weiter, immer weiter
ein Arm aufgestellt, andere Hand klettert daran hoch

Äpfel pflücken ohne Ende
Äpfel aus Luft runter pflücken

klatscht die Mama in die Hände
in die Hände klatschen

"Runter jetzt vom Apfelbaum,
ist gefährlich anzuschaun!"
Zeigefinger lockt herunter

Und der Kleine, frisch und munter,
klettert gleich vom Baum herunter.
ein Arm aufgestellt, andere Hand klettert von oben herunter

Dann gibt er noch schnell zum Schluss
seiner Mama einen Kuss
in die Luft küssen

http://www.kita-turnen.de/aepfel-pfluecken-herbst-im-kindergarten/

Herbstreim
Viele Bäume stehn im Kreise
und die Luft bewegt sich leise.
Da kam der Wind geflogen,
der hat die Bäume gebogen.
Der Sturmwind bricht sie beinahe um,
wirbelt die Blätter im Kreis herum.
Doch ist der Sturmwind wieder fort,
steht jedes Bäumchen an seinen Ort.
So geht's:
Viele Bäume stehn im Kreise (Kinder stehen mit Arme hoch im Kreis)
und die Luft bewegt sich leise. (Fingerspitzen bewegen sich, leicht pusten dazu)
Da kam der Wind geflogen, (etwas mehr pusten)
der hat die Bäume gebogen. (Arme hin und her bewegen)

Der Sturmwind bricht sie beinahe um, (heulen wie der Wind und sich immer schneller bewegen)
wirbelt die Blätter im Kreis herum. (evtl. auch im Raum herum laufen)
Doch ist der Sturmwind wieder fort, (alle sind wieder still)
steht jedes Bäumchen an seinen Ort. (jeder steht ganz stille an seinem Fleck)

http://www.netmoms.de/gruppen/detail/hand-fingerspiele-verse-gedichte-lieder-fur-kinder-3138/forum/herbstreime-280744

Die Kastanien hängen am Baum (Variante 1)
Die Kastanien hängen am Baum, Baum, Baum,
da gehn wir alle schaun, schaun, schaun.
Wir nehmen Tüten mit, mit, mit
und sammeln sie auf zu dritt, dritt, dritt.
Dann gehen wir nach Haus, Haus, Haus
und basteln daraus ne Maus, Maus, Maus.

So wird es gemacht:
Zwei Kinder stellen sich gegenüber auf und klatschen dann pro Zeile nach dem folgenden Schema in die Hände:

1x in die eigenen Hände
1x in die rechten Hände gegeneinander
1x in die eigenen Hände
1x in die linken Hände gegeneinander
1x in die eigenen Hände
3x beide Hände gegeneinander

Die Kastanien hängen am Baum (Variante 2)
Die Kastanien hängen am Baum, Baum, Baum,
da gehn wir alle schaun, schaun, schaun.
Wir nehmen Tüten mit, mit, mit
und sammeln sie auf zu dritt, dritt, dritt.
Dann gehen wir wieder Heim, Heim, Heim
und basteln daraus ein Schwein, Schwein, Schwein.

So wird es gemacht:
Zwei Kinder stellen sich gegenüber auf und klatschen dann pro Zeile nach dem folgenden Schema in die Hände:

1x in die eigenen Hände
1x in die rechten Hände gegeneinander
1x in die eigenen Hände
1x in die linken Hände gegeneinander
1x in die eigenen Hände
3x beide Hände gegeneinander

https://www.klatschreime.de/klatschreime/1/

Herbsträtsel

Schnuppert ein Stichel-Stachel-Mann mit der schwarzen Schnauze dran,
schläft in einem Blätternest den langen, kalten Winter fest.
In der warmen Frühlingsnacht ist er hungrig aufgewacht.
Frisst den fetten Schneckenbraten, kannst du seinen Namen raten?
(Igel)

Wer bin ich?
Ich hänge im Baume, habe rote Wangen,
ein Stänglein auch und einen dicken runden Bauch.
(Apfel)

Stacheln hab ich wie ein Igel.
Und wenn ich vom Baum falle,
springt ein braunes Männlein raus.
(Kastanie)

In welcher Jahreszeit werden die Blätter bunt
und fallen von den Bäumen?
(Herbst)

http://kinderradau.blogspot.hu/2012/07/herbstratsel.html

Märchen

Szutyejev: Unter dem Pilz

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr Teil II, Sopron, 2004 S. 14

Weitere empfohlene Webseiten:

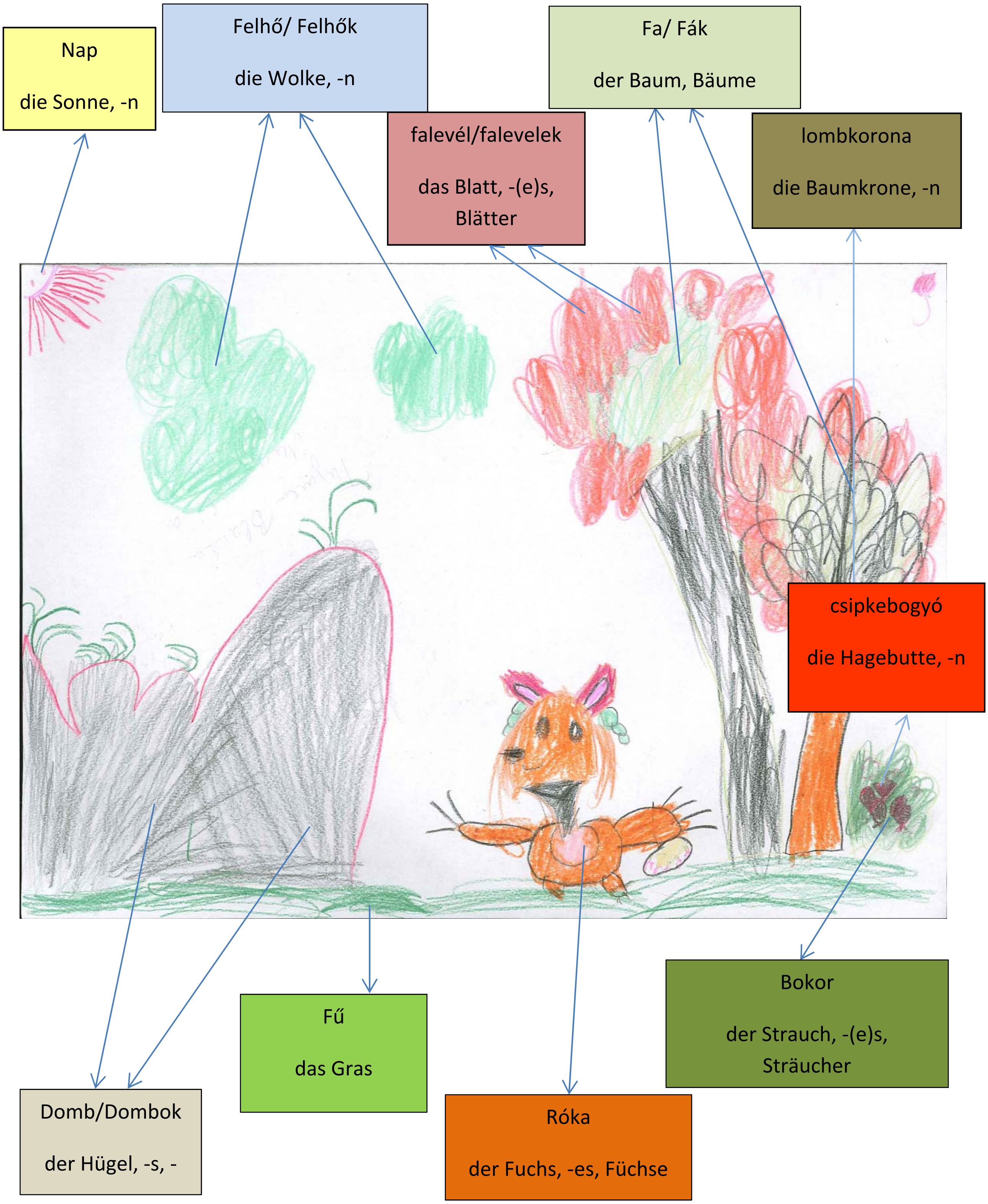
http://www.kindergarten-ideen.de/

http://www.kidsweb.de/herbst/herbst_abc.htm

http://www.kinder-tierlexikon.de/suchliste.htm

http://www.ekp.de/fckdata/File/ideenpraxis/blaetterbilder.pdf

8.2. A róka – Der Fuchs

Feladat / Aufgabe: Ki van a képen és mit tudsz róla? / Wer ist auf dem Bild? Was weißt du über ihn?

Téma: A róka – Thema: Der Fuchs

Szókészlet/Mondatmodellek – Wortschatz/Satzmodelle

Főnevek/Substantive	Igék/Verben	Melléknevek/Adjektive	Mondatsémák/Satzmodelle
állat / das Tier, -(e)s, Tiere erdei állat / Waldtier, -(e)s, Waldtiere	mondani / sagen, sagte, h. gesagt	éjszakai / nachtaktiv	Tudtok éjszakai erdei állatot mondani? / Könnt ihr mir nachtaktive Waldtiere sagen? A róka éjszakai állat. / Der Fuchs ist ein nachtaktives Tier.
erdő / der Wald, -(e)s, Wälder éjszaka / die Nacht, Nächte	él / leben, lebte, h. gelebt	sötét / dunkel	Hol él a róka. / Wo lebt der Fuchs? A róka az erdőben él. / Der Fuchs lebt im Wald. A róka erdei állat. / Der Fuchs ist ein Waldtier. Milyen az erdő éjjel? / Wie ist der Wald in der Nacht? Az erdő éjjel sötét. / Der Wald ist in der Nacht dunkel.
róka / der Fuchs, -es, Füchse	lakik / wohnen, wohnte, h. gewohnt oson / schleichen, schlich, i. geschlichen	halkan / leise ravasz / schlau	Hol lakik a róka? / Wo wohnt der Fuchs? A róka az erdőben lakik? / Der Fuchs wohnt im Wald. A róka halkan oson. / Der Fuchs schleicht leise. Milyen állat a róka? / Was für ein Tier ist der Fuchs? A róka ravasz. / Der Fuchs ist schlau.

	vadászik / jagen, jagte, h. gejagt csinál / machen, machte, h. gemacht alszik / schlafen, schlief, h. geschlafen		Mikor vadászik a róka? / Wann jagt der Fuchs? A róka éjjel vadászik. / Der Fuchs jagt in der Nacht. Mit csinál a róka nappal? / Was macht der Fuchs am Tag? A róka nappal alszik. / Der Fuchs schläft am Tag.
szem / das Auge, -s, Augen	világít / leuchten, leuchtete, h. geleuchtet		A róka szeme világít a sötétben. / Die Augen des Fuchses leuchten in der Dunkelheit.
bunda / das Fell, -(e)s, Felle		vastag / dick meleg / warm	A róka bundája télen vastag, meleg. / Das Fell des Fuchses ist im Winter dick und warm.
farok / der Schwanz, -es, Schwänze		lompos / buschig	Milyen a róka farka? / Wie ist der Schwanz des Fuchses? A róka farka lompos. / Der Schwanz des Fuchses ist buschig.
orr / die Nase, -n		jó / gut	A róka orra nagyon jó. / Der Fuchs hat eine sehr gute Nase.
rókalyuk / der Fuchsbau, -s, Fuchsbaue	lakik / wohnen, wohnte, h. gewohnt		Hol lakik a róka? / Wo wohnt der Fuchs? A róka a rókalyukban lakik. / Der Fuchs wohnt in seinem Fuchsbau.
egér / die Maus, Mäuse nyúl / der Hase, -n, -n	eszik / fressen, fraß, h. gefressen		Mit eszik a róka? / Was frisst der Fuchs? A róka egeret, nyulat, tyúkot eszik. / Der Fuchs frisst

tyúk / das Huhn, -(e)s, Hühner			Mäuse, Hasen, Hühner.
szín / die Farbe, -n		vörös / rot	Milyen színű a róka? / Welche Farbe hat der Fuchs? A róka vörös. / Der Fuchs ist rot.

Ötletek a témafeldolgozáshoz

A róka

Játékidő:
Képeskönyvek nézegetése és beszélgetés a témában. A róka.
Erdő és rókalyuk építése a szőnyegen. Rókás szerepjáték

Vizuális tevékenység- Barkácsolás
A rókás szerepjátékhoz róka fejpántok készítése színes kartonból
Róka barkácsolása papírhengerből és színes papírokból (ragasztás, vágás)

Beszélgetőkör:
Egy róka fényképnek összerakása Óriás puzzle
Beszélgetés a rókáról, hol él, hogy néz ki, milyen színű, mit eszik, milyen tulajdonságai vannak.

A rókáról szóló versek, mondókák, mesék vagy történetek, mozgásos, dalos játékok

Versek:

Végh György: Mond meg ki az! (részlet)

Képe vörös, mint a rózsa
Mondd meg ki az! - Ő a .... !
Mancsa szőrös már régóta:
Mondd meg ki az! - Ő a ....!

Keresztbe áll szeme orra:
Mondd meg ki az! - Ő a .....!
Foga csattog (bár sok csorba)
Mondd meg ki az! – Ő a .....!

....

A farkának nagy a bojtja:

Mondd meg ki az! - Ő a .....!
Agya neki sosem lomha:
Mondd meg ki az! - Ő a ....!

In: Állatok farsangja Válogatta: Magyari Beck Anna Móra Ferenc Könyvkiadó 1979. 275. oldal

<u>Kányádi Sándor: Róka-mondóka</u>

Volt egy kicsi kakasom,
Elvitte a róka.
Jércém is a tavaszon, elvitte a róka.
Volt egy ludam, jó tojó,
Elvitte a róka.
Récém, tóban tocsogó,
Elvitte a róka.
Gácsérom és gúnárom,
Elvitte a róka
Semmim sincsen tirárom
Vigye el a róka!

In: Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998. , 166.oldal

<u>Kisfaludy Károly: Fogy már a nap melege</u>

Fogy már a nap melege
Kertünkbe a cinege
Csípős szél fúj a mezőn,
Róka kullog az erdőn.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 74. oldal

<u>Mentovics Éva: Róka</u>

Vörös bunda, lompos farok
Én a ravasz róka vagyok
Friss nyúlhús az eleségem
a vadász az ellenségem
http://www.operencia.com/versek/versek-farsangra/999-versek-jelmezekhez-mentovics-eva

Mondóka:

Éhes volt a róka
Elment a tyúkólba
Megadta az árát,
Eltörte a lábát

In: Megy a gyűrű vándorútra Gyermekjátékok és mondókák I. Kötet összegyűjtötte Gágyor József Madách kiadó 1982 249 oldal

Mozgásos, vagy dalos népi játékok:

<u>A róka és a rucák</u>

Rajzoljunk egy kört a játéktér közepére, amibe beáll a róka.
A kört körülállják a rucák (kacsák) és a pásztor.

Pásztor: Mit csinálsz róka?
Róka: a fogamat élesítem
Pásztor: Mivel?
Róka: Aranyreszelővel
Pásztor: Minek az éles fog?
Róka: Rucapecsenyét enni.
Pásztor: Hol veszed a rucát?
Róka: A tiedből, hopp!
A hoppra a rucák szétszaladnak, a róka igyekszik egyet elkapni. Ha sikerül, akit megfogott, az lesz a következő róka.

In: Állatok farsangja Válogatta: Magyari Beck Anna Móra Ferenc Könyvkiadó 1979. 278. oldal

<u>Megy a róka ne nézz hátra</u>

„Megy a róka, ne nézz hátra, tüzet viszen a markába
Ha látjátok se mondjátok, lányok kiég a ruhátok!"

A gyermekek szoros körben állnak. A róka a körön kívül egy zsebkendővel a kezében jár körbe. Majd valaki háta mögé ejti a kendőt, aki felkapja é s megpróbálja megfogni a rókát. Ha róka beáll a fogó helyére, a kergető lesz az új róka.

In: Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998, 138.oldal

<u>Róka, róka köztetek .... (kendős játék)</u>

„Róka, róka köztetek, nehogy hátra nézzetek."

A gyerekek körben állnak, egy gyermek a róka, aki kendővel a kezében a körön kívül megy és valaki mögé ledobja a kendőt. Az fölkapja és szalad a róka után, közben a többiek énekelik:

„Szalad a róka, fut a róka!"

A róka igyekszik az üres helyre beállni a körben. Ha utoléri és meg tudja ütni a kendővel, be kell állnia a kör közepére záptojásnak és addig ott kell maradnia, amíg más nem jár ugyanígy és föl nem váltja.

In: Lázár Katalin: Népi játékok Planétás kiadó 1997 129. oldal

Ravasz róka

A gyerekek körben állnak becsukott szemmel, a játékvezető megérint valakit a körön kívül járva és az a róka. A gyerekek kinyitják a szemüket és kérdezik:

Hol vagy te ravasz róka? Hol vagy Te ravasz róka?

A róka így felel

„Itt vagyok!" - és kergetni kezdi a gyerekeket. . Amelyik róka a legtöbb gyereket megfogja az a legügyesebb.

In: Karlócai Marianne: Komámasszony, hol az olló? Kisgyermekek játékoskönyve Második bővített és átdolgozott kiadás a szerző kiadása Budapest, 1987. 24. oldal

Sánta róka ki, ki, ki, majd megfoglak ideki

Jön a róka, ne nézz hátra,
Tüzet visz a markába',
Meg ne fordulj, szépen állj,
Mert a róka közel jár!

In: Bújj, bújj zöld ág .... Népi gyermekjátékok Móra Ferenc Kiadó 1976 61.oldal

Mesék:

A róka és a daru vendégsége

Találkozik a róka a daruval, s kérdi:
- Hol jártál, daru koma?
- A tónál voltam, hogy élelmet keressek, halat fogjak magamnak. Hát te, róka koma, merre jártál?
- Én is voltam vadászni, a faluban tyúkászni. De tudod, hogy az ételről mi jutott az eszembe? Rendezzünk egy jó vendégséget.
- Jól van, róka koma, kinél rendezzük?
- Előbb nálam, azután pedig nálad. Holnap délben gyere hozzám ebédre.
- Megyek, de nekem hosszú nyakú edényben add az ételt, mert én a csőrömmel tányérból nem tudok enni.
Szerzett a róka másnapra egy kövér tyúkot, és sütni-főzni kezdte. Az ételt azonban úgy osztotta el, hogy a jó falatok mind a tányérba kerültek, a hosszú nyakú edénybe pedig csak egy kis gyenge maradék jutott.
Látta a daru, hogy kinek milyen az étele, de semmit sem szólt, hanem ebéd után ő is meghívta a rókát.
- Na, róka koma, holnap délben te gyere hozzám ebédre.
- Megyek, de nekem tányérban add az ételt, mert én a szájammal hosszú nyakú edényből enni nem tudok.
Szerzett a daru másnapra néhány szép halat, és sütni-főzni kezdte. Az ételt azonban úgy osztotta el, hogy a jó falatok mind a hosszú nyakú edénybe kerültek, a tányérba pedig csak egy kis gyenge maradék jutott.
Látta a róka, hogy kinek milyen az étele, s mérgelődni kezdett. Kérdi a daru:

- Talán haragszol, róka koma?
- Hát már hogyne haragudnék, daru koma, amikor te finom ételt eszel, s nekem csak a rossza jutott!
Felelte a daru:
- Ugyan, édes róka koma, én csak azt tettem veled, amit te tettél velem. Kölcsönkenyér visszajár.
In: Icinke-picinke: Népmesék óvodásoknak / [vál. és szerk. Kovács Ágnes]; [Reich Károly rajz.]. - 5. kiadás - Bp. Móra, 1986.132. oldal

Kolozsvári Grandpierre Emil: A két kicsi bocs meg a róka

In: Kisgyermekek nagy mesekönyve / [vál. és szerk. T. Aszódi Éva]; [ill. Róna Emy]. - 3. kiad. - Budapest: Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, 1968. 311-312. oldal

Ideen zur Themenbearbeitung:

Der Fuchs

Spielzeit:

Bilderbücher anschauen, Gespräch über das Thema: Der Fuchs; Wald und Fuchsloch bauen auf dem Teppich, Rollenspiele im Thema: Der Fuchs

Bildnerisches Gestalten:

Fuchsohren-Stirnband basteln aus Karton zum Rollenspiel; Füchse basteln aus Toilettenpapierrolle und Farbpapier (schneiden, kleben)

Stuhlkreis:

Fuchs-Puzzle (Riesen-Puzzle) zusammenlegen, Gespräch übe den Fuchs: Wo lebt er? Wie schaut er aus? Welche Farbe hat sein Fell? Was frisst er? Welche Eigenschaften hat er?

Reime, Lieder, Märchen, verschiedene Spiele im Thema Fuchs:

Reim:

Ix, ax, ux – der rote Fuchs
jagt die Maus und du bist raus!

http://www.kindergarten-ideen.de/lesenswert/raetsel-reime-und-sprueche/abzaehlreime/der-rote-fuchs-2/

Lied:

„Fuchs, du hast die Gans gestohlen” (Volkslied)

http://www.labbe.de/liederbaum/index.asp?themaid=30&titelid=416

Bewegungsspiele:

Der Fuchs und die Küken

Eine Henne, ihre Küken und ein Fuchs: Bei dieser Gesellschaft muss Schnelligkeit von großer Bedeutung sein. Allerdings kommt es bei dieser Variante des traditionellen "Fangen-Spiels" weniger auf schnelle Beine an, sondern auf eine gute Reaktionsfähigkeit.

Und so wird's gespielt:

Zunächst werden die Rollen verteilt: Ein Kind ist der Fuchs, ein anderes die Henne und die restlichen Kinder sind die Küken.
Der Fuchs geht nun voran, hinter ihm die Henne und hinter der Henne die Küken. Jeder fasst seinen Vordermann oder die Vorderfrau an der Schulter oder um die Hüfte. So gehen alle singend oder pfeifend über die Wiese. Der Fuchs knurrt und grollt. Zwischendurch ruft die Henne: "Vorsicht Kinder, der Fuchs will euch holen!" Kurz darauf darf sich der Fuchs losreißen, und dann müssen sich die Küken blitzschnell auf den Boden fallen lassen. Wen der Fuchs im Stehen erwischt, der scheidet aus. Die Küken dürfen sich erst fallen lassen, wenn sich der Fuchs losgerissen hat.

http://www.entdeckungskiste.de/schatzkiste/spiele/schatzkiste_details.html?k_beitrag=2821499&bezeichnung=Geburtstag

Schau nicht um, der Fuchs geht um

Die Teilnehmer stellen sich im Kreis auf und sprechen folgenden Spruch: "Schau nicht um, der Fuchs geht um. Wer umschaut oder lacht, dem wird der Buckel blau gemacht." Ein Teilnehmer, der Fuchs, umkreist die Spieler. Er hat ein Tuch in der Hand, das er möglichst unbemerkt im Rücken eines Teilnehmers ablegt. Der Teilnehmer, hinter dem der Fuchs das Tuch abgelegt hat, muss aufstehen, das Tuch nehmen, und versuchen den Fuchs abzuschlagen, bevor dieser um den Kreis gelaufen ist und sich auf den freien Platz gesetzt hat. Wird der Fuchs abgeschlagen, muss er es noch einmal versuchen. Schafft es der Fuchs, oder merkt der Spieler nicht, dass das Tuch hinter ihm liegt, bis der Fuchs wieder hinter ihm steht, hat der Fuchs gewonnen und der Spieler ist in der nächsten Runde der Fuchs.

http://www.labbe.de/spielotti/index.asp?spielid=756

Märchen, Geschichten:

Der kleine freundliche Fuchs
https://www.youtube.com/watch?v=LcQCu9hZV1Q

Gebrüder Grimm Der Honigschlecker
Märchen aus Russland

In einem Wald lebten der Bär und der Fuchs. Der Bär wohnte in einem hübschen Haus, einem anständigen Blockhaus mit Dachboden. Der Fuchs wohnte in einem windschiefen Häuschen.
Der Bär hatte auf dem Dachboden ein Fässchen Honig versteckt, eine Vorsorge für den Winter. Der Fuchs kam dahinter und überlegte:
"wie könnte ich an den Honig des Bären kommen?
Da hatte er eine Idee, er lief zum Bärenhaus und setzte sich unter das Fenster und fing an zu jammern:
"Ach, großer Bruder Bär, du weißt ja nichts von meinem Kummer."
Der Bär schaute heraus und fragte:
"welchen Kummer hast du denn, kleiner Bruder Fuchs."
"Ach meine armselige Hütte hat hundert Ritzen und Löcher, durch die pfeift der Wind. Und nichts zu heizen."
"Na, wenn das so ist kleiner Bruder Fuchs, dann kannst du bei mir wohnen, komm herein."
Der Fuchs nahm das Angebot des Bären gerne an. Und die beiden legten sich an den warmen Ofen und schliefen ein.
Der Bär schlief seinen Bärenschlaf, der Fuchs aber tat nur so als ob er schliefe. Sein Schwanz machte:
"tuk, tuk, tuk,"
bis der Bär aufwachte und fragte:
"Wer klopft denn da, sieh einmal nach, kleiner Bruder Fuchs?"
Der Fuchs ging zur Tür, öffnete sie und sagte:
"Es sind meine Verwandten, sie haben einen Sohn bekommen und ich soll für ihn einen Namen finden."
"Jetzt, mitten in der Nacht,"
fragte der Bär.
"Ja jetzt", antwortete der Fuchs, "ich werde mich gleich auf den Weg machen."
Der Bär schlief weiter. Der Fuchs aber stieg heimlich auf den Dachboden, machte das Honigfässchen auf und schleckte nach Herzenslust alles oben weg.
Als der Bär am Morgen erwachte, lag der Fuchs neben ihm, und der Bär fragte:
"Welchen Namen hast du für den Jungen gefunden?"
"Obenweg soll er heißen,"
sagte der Fuchs.
"Den Namen habe ich noch nie gehört,"
sagte der Bär.
Bald darauf klopfte es wieder:
"tuk, tuk, tuk"
"Wer klopft da?"
fragte der Bär.
"Wieder ist bei meinen Verwandten ein Sohn geboren und sie finden keinen passenden Namen"
sagte der Fuchs.
"Geh nur hin, wenn es sein muss."

sagte der Bär und schlief gleich darauf wieder ein. Der Fuchs aber schlich auf den Dachboden, machte das Honigfässchen auf und schleckte nach Herzenslust bis das Fässchen halb aus war.
"Nun, wie heißt der neue Sohn?"
fragte der Bär am Morgen.
"Halbaus heißt er,"
antwortete der Fuchs. Nach ein paar Tagen während der Nacht klopfte der Fuchs mit seinem Schwanz zum Drittenmal.
"Was ist denn nun schon wieder?"
brummte der Bär im Schlaf.
"Na was denn, wieder brauchen die einen Namen für ein Kind."
sagte der Fuchs und schlich auf den Dachboden. Und als der Bär am nächsten Morgen nach dem Namen fragte, sagte der Fuchs:
"Diesmal ist mir der Name Ganzaus eingefallen".
"Noch nie gehört" sagte der Bär. "Aber jetzt will ich Pfannkuchen mit Honig für uns backen."
Da sagte der Fuchs:
"Pfannkuchen mit Honig, sehr gut! Hast du denn Honig im Haus?"
"Ja, doch ein ganzes Fässchen oben auf dem Dachboden."
Und er stieg auf den Dachboden um den Honig zu holen. Aber im Fässchen war nichts mehr. Zornig kam der Bär wieder hinunter und sagte:
"Der Honig ist weggeräubert! Wenn du das gewesen bist, bist du nicht mehr mein kleiner Bruder!"
"Aber hör mal, mein großer Bruder!" sagte der Fuchs. "Nicht einmal gesehen habe ich deinen Honig, nicht einmal gewusst von ihm!"
Da grübelte der Bär, grübelte und grübelte und sagte schließlich:
"Das müssen wir doch herausbekommen wer den Honig aufgeschleckt hat, du oder ich, jemand anders war doch nicht im Haus."
"Ich habe eine Idee" sagte der Fuchs, "wir beide legen uns jetzt mit dem Bauch nach oben in die pralle Sonne. Und bei wem die Sonne den Honig aus dem Bauch auf den Pelz schmilzt, der hat sich den Bauch damit vollgeschlagen."
Beide legten sich in die Sonne. Der Bär schlief seinen Bärenschlaf, der Fuchs aber blieb wach und passte auf seinen Bauch auf. Und siehe da, die Sonne schmolz den Honig aus dem Fuchsbauch. Da wischte der Fuchs den Honig von seinem Bauch und strich ihn auf den Bärenbauch. Als er seinen Bauch ganz gesäubert hatte, schrie er so laut dass der Bär aufwachte:
"Großer Bruder Bär, sieh einmal wie mein Bauch aussieht, ganz sauber und trocken ist mein Pelz, und wie sieht es da bei dir aus?"
Der Bär blinzelte und sah, dass sein Bauch ganz klebrig von Honig war. Und er sagte:
"Also muss ich es wohl gewesen sein, der das Honigfässchen leergeschleckert hat. Sei mir nicht böse, kleiner Bruder Fuchs."

http://www.erzaehlkarawane-ammersee.de/maerchen_und_kinder/maerchen_fuer_die_juengsten/der_honigschlecker/der_honigschlecker.ph

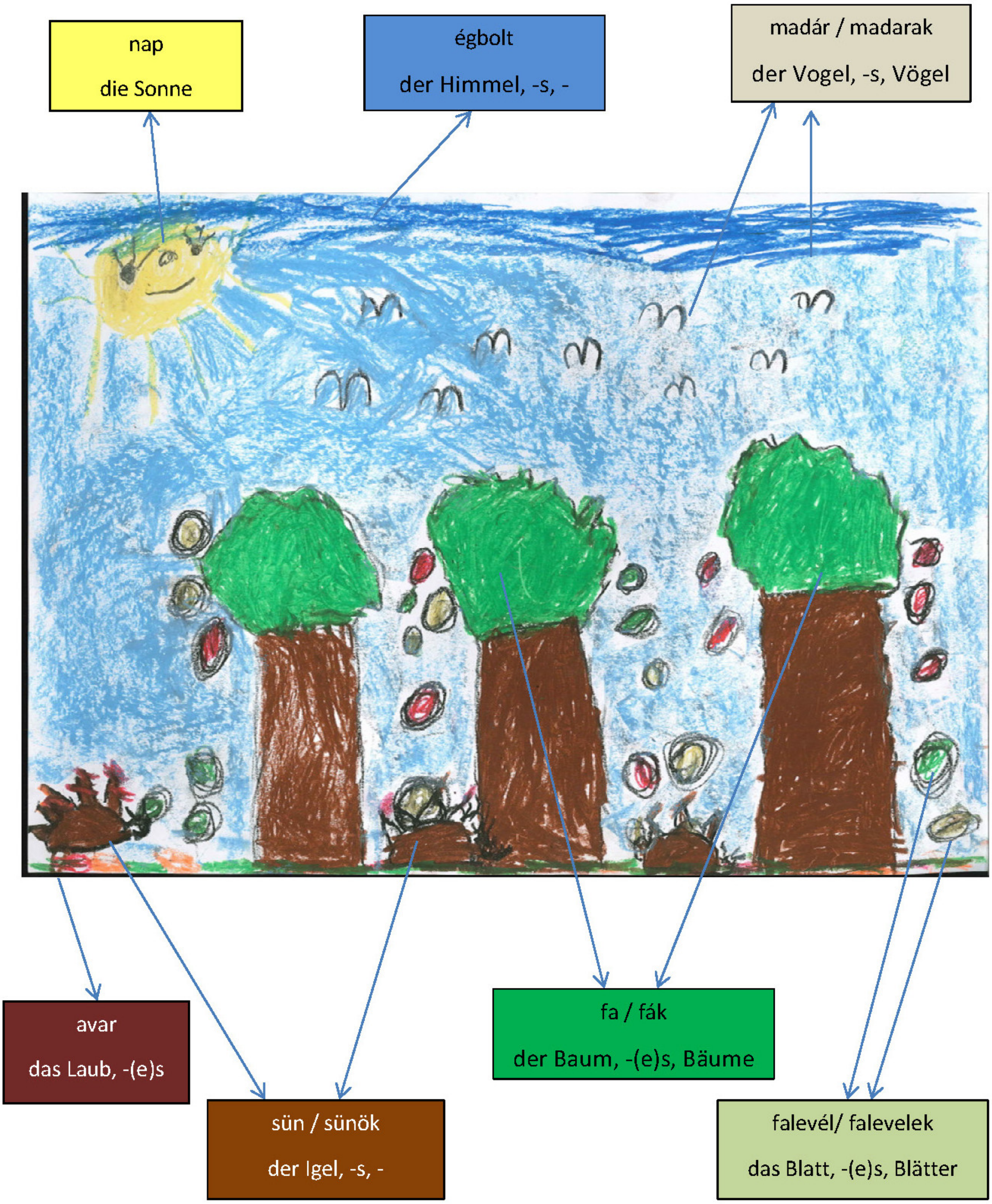
Sonstige Spiele:

"Der listige Fuchs" ist ein geeignetes Kindergarten-Kennenlernspiel

1. Setzen Sie alle Kinder in einen Kreis. Fragen Sie, welches Kind mutig genug ist, um das Spiel zu beginnen. Dieses Kind steht auf und stellt seinen Stuhl zur Seite. Nun ist also ein Stuhl zu wenig in der Runde.
2. Erklären Sie, dass das Kind, das nun in der Kreismitte steht, der "schlaue Fuchs" ist. Der "schlaue Fuchs" möchte natürlich auch einen Stuhl bekommen. Also überlegt sich der Fuchs einen Trick, den Sie den Kindern nun erklären müssen.
3. Der schlaue Fuchs geht zu einem Kind, das im Stuhlkreis sitzt und sagt: "Ich bin der/die Fuchs/Füchsin (Name des Kindes) und möchte mit Dir spazieren gehen. Komm mit." "Der schlaue Fuchs" nimmt das Kind bei der Hand und nimmt es mit sich.
4. Beide gehen zu einem anderen Kind und der schlaue Fuchs wiederholt die Begrüßung, um auch dieses Kind mit sich zu nehmen. "Der schlaue Fuchs" darf sich nur einige - oder auch alle Kinder aussuchen, die mit ihm gehen sollen.
5. Irgendwann sagt er jedoch: "Ich muss nach Hause." In dem Moment suchen sich alle Kinder einen Stuhl. Das Kind, das keinen Stuhl bekommen hat, ist der nächste Fuchs.

http://www.helpster.de/kennenlernspiele-fuer-den-kindergarten-ideen_92484#anleitung

8.3. A sün / der Igel

Feladat / Aufgabe: Mit látsz a képen? Mesélj róla!/ Was siehst du auf dem Bild? Erzähl darüber!

Téma: A sün – Thema: Der Igel

Szókészlet/Mondatmodellek – Wortschatz/Satzmodelle

Főnevek/Substantive	Igék/Verben	Melléknevek/Adjektive	Mondatsémák/Satzmodelle
sün, süni, sündisznó / r Igel, -s, -	lát / sehen, sah, h. gesehen		Láttatok már sünit? / Habt ihr schon mal einen Igel gesehen?
		nagyon aranyos / putzig	A süni nagyon aranyos. / Der Igel ist putzig.
háziállat / das Haustier, -(e)s, Haustiere			A süni háziállat? / Ist der Igel ein Haustier?
			Nem, a süni nem háziállat. / Nein, der Igel ist kein Haustier.
			Tudjátok, hogy néz ki a süni? / Wisst ihr, wie der Igel aussieht?
			Milyen színű a süni? / Welche Farbe hat der Igel?
		barna / braun szürke / grau	A süni barna/szürke. / Der Igel ist braun/grau.
			A süni éjszakai állat. / Der Igel ist ein Nachttier.
		tüskés / stachelig	A süni tüskés. / Der Igel ist stachelig.
			A süni tüskés állat. / Der Igel ist ein Stacheltier.

erdő / der Wald, -(e)s, Wälder park / der Park, -(e)s, Parks kert / der Garten, -s, Gärten	él / leben, lebte h. gelebt		Hol él a süni? / Wo lebt der Igel? A süni az erdőben / a parkban / a kertben él. / Der Igel lebt im Wald, im Park, im Garten.
	megijed / erschrecken, erschrak, i. erschrocken összegömbölyödik / sich zusammenrollen, rollte sich zusammen, h. sich zusammengerollt		Amikor megijed a sündisznó, összegömbölyödik. / Wenn der Igel erschrickt, rollt er sich zusammen.
falevél / falevelek / das Blatt, -(e)s, Blätter avar / das Laub, -(e)s			Hol alszik a süni? / Wo schläft der Igel? A süni a falevelek alatt alszik. / Der Igel schläft unter den Blättern.
tél / der Winter, -s, -	csinál / machen, machte, h. gemacht		Mit csinál a süni télen? / Was macht der Igel im Winter?
téli álom / der Winterschlaf, -(e)s, -	alszik / schlafen, schlief, h. geschlafen		A süni télen téli álmot alszik. / Der Igel hält im Winter einen Winterschlaf.
hát / der Rücken, -s, - tüske / der Stachel, -s, Stacheln			Mi van a süni hátán? / Was trägt der Igel auf seinem Rücken? A süni hátán tüskék vannak. / Am Rücken des Igels sind Stacheln.

	véd / schützen, schützte, h. geschützt		Mire valók a süni tüskéi? / Wozu braucht der Igel seine Stacheln? A süni a tüskéivel védekezik. / Die Stacheln schützen den Igel.
orr / die Nase, -n		nedves / feucht	A süni orra nedves. / Die Nase des Igels ist feucht.
szem / das Auge, -s, Augen			A süni gombszemű. / Der Igel hat Knopfaugen.
láb / das Bein, -(e)s, -e		rövid / kurz görbe / krumm	Hány lába van a sündisznónak? / Wie viele Beine hat der Igel? A süninek négy lába van. / Der Igel hat vier Beine. A süninek rövid, görbe lábai vannak. / Der Igel hat kurze, krumme Beine.
gyümölcs / das Obst, -(e)s, - alma / der Apfel, -s, Äpfel körte / die Birne, -n rovar / das Insekt, -(e)s, Insekten	eszik / fressen, fraß, h. gefressen		Mit eszik a sün? / Was frisst der Igel? A sün gyümölcsöt, rovarokat eszik. / Der Igel frisst Obst, Insekten. A süni rovarevő. / Der Igel ist ein Insektenfresser.

Ötletek a témafeldolgozáshoz:

A sün

Élményszerző séta ősszel:
A természet megfigyelése, őszi levelek, termések gyűjtése a földről. Beszélgetés az őszről a tél elől elbújó állatokról, a sünről

Játékidő:
Sünről szóló képeskönyvek nézegetése, a séta élményeinek felidézésével

Vizuális tevékenység- Barkácsolás
Sün barkácsolása (húzható süni) a séta során gyűjtött vadgesztenyéből.
Sün - Plasztikus ábrázolás agyagból/ gyurmából
Sün készítés papírból Előre kivágott sünformára tüskék ragasztása

Beszélgetőkör:
Sün bábbal kezdeményezett beszélgetés a sünről, ki látott már sünt, hol él, hogy néz ki, milyen színű, mit eszik, milyen tulajdonságai vannak.

A sünről szóló versek, mondókák, mesék vagy történetek, mozgásos, dalos játékok, dalok

Vers:

Sarkady Sándor: Sündisznócska http://www.csaladivilag.hu/oszi-versek-gyerekeknek-1/

Mondókák:

Süni, süni, sünike http://www.mesevarovoda.hu/egyeb-versek-osz
A sün http://poeta.hu/ingyen/KV36.pdf

Mesék

A mezei nyúl és a sün (Grimm mese)
A nyúl meg a sün – Der Hase und der Igel
(http://www.mikulasbirodalom.hu/mese/grim/nyulmegasun.htm , http://www.sos-halberstadt.bildung-lsa.de/fischer/pdf/DerHaseundderIgel.pdf)

Erdei cserebere (http://ovisvilag.blog.hu/2009/11/27/mese_erdei_cserebere

Találós kérdések:

Varrni még senki sem látta, mégis csupa tű a háta. (sün)

Éppen olyan, mint egy kefe, mégsem fésülködhetsz vele. (sün)

Tüske elől, tüske hátul, kiáll minden oldalából. (sün)

Átalszom a hideg telet, s előbújok tavasszal,

Megszúrom a róka orrát, elbánok a ravasszal. (sün)

Ha hozzáérsz, zokon veszi,
Csak tüskéit meresztgeti.
Összegömbölyödik menten
Begubózik megsértetten. (sün)

In: Varga Ferencné: Mai találós kérdések Charta Press Kft. -1996 Budapest 67.oldal

Sok tüském van bizony
Számukat sem sejtem,
Ha megtámadsz, testem
Tüskék mögé rejtem. (sün)

In: Földön látszik, égen jár Ezeregy találós kérdés Baranyából Összeállította és rendszerezte Lábadiné Kedves Klára Móra Ferenc Könyvkiadó 2003. 69.oldal

Dal:

Gryllus Vilmos: Szúros gombóc (https://www.youtube.com/watch?v=bwFTtdrtqkM)

Szúrós gombóc jár a kertben,
szusszan, pöffen minden percben.
Bokrok alját nézi sorra,
buzgón szaglász nedves orra.
Hátán kócos a sok tüske,
megfésülné, de nincs tükre.
Nem nyúl hozzá, így is jó!
Úgy hívják, hogy sündisznó.

Ideen zur Themenbearbeitung:

Der Igel

Erlebnisspaziergang im Herbst:

Die Natur beobachten; Herbstblätter, Herbstfrüchte sammeln
Gespräch über den Herbst, über die Tiere, die sich vor dem Winter verstecken, über den Igel

Spielzeit:

Bilderbücher über den Igel anschauen, die Erlebnisse beim Spaziergang wieder erwecken

Bildnerisches Gestalten:

Igel basteln aus den beim Spaziergang gesammelten Rosskastanien
Igel aus Ton/Knete darstellen
Igel aus Papier basteln; auf Igelschablonen Stacheln kleben

Stuhlkreis:

Mithilfen von einer Igel-Handpuppe Gespräch über den Igel; Wer hat schon Igel gesehen? Wo lebt der Igel? Wie sieht er aus? Welche Farbe hat er? Was frisst er? Welche Eigenschaften hat er?

Verse, Lieder, Fingerspiele, Märchen, verschiedene Spiele im Thema Igel:

Verse:

Eine kleine Igelgeschichte

In: Barbara Cratzius: Uns gefällt die Frühlingszeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1993 S. 32

Der Igel

Sitzt ein Igel unterm Baum,
ganz allein, man sieht ihn kaum.
Kleiner, kleiner Igel,
sieht wie eine Kugel aus,
steckt so viele Stacheln aus.
Kleiner, kleiner Igel,
doch auf einmal , welch ein Schreck,
ist der kleine Igel weg,
kleiner, kleiner Igel.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron, 2008

Igel, Igel, stachliger Gesell

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron, 2008 Seite 11

Vom Igel im Herbst

Langsam wird es dunkel, es raschelt im Laub,
ein Igel wird wach und tänzelt um einen Baum.
Er sucht nach Nahrung, nach Würmern und Schnecken,
dann baut er sich ein Nest aus Laub und Holzstecken.
In diesem Nest wird er schlafen bis es Frühling wird,
und der erste warme Sonnenstrahl sein Näschen berührt.

http://www.kinder-alles-fuer-kids.com/kinder-gedichte/herbstgedichte.html

Fingerspiel:

Es war einmal ein Igel

https://www.heilpaedagogik-info.de/kinder/kinderlieder/tierlieder/848-es-war-einmal-ein-igel.html

Bewegungsspiel

Fünf Igel (Wir haben 5 Igel / wir brauchen 5 Kinder.)
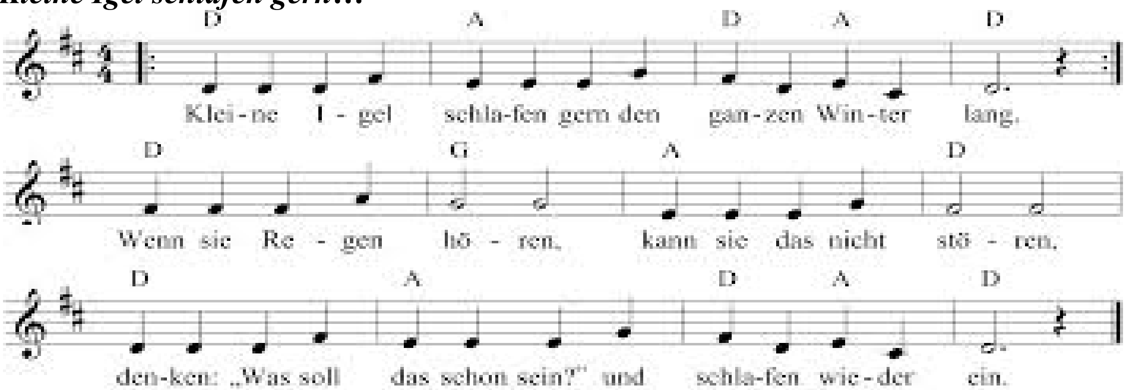
Fünf Igel rennen übers Gras,
(mit fünf Fingern zappeln)
der erste sagt: "Ich such mir was."
(bei jeder Zeile einen anderen Finger zeigen, beginnend mit dem Daumen)
Der zweite sagt: "Ich komme mit."
Der dritte findet auch der Hit.
Der vierte sagt: "Ich möchte nicht alleine sein!"
Und der kleinste rennt den andern hintendrein.
Fünf Igel schlafen jetzt im Gras
(zusammengelegte Hände ans Gesicht und "schlafen")
und träumen schön vom Frühling was.
Sie schnarchen leise unter Blättern,
(schnarchen)
wenn, dann wärmer wird das Wetter.
Erwachen sie ganz frisch und froh
und rennen wieder herum: gerade so!
(*mit fünf Fingern zappeln)*

Lieder:

Igelchen, Igelchen, schau mal in das Spiegelchen

http://www.musicline.de/de/player_flash/0887654540324/0/23/50/product

Kleine Igel schlafen gern…

Kleine Igel schlafen gern, den ganzen Winter lang
und wenn sie Regen hören, kann sie das nicht stören,
denken:"Was soll das schon sein?" und schlafen wieder ein.

Kleine Igel schlafen gern den ganzen Winter lang
und wenn sie Donner hören, kann sie das nicht stören,
denken:"Was soll das schon sein?" und schlafen wieder ein.

Kleine Igel schlafen gern den ganzen Winter lang
und wenn sie Schneefall hören, kann sie das nicht stören,
denken:"Was soll das schon sein?" und schlafen wieder ein.

https://www.youtube.com/watch?v=srvPPFSNTgA

Ein pi-pa-putziger Igel

Am Sonntag hat mein Vati bei uns das Gras gemäht,
wisst ihr wer am Abend darauf spazieren geht?

Ein pi-pa-putziger Igel im Sti-sta-stachelkleid
Ein pi-pa-putziger Igel im Sti-sta-stachelkleid

Nun stell ich jeden Abend ein Schälchen Milch hinaus,
da schleckt dann unser Igel mit viel Vergnügen draus!

Ein pi-pa-putziger Igel im Sti-sta-stachelkleid
Ein pi-pa-putziger Igel im Sti-sta-stachelkleid

Am liebsten wär der Dackel mit ihm herumgetollt,
da hat sich unser Igel zur Kugel eingerollt.

Ein pi-pa-putziger Igel im Sti-sta-stachelkleid
Ein pi-pa-putziger Igel im Sti-sta-stachelkleid

(https://www.youtube.com/watch?v=wJkWaQJSqFs)

Märchen

Der Hase und der Igel - Brüder Grimm

http://gutenberg.spiegel.de/buch/die-sch-6248/77

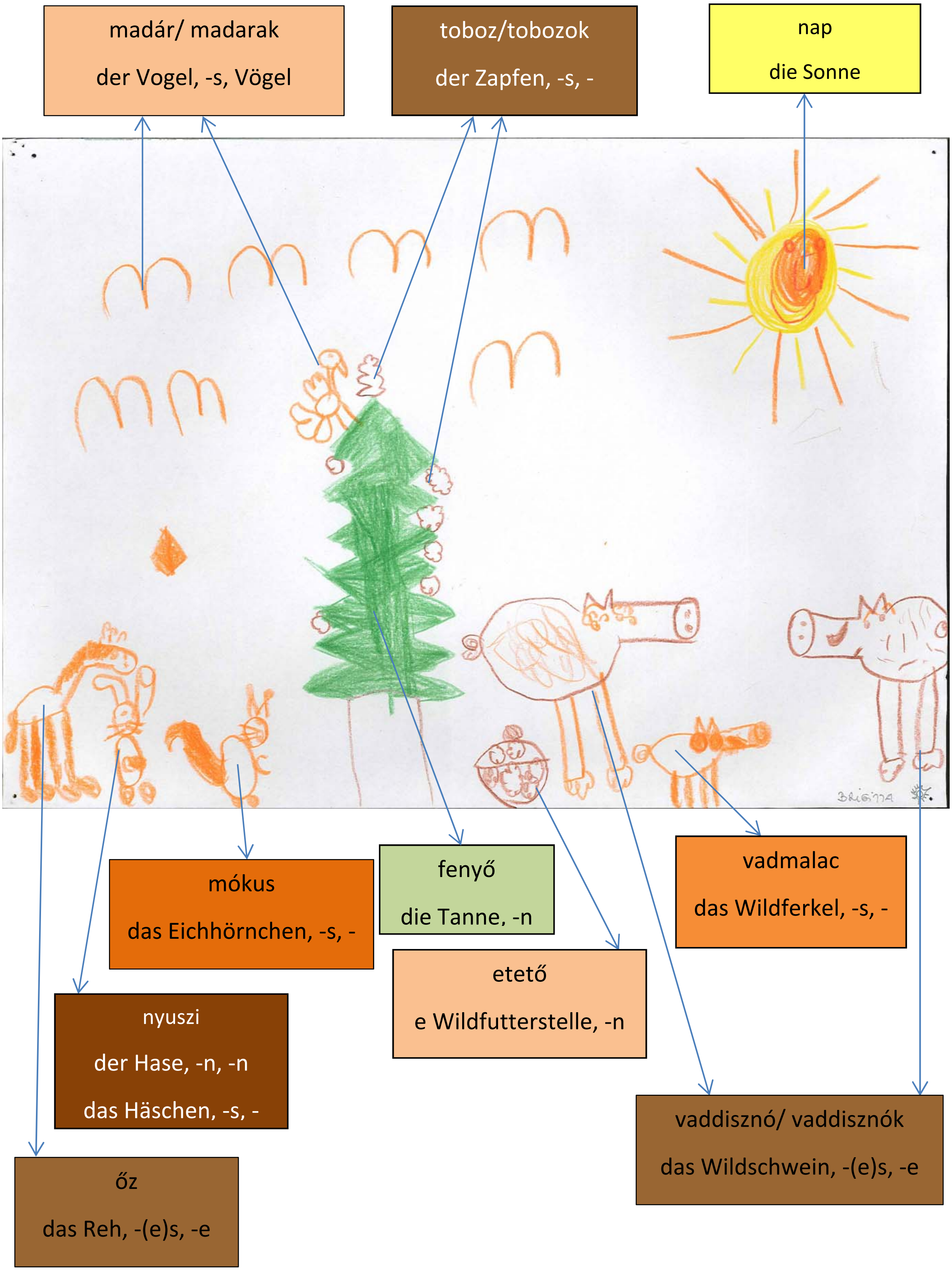
Hans mein Igel- Brüder Grimm

(http://www.grimmstories.com/de/grimm_maerchen/hans_mein_igel)

Weitere empfohlene Webseiten

http://www.kindernetz.de/infonetz/thema/tiereimjahr/igel/-
/id=225236/nid=225236/did=225292/atf8xb/index.html

8.4. A természet télen – Die Natur im Winter

Feladat / Aufgabe: Kik laknak az erdőben? Wer wohnt im Wald? Sorold fel őket! Zähle sie auf!

Téma: A természet télen – Erdei állatok – Thema: Die Natur im Winter – Die Waldtiere

Szókészlet/Mondatmodellek – Wortschatz/Satzmodelle

Főnevek/Substantive	Igék/Verben	Melléknevek/Adjektive	Mondatsémák/Satzmodelle
évszak / die Jahreszeit, -en			Milyen évszak van? / Welche Jahreszeit haben wir jetzt? Tél van. / Es ist Herbst.
tél / der Winter, -s, -	alszik / schlafen, schlief, h. geschlafen		Télen alszik a természet. / Die Natur schläft im Winter.
időjárás / das Wetter, -s, -		hideg / kalt fagyos / eiskalt	Télen hideg van. / Es ist kalt im Winter. Fagyos az idő. / Es ist eiskalt.
nap / die Sonne, -n	süt (a nap) / scheinen, schien, h. geschienen	meleg	A nap nem süt melegen. / Die Sonne scheint nicht warm.
hó / der Schnee, -s, -	esik (a hó) / schneien, schneite, h. geschneit		Esik a hó. / Es schneit.
hópehely / die Schneeflocke, Schneeflocken	szállingózik / rieseln, rieselte, h. gerieselt hullik / fallen, fiel, i. gefallen		A hópelyhek szállingóznak. / Die Schneeflocken rieseln. A hópelyhek sűrűn hullanak a földre. / Die Schneeflocken fallen dicht auf die Erde.
fagy / der Frost, -(e)s, Fröste	befagy / zufrieren, fror zu, i. zugefroren		Befagyott a tó. / Der See ist zugefroren.

jég / das Eis, -es, -		jeges / eisig	Az út jeges. / Die Straße ist eisig.
zúzmara / der Raureif, -(e)s, Raureife			A fák ágain zúzmara van. / Auf den Ästen der Bäume ist Raureif.
vadon élő állat / das Wildtier, -(e)s, Wildtiere bunda / das Fell, -(e)s, Felle téli bunda / das Winterfell, -(e)s, Winterfelle	fázni / frieren fror, h. gefroren	vastag / dick	Miért növesztenek télen vastag bundát a vadon élő állatok? / Warum lassen sich die Wildtiere im Winter ein dickes Fell / ein Winterfell wachsen? A vadon élő állatok fáznak. / Die Wildtiere frieren.
erdei állat / das Waldtier, -(e)s, Waldtiere	ismer / kennen, kannte, h. gekannt		Ismertek erdei állatokat? / Kennt ihr Waldtiere? Erdei állat a róka, a medve …. / Der Fuchs/ Der Bär ist ein Waldtier.
róka / der Fuchs, -es, Füchse	lakik / wohnen, wohnte, h. gewohnt	ravasz / schlau vörös / rot	Hol lakik a róka? / Wo wohnt der Fuchs? A róka az erdőben lakik. / Der Fuchs wohnt im Wald. Milyen állat a róka? / Was für ein Tier ist der Fuchs? A róka ravasz állat. / Der Fuchs ist ein schlaues Tier. Milyen színű a róka? / Welche Farbe hat der Fuchs? A róka vörös. / Der Fuchs ist rot.
medve / der Bär, -en, -en	él / leben, lebte, h. gelebt	barna / braun	Hol él a medve? A medve az erdőben él. Milyen színű a medve? A medve barna.

őz / das Reh, -(e)s, Rehe	lakik / wohnen, wohnte, h. gewohnt		Ki lakik még az erdőben? / Wer wohnt noch im Wald? Az őz, a szarvas ….. / Das Reh, der Hirsch… Milyen színű az őz? / Welche Farbe hat das Reh? Az őz barna. / Das Reh ist braun.
szarvas / der Hirsch, -(e)s, Hirsche agancs / das Geweih, -(e)s, Geweihe csont / der Knochen, -s, Knochen	lehullat / abwerfen, warf ab, h. abgeworfen nől / wachsen, wuchs, h. gewachsen		Mi van a szarvas fején? / Was trägt der Hirsch auf seinem Kopf? A szarvas fején agancs van. / Der Hirsch trägt auf seinem Kopf ein Geweih. A szarvas az agancsát minden évben lehullatja. / Der Hirsch wirft sein Geweih jedes Jahr ab. A szarvasnak évente új agancsa nől. / Dem Hirsch wächst jedes Jahr ein neues Geweih. Miből van az agancs? / Woraus besteht das Geweih? Az agancs csontból van. / Das Geweih besteht aus Knochen.
vaddisznó / das Wildschwein, -(e)s, Wildschweine	eszik (állat) / fressen, fraß, h. gefressen		Mit eszik a vaddisznó? / Was frisst das Wildschwein? A vaddisznó makkot eszik. / Das Wildschwein frisst Eichel.
nyúl / der Hase, -n, -n	él / leben, lebte, h. gelebt		Hol él a nyúl? / Wo lebt der Hase?

mező / die Wiese, Wiesen	ugrál / hüpfen, hüpfte i. gehüpft		A nyúl a mezőn él. / Der Hase lebt auf der Wiese. Mit csinál a nyúl? / Was macht der Hase? A nyúl ugrál. / Der Hase hüpft.
mókus / das Eichhörnchen, -s, Eichhörnchen faodú / das Baumloch, -(e)s, Baumlöcher / die Baumhöhle, Baumhöhlen makk / die Eichel, -n	lakik / wohnen, wohnte, h. gewohnt eszik / fressen, fraß, h. gefressen		Hol lakik a mókus? / Wo wohnt das Eichhörnchen? A mókus a fa odvában lakik. / Das Eichhörnchen wohnt im Baumstamm in einem kleinen Loch, im Baumloch. Mit eszik a mókus? / Was frisst das Eichhörnchen? A mókus makkot eszik. / Das Eichhörnchen frisst Eicheln. Milyen színű a mókus? / Welche Farbe hat das Eichhörnchen? A mókus vörös. / Das Eichhörnchen ist rot.
bagoly / die Eule, -n rovar / das Insekt, -(e)s, Insekten egér / die Maus, Mäuse	eszik / fressen, fraß, h. gefressen		A bagoly éjszakai állat. / Die Eule ist ein Nachttier. Mit eszik a bagoly? / Was frisst die Eule? A bagoly rovarokat, egeret eszik. / Die Eule frisst Insekten, Mäuse.
téli álom / der Winterschlaf, -(e)s, -	alszik / schlafen, schlief, h. geschlafen		Mely állatok alszanak téli álmot? / Welche Tiere halten einen Winterschlaf? A süni, medve alszik téli álmot. / Der Igel, der Bär halten einen Winterschlaf.

			Hol alszanak téli álmot az állatok? / Wo schlafen die Tiere im Winter?
barlang / die Höhle, -n falevél / falevelek / das Blatt, -(e)s, Blätter			Az állatok barlangban, levelek alatt alszanak. / Die Tiere schlafen in der Höhle und unter den Blättern.
			Hova raktározzák el az állatok az élelmet? / Wo lagern die Tiere das Futter? Az állatok a barlangban raktározzák el az élelmet. / Die Tiere lagern das Futter in der Höhle.
madár / der Vogel, -s, Vögel mag, magok / das Korn, -(e)s, Körner alma / der Apfel, -s, Äpfel napraforgó / die Sonnenblume, Sonnenblumen napraforgómag / der Sonnenblumenkern, -(e)s, Sonnenblumenkerne szalonna / der Speck, -(e)s, -	eszik / fressen, fraß, h. gefressen		Mit esznek a madarak télen? / Was fressen die Vögel im Winter? A madarak magokat / napraforgómagot / almát / szalonnát … esznek télen. / Die Vögel fressen Körner / Sonnenblumenkerne / Apfel / Speck ... im Winter.
eleség / das Futter, -s, Futter madáretető / das Vogelhäuschen, -s, Vogelhäuschen			Hol találnak télen eleséget a madarak? / Wo finden die Vögel im Winter Futter? A madarak télen a madáretetőben találnak eleséget. / Die Vögel finden im Winter im Vogelhäuschen Futter.

	etetni / füttern, fütterte, h. gefüttert		A madarakat télen az emberek etetik. / Die Menschen füttern die Vögel im Winter. Mi is etetjük a madarakat az óvodában. / Wir füttern auch die Vögel im Kindergarten.
erdész / der Förster, -s, Förster széna / das Heu, -(e)s, - kukorica / der Mais, -es, - répa / die Rübe, -n alma / der Apfel, -s, Äpfel	ápol / hegen, hegte, h. gehegt gondoz / pflegen, pflegte, h. gepflegt		Télen az erdész eteti a vadon élő állatokat? / Im Winter füttert der Förster die Wildtiere. Mivel eteti az erdész a vadon élő állatokat? / Womit füttert der Förster die Wildtiere? A vadon élő állatok (az őzek, a szarvasok) szénát, kukoricát … esznek télen. / Die Wildtiere (die Rehe, die Hirsche) fressen im Winter Heu, Mais … Az erdész ápolja és gondozza az erdőt. / Der Förster hegt und pflegt den Wald.
vadász / der Jäger, -s, Jäger	vadászni / jagen, jagte, h. gejagt		A vadász vadászik az erdőben. / Der Jäger jagt im Wald.
kirándulás / der Ausflug, -(e)s, Ausflüge séta / der Spaziergang, -(e)s, Spaziergänge	kirándulni / (der) Ausflug machen, machte, h. gemacht		Ma kirándulni megyünk az erdőbe. / Heute machen wir in den Wald einen Ausflug. Ma sétálni megyünk az erdőbe. / Heute gehen wir in den Wald spazieren.

	sétálni / spazieren, spazierte, i. spaziert		
	öltözködni / sich anziehen, zog sich an, h. sich angezogen		Télen melegen öltözködünk. / Im Winter ziehen wir uns warm an. Mit veszünk fel? / Was tragen wir im Winter? Sapkát, sálat, kesztyűt, meleg pulóvert, kabátot. / Wir tragen eine Mütze, einen Schal, Handschuhe, einen warmen Pullover, einen Mantel.
lábnyom / die Fußspur, Fußspuren	keresni / suchen, suchte, h. gesucht		A hóban állatlábnyomot keresünk. / Im Schnee suchen wir die Fußspuren der Tiere.

Ötletek a témafeldolgozáshoz:

A természet télen

<u>Élményszerző séta télen:</u>
A természet megfigyelése
Beszélgetés a télről: Időjárás, természeti jelenségek, öltözködés, a természetben bekövetkező változások. Az élővilág az állatok, a madarak élőhelye, tápláléka, viselkedése. Állatnyomok keresése és megfigyelése a talajon. Játék a hóban.

<u>Játékidő:</u>
Képeskönyvek nézegetése és beszélgetés a témában. Az erdei állatok télen. A madarak télen.
Jégkunyhó építés a szőnyegen
Erdei állatok és lábnyomai memóriakártya (óvodapedagógus által készített)

<u>Vizuális tevékenység- Barkácsolás</u>
Téli kép készítése, élményfelidézéssel, rajzolás, festés
Játék a tél színeivel (festékcsurgatás, golyógurgatással)
Állatnyomok a hóban festés krumpli nyomdával
Téli kép méhviaszkrétával, karcolás technikájával

Hópehely vágása (hajtogatás,- vágás)
Madárkalács készítése (alma, tökmag, töpörtyű füzér)

Matematikai lehetőségek:
Megfigyelés-összehasonlítás: szín, alak, forma, méret, számlálás, szimmetria,

A téllel, az évszakkal és az erdei állatokkal kapcsolatos versek, mondókák, mesék, történetek, találóskérdések, mozgásos, dalos játékok, dalok

Versek:

Tamás Mária: Rövid nap, hosszú éj

Fúj a szél, hull a dér
Hull a fáról a levél.
Megy az ősz. Jön a tél
Rövid nap. Hosszú éj.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 75. oldal

Utassy József: Fagy

Jég tündököl
Hó szikrázik
Hallgatom:

Egy kis veréb
Kopogtat az ablakon.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 77. oldal

Csukás István: Fenyő áll a réten

Fenyő áll a réten,
Égig ér a koronája
Zöld szárnyakkal mintha szállna
Hajlong a vad szélben.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 75. oldal

Mondókák:

Hó-hó-hópihe,
Száll az orrom hegyére.
Hó, hó térdig ér.
Ezüst felhőt fúj a szél.

http://mokaestanulas.blog.hu/2012/11/16/mozgassal_kiserheto_mondokak

Zengenek az erdők
És a havasok,
Keresik a rejteket
A szép szarvasok.
Futnak a kis nyulak sebesen,
Morognak a medvék
Dühösen
bimbom, bimbom, bimbom.

In: Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998., 115.oldal

Találós kérdések

Fúr-farag
De mégsem ács,
Kopog mint a
kalapács.
Fák doktora
Orvosa,
Erdőben az otthona.   (harkály)

In: Sző, fon nem takács Találós kérdések gyerekeknek Válogatta és összeállította Varga Ferencné Móra Ferenc Kiadó Budapest, 1986. 69. oldal

Horgas csőr az ékessége,
Közismert a bölcsessége
A lábain éles karom,
Vadászatnál hasznos nagyon.
Éjjel indul zsákmányt fogni
A prédáját elrabolni.   (bagoly)

In: Varga Ferencné: Mai találós kérdések Charta Press Kft. -1996 Budapest 63.oldal

Erdő mélyén rejtőzik,
Elmerengve füvet eszik.
Ágas-bogas agancs a fején,
Vadász elől iszkol szegény.   (szarvas)

In: Varga Ferencné: Mai találós kérdések Charta Press Kft. -1996 Budapest 53.oldal

Mozgásos. dalos játékok:

<u>Házatlan mókus</u>

A gyermekek hármasával egymás kezét fogva kis köröket alkotnak.
Mindegyik körbe (odú) bebújik egy –egy gyermek, ők a mókusok.
Az egyik gyereknek nincs odúja. A szabadon álló gyermek így csalogatja ki a mókusokat az odúból:

Mókus, mókus fürge mókus
Esik eső, fúj a szél,
Siess hamar, keress házat,
Nemsokára itt a tél!
Ki a házból mókusok!

Erre a mókusok kibújnak a búvóhelyről és újat keresnek. A házatlan mókus is keres odút, aki kintreked, nem talál odút, ismét elkiáltja magát és így folytatódik tovább a játék.

In: Állatok farsangja Válogatta: Magyari Beck Anna Móra Ferenc Könyvkiadó 1979. 152 oldal

<u>Mókusok, ki a házból ....</u>

In Bújj bújj zöldág   Népi gyermekjátékok Sziget kiadó 1997. 62. oldal

Változatok a játékhoz:

I. A földre eggyel kevesebb karikát helyezünk el, mint ahány gyermek van. A mókusok, mókusok ki a házból felszólításra a gyerekek kilépnek a karikából és futni kezdenek a karikák között a teremben. Majd "Mókusok, mókusok be a házba" vezényszóra mindenkinek ismét egy karikát kell keresenie. Aki nem talál magának, az lesz az új kikiáltó.
II. A földre annyi karikát helyezünk el, hogy minden gyermeknek jusson egy. Mikor elhangzik, hogy: mókusok, mókusok ki a házból a gyerekeknek futniuk kell a teremben. Míg körbefutnak, elveszünk egy- egy karikát. A mókusok, mókusok be a házba! felszólításra mindenkinek keresni kell egy üres karikát. Aki nem talál magának, házatlan mókus lesz, kiesik a játékból.

<u>Dal:</u>

Kodály- Weöres:Tekereg a szél

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 207.oldal (220)

Ideen zur Themenbearbeitung:

Die Natur im Winter

<u>Erlebnisspaziergang im Winter:</u>

Die Natur beobachten
Gespräch über den Winter: Wetter, Naturerscheinungen, Bekleidung im Winter, Veränderungen in der Natur, Tier- und Pflanzenwelt, Lebensraum der Tiere, ihr Verhalten. Tierfußspuren suchen und beobachten. Spiel im Schnee.

Spielzeit:

Bilderbücher anschauen, Gespräch über das Thema: Die Waldtiere im Winter. Die Vögel im Winter. Einen Iglu bauen auf dem Teppich. Selbstgemachte Memokarte im Thema: Waldtiere - Tierfußspuren

Bildnerisches Gestalten:

Winterbilder basteln, zeichnen, malen
Spiel mit den Farben des Winters: Farbe gießen, in der Farbe eine Kugel rollen lassen.
Tierfußspuren im Schnee – mit Kartoffeldruck
Schneeflocken schneiden (falten, schneiden)
Vogelfutter selbstgemacht

Mathematik:

Beobachten – Vergleichen: Farbe, Form, Figur, Größe, Symmetrie-Asymmetrie

Verse, Reime, Lieder, Rätsel, Märchen, verschiedene Spiele im Thema Winter:

Verse

Du liebe Zeit!
Es schneit, es schneit!
die Flocken liegen
und bleiben liegen.
Ach, bitte sehr,
noch mehr, noch mehr!

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 13

Was fressen unsre Vögel denn,
wenn's draußen friert und schneit?
Was fressen unsre Vögel denn
Zur kalten Winterzeit?
Die roten Beeren, harten Kern,
das fressen unsre Vögel gern.
Ihr Vögel, kommt doch alle her,
kein Futterhaus bleibt leer!

Was trinken unsre Vögel denn,
wenn's draußen friert und schneit?
Was trinken unsre Vögel denn
Zur kalten Winterzeit?
Ganz zugefroren ist der See,
sie picken in den weißen Schnee.
Ihr Vögel, ja, der Schnee, der schmeckt,
das habt ihr bald entdeckt.

In: Barbara Cratzius: Uns gefällt die Winterzeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1996 S. 37

Eine kleine Eichhörnchengeschichte

In: Barbara Cratzius: Uns gefällt die Frühlingszeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1993 S. 32-33

Reime:

Förster

Der Förster muß die Bäume pflegen
Und Hirsch und Reh und Hase hegen.

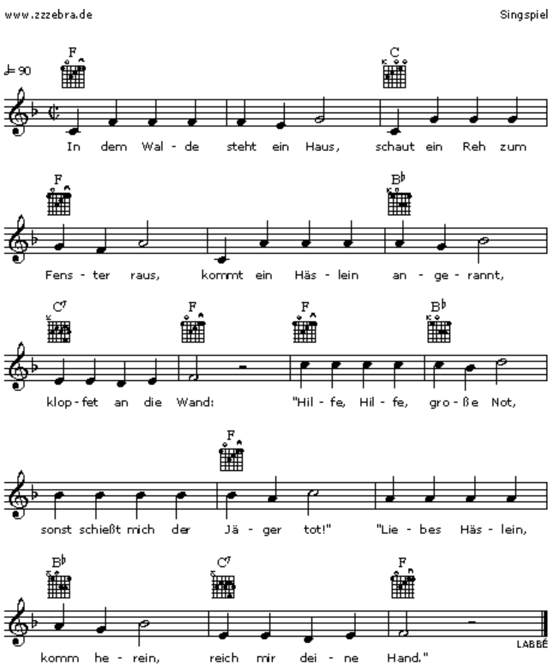
In: James Krüss, Hans Ibelshäuser: Von Apfelbaum bis Zirkuszelt – ein buntes ABC der Welt; DUDENVERLAG 1994 S. 31

Lieder

Leise rieselt der Schnee

In: Kinderlieder aus der guten alten Zeit; sammüller kreativ GmbH 2007 S. 94-95

In dem Walde steht ein Haus

In dem Walde steht ein Haus,
schaut ein Reh zum Fenster raus.
Kommt ein Häschen angerannt,
klopfet an die Wand:
"Hilfe, Hilfe, hilf mir doch, sonst schießt mich der Jäger tot."
"Armes Häschen, komm herein, reich mir deine Hand!"

In : Brüderchen, komm tanz mit mir – 57 schöne Kinderlieder und Kinderreime; Verlag: Bouvard & Pecuchet 1992 S. 41

Schneeflockenlied

In: Barbara Cratzius: Uns gefällt die Weihnachtszeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1992 S. 26-27

Was tut dieses Tier?

Im Winter manche Tiere schlafen fest,
schlafen fest, schlafen fest.
Im Winter manche Tiere schlafen fest
Um sich warm zu halten.
Im Winter manche Tiere fressen viel,

Im Winter manche Tiere fliegen weg,

Autor unbekannt

(Storch/fliegt weg, Frosch/schläft, Eichhörnchen/frisst, Schmetterling/fliegt weg, Schlange/schläft, Reh/frisst, Ente/fliegt weg, Marienkäfer/schläft, Hase/frisst, Wolf/frisst, Murmeltier/schläft)

http://www.kindersuppe.de/Tiere-Winter/Tiere-im-Winter-Ideen.html

Ich hab' ein kleines Vogelhaus

Ich hab ein kleines Vogelhaus
von Tannenholz und Rinde.
Da streue ich das Futter aus.
Ihr Vöglein, kommt geschwinde!

In meinem kleinen Vogelhaus
hab ich so viele Gäste.
Kein Vöglein flieget hungrig aus.
Herbei zum Futterfeste!

http://www.songtextemania.com/ich_hab_ein_kleines_vogelhaus_songtext_kinderlieder.html

Fingerspiele, Bewegungsspiele:

Wenn das Eichhörnchen Winterschlaf hält

Schnell noch fünf Kastanien suchen,
bei den Eichen, bei den Buchen.

Zeigefinger der rechten Hand stubst die fünf Finger der linken Hand an.

Dann die Nüsse gut vergraben,
dass wir was zu beißen haben.

Mit dem Zeigefinger „scharren”.

Oh – was kann ich da entdecken!
Tannenzapfen, wie die schmecken!

Linke hochgestreckte Hand ist der Tannenzapfen, an dem der rechte Zeigefinger „knabbert”.

Kletter, kletter immer weiter,
das geht schnell wie auf der Leiter.

Rechter Zeigefinger klettert den hochgereckten linken Arm entlang.

Hoch im Baum hab' ich mein Nest,
wo sich's gut träumen läßt.

Linke Hand zum Nest formen, rechter Zeigefinger schlüpft hinein.

Da schlüpf' ich ganz schnell hinein,
Wind, dich laß' ich nicht herein!

Nun mach' ich die Augen zu,
und ich schlaf' in guter Ruh.

In: Barbara Cratzius: Uns gefällt die Winterzeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1996 S. 39

Spielidee 1:

Schnee, Schnee, Schnee, wohin ich seh'
Die Finger beider Hände zappeln von oben nach unten

Fällt mir von oben auf den Kopf.
Die Finger klopfen auf den Kopf

Fällt auf die Stirn,
Die Finger klopfen auf die Stirn

kitzelt die Nase,
Die Finger kitzeln die Nase

solange bis ich kräftig blase.
Einmal mit dem Mund kräftig Richtung Nase pusten

Dann wirbeln die Flocken weg von mir
Die Finger zappeln weg und …

und eine kommt vielleicht zu dir.
... kitzeln/ auf Nebenmann zeigen..

Spielidee 2:

Jetzt wird es draußen kalt
mit den Händen über die Oberarme rubbeln

und weißer Schnee fällt bald.
Finger langsam bewegen, von oben nach unten führen

Die Vögel fliegen hin und her
Arme ausbreiten und fliegen lassen

und finden bald kein Futter mehr.
Hände suchend über die Augen halten

Kommt, bauen wir ein Haus
Fingerspitzen beider Hände bilden ein spitzes Dach

und streuen Futter darin aus,
mit den Fingern „Futter“ ausstreuen

für unsre liebe Vogelschar,
so wie im vergangenen Jahr.

Schneemann und Schneefrau

Der Schneemann und die Schneefrau, stehen an ihrem Platz.
(die linke und die rechte Faust zeigen und
anschließend auf den Tisch bzw. Boden stellen)
Doch scheint die Sonne warm, zerfließen sie zu Matsch.
(mit den flachen Händen auf den Tisch klatschen)
Der Schneemann und die Schneefrau, die machen einen Schwatz.
(die Daumen aneinander klopfen)
Doch wenn es regnet, *(mit den Fingerspitzen trommeln)*
ist's aus mit ihnen – klatsch!
(mit den flachen Händen auf den Tisch klatschen)

http://www.kita-turnen.de/schnee-schnee-fingerspiel-fuer-den-winter/

Rätsel:

Rätselreim 1

Weiß und kalt fällt es herab.
Deckt wunderschön die Erde ab.
(Schnee)

Rätselreim 2

Wenn Wassertropfen sich verbinden
und Kälte sie gefriert,
dann kann man diese Spitzen finden.
Sie tropfen, wenn es wärmer wird.
(Eiszapfen)

Rätselreim 3

Damit sausen wir geschwind
Bergab auf schnellen Kufen
Sind auf dem Schneeberg wie der Wind
„Aus der Bahn!“, können wir rufen.
(Schlitten)

http://www.kindergarten-spielecke.de/winter-ratselreime-fur-schlaue-kindergarten-kinder/

Damit meine Hände im Winter nicht frieren,
darf ich sie nicht verlieren! (Handschuhe)

Wie heißt der große weiße Mann,
der in der Sonne schmelzen kann? (Schneemann)

http://www.kleinkind-online.de/seiten/jahreszeiten/winter.htm

Märchen, Kurzugeschichte:

Das tapfere Reh

In: 365 Geschichten für Mädchen für jeden Tag Parragon Books Ltd S. 356

Loek Koopmans: Ein Märchen im Schnee

Der niederländische Illustrator Loek Koopmans hat sich das alte Volksmärchen vom verlorenen Handschuh vorgeknöpft und daraus ein zauberhaftes Bilderbuch für Kinder ab 2 Jahren gemacht.

Die Geschichte ist schnell erzählt: Ein Mann geht an einem kalten Wintermorgen zum Holzhacken in den Wald. Dabei verliert er seinen Handschuh. Das Mäuschen Eil-dich-flink findet ihn, freut sich und schlüpft hinein. Dann kommt Frosch Hinkebein vorbei, und die Maus lässt ihn zu sich ins Warme.

Während das Schneetreiben zunimmt, ersuchen immer mehr Tiere um Einlass und dürfen sich wärmen. Erstaunlich dabei ist erstens, dass Hase, Fuchs, Wildschwein und Bär friedlich zusammenhalten — und zweitens, dass der Handschuh das alles aushält.

„Ein Märchen im Schnee" ist eine Fabel darüber, was alles möglich ist und wie weit Solidarität gehen kann, wenn es draußen kalt und hässlich ist. Außerdem ist es eine Hymne auf die magische Welt.
Als der alte Mann den Verlust des Handschuhs bemerkt, kehrt er um und sucht ihn. Sein kleiner Hund findet den Handschuh und verjagt die Tiere, die es sich in ihm gemütlich gemacht haben. Stolz bringt er seinem Herrchen den wieder auf Normalmaß geschrumpften Handschuh zurück. Der alte Mann lobt ihn. Von dem ganzen unwirklichen Zauber, der sich gerade im Wald ereignete, hat der Holzfäller — im Gegensatz zu den Lesern — nichts mitbekommen.

Und wir staunen: Was so alles passieren kann, wenn man mal nicht hinsieht…

www.gute-kinderbücher.de

Spiele, Kreisspiele:

Im Garten steht ein Schneemann (Spiellied)

(Melodie: Ein Männlein steht im Walde)

1.)
Im Garten steht ein Schneemann im weißen Rock,
der drohet uns schon lange mit seinem Stock.
Schneemann, Schneemann sieh nur her,
wir fürchten uns schon lang nicht mehr,
wir tanzen vor Vergnügen im Kreis herum.

2.)
Da scheint die liebe Sonne, sie scheint so warm.
Dem Schneemann fällt vor Schrecken der Stock aus dem Arm.
Und auf einmal, oh wie dumm,
fällt der ganze Schneemann um.
Wir tanzen vor Vergnügen im Kreis herum.

Spielbeschreibung:
Dies ist ein altbekanntes Kreisspiel.
Alle Kinder stehen in einem Kreis.
Eines der Kinder ist der Schneemann.

Es stellt sich in die Kreismitte und bekommt einen Stock in die Hand. Wenn ihr möchtet, könnt ihr ihm auch ein weißes Tuch umhängen.
Bei „der drohet und schon lange mit seinem Stock.“ „droht“ der Schneemann und winkt mit seinem Stock.
Bei der Textzeile „wir fürchten uns schon lang nicht mehr“ äffen die anderen Kinder zum Schneemann. Danach tanzen sie im Kreis um ihn herum, wie im Lied vorkommend.
Wenn in der zweiten Strophe von der Sonne gesungen wird, halten die anderen Kinder die Arme mit ausgestreckten Fingern hoch und überkreuzen die zwei Hände. Damit wird die Sonne dargestellt.
An Ende des Liedes fällt das Schneemann-Kind um bzw. lässt erst seinen Stock und dann sich selbst auf den Boden fallen.
Letztlich tanzen die Kinder wieder um den Schneemann herum.

http://www.kinderspiele-welt.de/winter/im-garten-steht-ein-schneemann.html

Sonstige Spielmöglichkeiten, Spielideen:

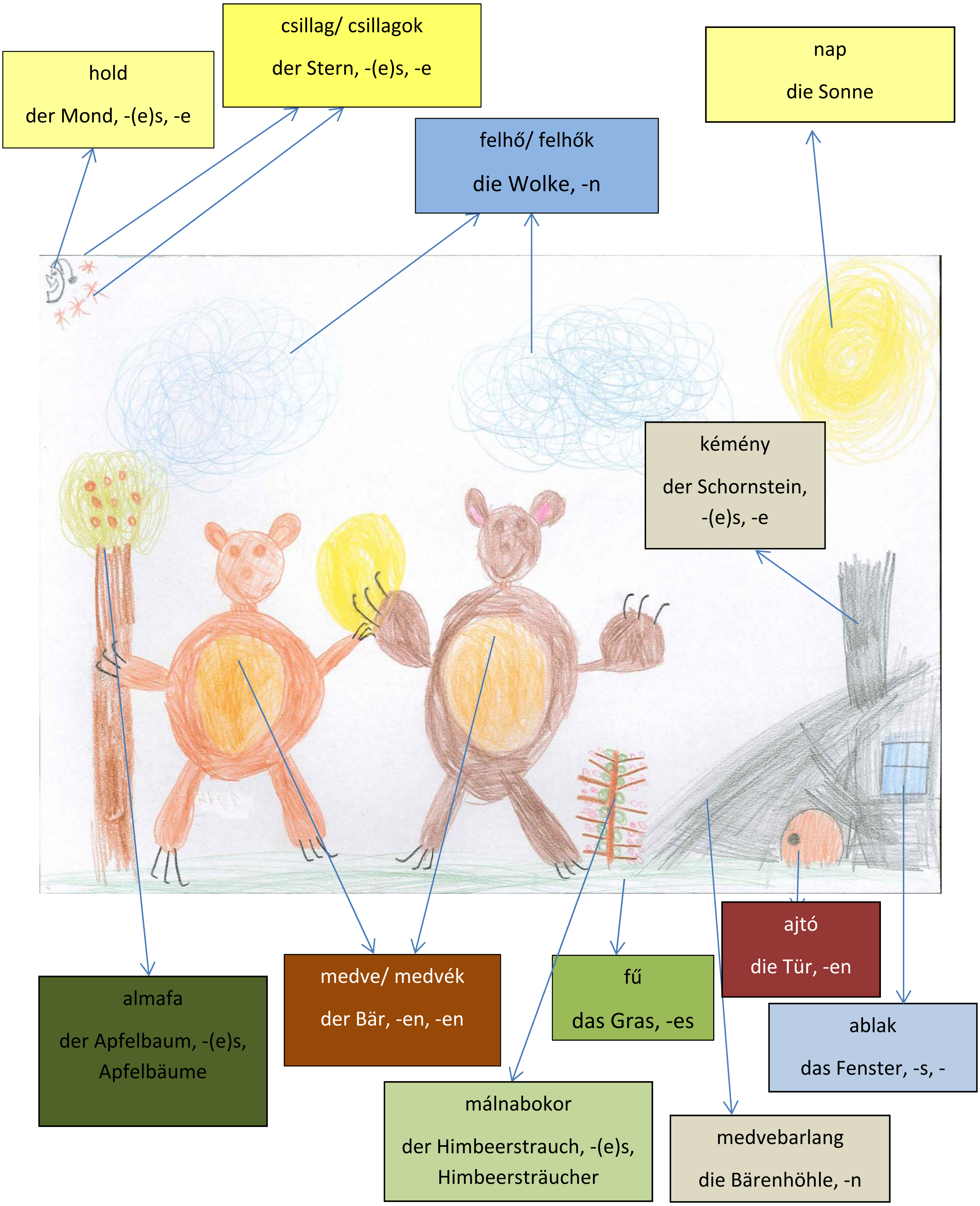
Höhlenbau

Wenn ich sehe, dass die Kinder nicht wissen was sie spielen sollen, biete ich ihnen eine Möglichkeit an. Wir können Höhlen bauen und Futter sammeln, uns verstecken und dann den Winterschlaf halten. Nach dem Schlaf wachen wir auf, es wird Frühling, wo alles erwacht und blüht. Wir werden Bären, Eichhörnchen, Vögel, Murmeltiere, Fuchs usw. spielen. Es kann jemand auch einen Jäger spielen der auf die Tiere Jagd macht. Sein Gewehr kann ein Stock sein, ein Baustein.

Mit Hilfe von Stühlen, Tischen, einer großen dunklen Decke bauen wir die Höhle. Nüsse und Körner sammeln wir auf, die ich davor verstreuen werde. Der Vogel setzt sich auf den Ast (Tisch), Das Eichhörnchen etwas höher auf dem Tisch auf einem Stuhl. wenn es möglich ist dieses zu bauen).

Man kann einen Schneesturm simulieren indem wir stark pusten und die Wattebällchen in die Luft werfen.

8.5. A medve – Der Bär

Feladat: Kik vannak a képen és mit tudsz róluk? / Wer ist auf dem Bild? Was weißt du über sie?

Téma: A medve – Thema: Der Bär

Szókészlet/Mondatmodellek – Wortschatz/Satzmodelle

Főnevek/Substantive	Igék/Verben	Melléknevek/Adjektive	Mondatsémák/Satzmodelle
erdő / der Wald, -(e)s, Wälder állat / das Tier, -(e)s, Tiere otthon / das Heim, (e)s, Heime			Az erdő sokféle állat otthona. / Der Wald ist das Heim vielerlei Tiere.
medve, maci / der Bär, -en, -en das Haustier, -(e)s, Haustiere			A medve háziállat? / Ist der Bär ein Haustier? Nem, a medve nem háziállat. / Nein, der Bär ist kein Haustier.
vadon élő állat / das Wildtier, -(e)s, Tiere			A medve vadon élő állat. / Der Bär ist ein Wildtier.
barlang / die Höhle, -n	él / leben, lebte, h. gelebt lakik / wohnen, wohnte, h. gewohnt		Hol él a medve? / Wo lebt der Bär? A medve az erdőben él. / Der Bär lebt im Wald. Hol lakik a medve? / Wo wohnt der Bär? A medve barlangban lakik. / Der Bär wohnt in der Höhle.
barnamedve / der Braunbär, -en, -en állatkert / der Zoo, -s, Zoos	lát / sehen, sah, h. gesehen		Láttatok már medvét? / Habt ihr schon Bären gesehen? Hol láttatok medvét? / Wo habt ihr Bären gesehen?

	csinál / machen, machte, h. gemacht brummog / brummen, brummte, h. gebrummt		Az állatkertben láttunk medvét. / Wir haben im Zoo Bären gesehen. Mit csinál a medve? / Was macht der Bär? A medve brummog. / Der Bär brummt.
medvebocs / das Bärenjunge, -n, Bärenjungen	hívni (nevezni) / nennen, nannte, h. genannt		Hogy hívjuk a medve kicsinyét? / Wie nennt man die kleinen Bären? Medvebocs. / Bärenjunge
méz / der Honig, -s, -e málna / die Himbeere, Himbeeren	enni / fressen, fraß, h. gefressen felmászik / klettern, kletterte, i. geklettert szeret / mögen, mochte, h. gemocht		Mit eszik a medve? / Was frisst der Bär? A medve mindent eszik. / Der Bär frisst alles. A medve mézet eszik. / Der Bär frisst Honig. A medve felmászik a fára. / Der Bär klettert auf den Baum. A maci szereti a málnát. / Der Bär mag Himbeeren.
bunda / das Fell, (e)s, Felle		barna / braun világosbarna / hellbraun sötétbarna / dunkelbraun	Milyen színű a medve? Welche Farbe hat der Bär? / A medve barna Der Bär ist braun.
mancs / die Pfote, -n		nagy / groß	A maci mancsai nagyok. / Der Bär hat große Pfoten.

téli álom / der Winterschlaf, -(e)s, -	csinál / machen, machte, h. gemacht		Mit csinál a medve télen? / Was macht der Bär im Winter? A medve télen téli álmot alszik. / Der Bär hält im Winter einen Winterschlaf.
árnyék / der Schatten, -s, -	tud / wissen, wusste, h. gewusst kijön / herauskommen, kam heraus, i. herausgekommen kibújik / herauskriechen, kroch heraus, i. herausgekrochen történik / passieren, passierte, i. passiert meglát / erblicken, erblickte, h. erblickt megijed / erschrecken, erschrak, i. erschrocken visszabújik / zurückkriechen, kroch zurück, i. zurückgekrochen		Tudjátok mikor jön ki a medve a barlangból? / Wisst ihr, wann der Bär aus der Höhle herauskommt? A medve február másodikán bújik ki a barlangból. / Der Bär kriecht am zweiten Februar aus seiner Höhle. Mi történik, ha a medve meglátja az árnyékát? / Was passiert, wenn der Bär seinen Schatten erblickt? A medve megijed az árnyékától. / Der Bär erschrickt vor seinem Schatten. A medve visszabújik a barlangjába. / Der Bär kriecht in seine Höhle zurück.

Ötletek a témafeldolgozáshoz:

A medve

Játékidő:
Mackós hét: Minden gyermek elhozhatja a héten az óvodába az otthoni mackóját
Mackós játékok: mackó barlang építése a szőnyegen az otthonról hozott mackóknak
Mackóbarlang építése asztalokból és székekből a mackókká vált gyermekeknek.
Szerepjátékok a mackókkal.

Vizuális tevékenység- Barkácsolás
A mackós szerepjátékhoz mackófüles fejpántok készítése színes kartonból.
Erdő, mackó, medvebarlang festése közösen egy nagy lapra a földön.
Az én mackóm - rajzolás (színes ceruzával, vagy zsírkrétával.)
Keze-lába mozog mackó készítése papírból, jancsiszegek segítségével.

Beszélgetőkör:
Beszélgetés s medvéről, hol él, hogy néz ki, milyen medvéket ismerünk, mit eszik, mit csinál télen, időjóslás.
Mézkóstolás almával, vajas kenyérrel

A medvéről szóló versek, mondókák, mesék vagy történetek, találóskérdések, dalok, mozgásos játékok

Versek:

Weöres Sándor: A medve töprengése

Jön a tavasz, megy a tél,
Barna medve üldögél:
- Kibújás vagy bebújás?
Ez a gondom, óriás!

Ha kibújok, vacogok,
Ha bebújok, hortyogok:
Ha kibújok, jót eszem,
Ha bebújok, éhezem.

Barlangból kinézzek-e?
Fák közt szétfürkésszek-e?
Lesz-e málna, odu-méz?
Ez a kérdés de nehéz!

In: Állatok farsangja Válogatta: Magyari Beck Anna Móra Ferenc Könyvkiadó Bp.1981
296. oldal

Nyulász Péter: Éhes mackó

Cammog a mackó, emeli a lábát
Ágak között, bokor alatt keresi a málnát
Mézet is enne, mászik a fára

De az öreg odvas fának letörik az ága
Fenekére huppan, sajog keze lába
Szomorkodik szegény maci: nem lesz vacsorája.
In**:** Zsubatta! Beszédfejlesztő mondókáskönyv / Nyulász Péter ; [Krizbai Judit rajzaival]. - Budapest: Móra, 2005. - 36 p.: ill.; 24 cm 19. oldal

<u>Dérgely László: Itt a tél</u>

Varjúcsapat száll az égen
Itt a tél.
Hó borítja hegyek csúcsát
Fúj a szél.
Barnamedve barlangjában
Alszik már.
Megnézheti, aki éppen
Arra jár.

http://mesemorzsa.blogspot.hu/search/label/medve

Mondókák

Dirmeg, dörmög a medve,
Nincsen neki jó kedve;
Alhatnék, mert hideg van,
Jobb most benn a barlangban.
In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 115 oldal

Kitapodott a medve
De csak nem lett jókedve.
Kifordult, megfordult
Visszalépett megmordult.
-
In: Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998., 115.oldal

Mesék:

<u>Móra Ferenc: A medve</u>
http://www.mek.iif.hu/porta/szint/human/szepirod/magyar/mora/hatrongy/html/03.htm#52

<u>Ivan A. Krilov: Miért alszik a medve télen?</u>
In: Állatok farsangja Válogatta: Magyari Beck Anna Móra Ferenc Könyvkiadó Bp. 1981. 304.oldal

Kolozsvári Grandpierre Emil: A két kicsi bocs meg a róka
Kisgyermekek nagy mesekönyve / [vál. és szerk. T. Aszódi Éva]; [ill.Róna Emy]. - 3. kiad. - Budapest: Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, 1968. 311-312. oldal

Mese a medvebocsról, aki madár akart lenni (angol mese)
http://www.3szek.ro/load/cikk/17383/a_medvebocsrol_aki_madar_akart_lenni_angol_mese

A naplopó medve (Csukcs népmese nyomán írta Mészöly Miklós)
http://mesemorzsa.blogspot.hu/search/label/medve

Mozgásos, dalos játékok:

Bújj, bújj medve

Bújj, bújj, medve;
Gyere ki a gyöpre!
Ha kijöttél, légy csendesen,
Hogy a vadász meg ne lessen.

A gyerekek körbejárnak, belül a medve, kívül a vadász. A" Ha kijöttél…" kezdetű sorra megállnak, kaput nyitnak. A medvének ki kell jönnie a körből, de ugyanott nem mehet vissza. A vadász csak a körön kívül kergeti a medvét. Ha a dal végéig a vadász elfogja a medvét, ő lesz az új medve, különben új vadászt választanak.
https://www.mozaweb.hu/Lecke-ENK-Enek_Zene_1-Bujj_bujj_medve-98903

Mackó, mackó ugorjál

Mackó, mackó ugorjál,
Mackó, mackó forogjál,
Tapsolj egyet, ugorj ki!

A gyerekek párosával szemben állnak, mintha egy belső és egy külső kör lenne. Utánozzák, amit énekelnek, ugrálnak, megfordulnak, tapsolnak.
Az ugorj ki-re a külső kör egyet jobbra lép, így mindenki új párt kap.
http://www.gyerekdal.hu/dal/macko-macko-ugorjal

Találós kérdés:

Tenyeres-talpas, hatalmas
Barna bundás óriás.
Meglesi a méheket
Mézet rabol, ha lehet, szamócát is szedeget.
Átalussza a telet.   (Medve)

In: Földön látszik, égen jár Ezeregy találós kérdés Baranyából Összeállította és rendszerezte Lábadiné Kedves Klára Móra Ferenc Könyvkiadó 2003. 55.oldal

Dal:

Kodály- Weöres, Károlyi: Jön a tavasz megy a tél, öreg mackó üldögél….

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 233.oldal (287)

Február 2. Népi időjóslás felidézése: Látja-e a medve az árnyékát?

„ Ha a medve szép időt lát, tovább alussza az álmát, de ha az idő borús, akkor már itt a tavasz"
„Jön a tavasz, megy a tél…" Kibújik-e a barlangból?

Ideen zur Themenbearbeitung:

Der Bär

Spielzeit:

Bärenwoche: Jedes Kind darf seinen eigenen Kuschelbären in den Kindergarten mitbringen.
Spiele im Thema: Bär: auf dem Teppich eine Bärenhöhle bauen für die von zu Hause mitgebrachten Bären; aus Stühlen und Tischen eine Bärenhöhle bauen für die Kinder, die jetzt selbst Bären sind.

Bildnerisches Gestalten:

Bärenohren-Stirnband basteln aus Karton zum Rollenspiel
auf ein großes Blatt gemeinsam einen Wald, Bären, eine Bärenhöhle malen
Mein Bär: zeichnen (mit Farbstiften oder Fettkreiden)

Stuhlkreis:

Gespräch über die Bären: Wo lebt er? Wie sieht er aus? Welche Bärenarten kennen wir? Was frisst der Bär? Was macht der Bär im Winter? Mariä Lichtmess
Honig kosten; Honig mit Apfel; Honig mit Butterbrot

Reime, Lieder, Märchen, verschiedene Spiele im Thema Bär:

Reime:

Bär

Der Bär kann klettern, aufrecht steh'n,
Und auch auf allen Vieren geh'n.

In: James Krüss, Hans Ibelshäuser: Von Apfelbaum bis Zirkuszelt – ein buntes ABC der Welt; DUDENVERLAG 1994 S. 12

Lieder

Lied des Bärchens nach dem langen Winterschlaf

In: Barbara Cratzius: Uns gefällt die Winterzeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1996 S. 46

Bewegungsspiele

Teddybär, Teddybär..

Teddybär, Teddybär, dreh dich um (sich drehen)
Teddybär, Teddybär, mach dich krumm (sich krumm machen)

Teddybär, Teddybär, heb' ein Bein (ein Bein heben)
Teddybär, Teddybär, das war fein! (klatschen)

Teddybär, Teddybär bau ein Haus, (mit Fingern ein Dach zeigen)
Teddybär, Teddybär schau heraus. (mit dem Kopf durchschauen)

Teddybär, Teddybär zeig einen Fuß, (einen Fuß zeigen)
Teddybär, Teddybär bestell einen Gruß. (winken)

Teddybär, Teddybär zeig mir deine Schuh, (einen Schuh zeigen?
Teddybär, Teddybär wie alt bist du! (dem Alter entsprechend zählen)

http://www.qualifizierte-kindertagespflege.de/teddybar-dreh-dich-um.html

Märchen oder kurze Geschichte

Ein Freund für Babybär

In: 365 Geschichten für Mädchen für jeden Tag Parragon Books Ltd S 43

Der hilfsbereite Bär

In: 365 Geschichten für Mädchen für jeden Tag Parragon Books Ltd S 357

Der Teddy

http://www.youtube.com/watch?v=tFbi8QMBF7g
http://www.youtube.com/watch?v=sFWnGHDWP0Q

Kreisspiele:

1.
Ich bin ein dicker Tanzbär und komme aus dem Wald.
Ich such mir einen Freund aus und finde ihn schon bald.
Ei, wir tanzen ja so fein von einem auf das andre Bein.
Ei, wir tanzen ja so fein von einem auf das andre Bein.

2.
Wir sind zwei dicke Tanzbär’n und kommen aus dem Wald.
Wir suchen einen Freund aus und finden ihn schon bald.
Ei, wir tanzen ja so fein von einem auf das andre Bein.
Ei, wir tanzen ja so fein von einem auf das andre Bein.

3.
Wir sind drei dicke Tanzbär'n und kommen aus dem Wald.
Wir suchen einen Freund aus und finden ihn schon bald.
Ei, wir tanzen ja so fein von einem auf das andre Bein.
Ei, wir tanzen ja so fein von einem auf das andre Bein.

4.
Wir sind vier dicke Tanzbär'n und kommen aus dem Wald.
Wir suchen einen Freund aus und finden ihn schon bald.
Ei, wir tanzen ja so fein von einem auf das andre Bein.
Ei, wir tanzen ja so fein von einem auf das andre Bein.

5.
Wir sind viele dicke Tanzbär'n und kommen aus dem Wald.
Wir suchen einen Freund aus und finden ihn schon bald.
Ei, wir tanzen ja so fein von einem auf das andre Bein.
Ei, wir tanzen ja so fein von einem auf das andre Bein.
(Verfasser unbekannt)

Spielbeschreibung:
Ein Kind beginnt und läuft als Tanzbär in der Kreismitte umher.
Mit beiden Händen zeigt/ deutet es dabei seinen dicken Bauch an.
Bei "Ich such mir einen Freund aus" wählt es ein anderes Kind aus.
Dieses kommt mit in die Kreismitte.
Beide reichen sich die Hände und tanzen von einem Bein auf das andere hin und her wankend miteinander.
Danach laufen die beiden Bären mit "dickem Bauch" im Kreis umher, suchen sich jeder einen neuen Freund und tanzen mit ihm erneut von einem auf das andre Bein.
So geht das Spiel immer weiter, bis alle im Kreis als Tanzbären mittanzen.

http://www.kinderspiele-welt.de/spiele-fur-drinnen/ich-bin-ein-dicker-tanzbaer.html

Spiele:

Bärchen, brumm einmal!

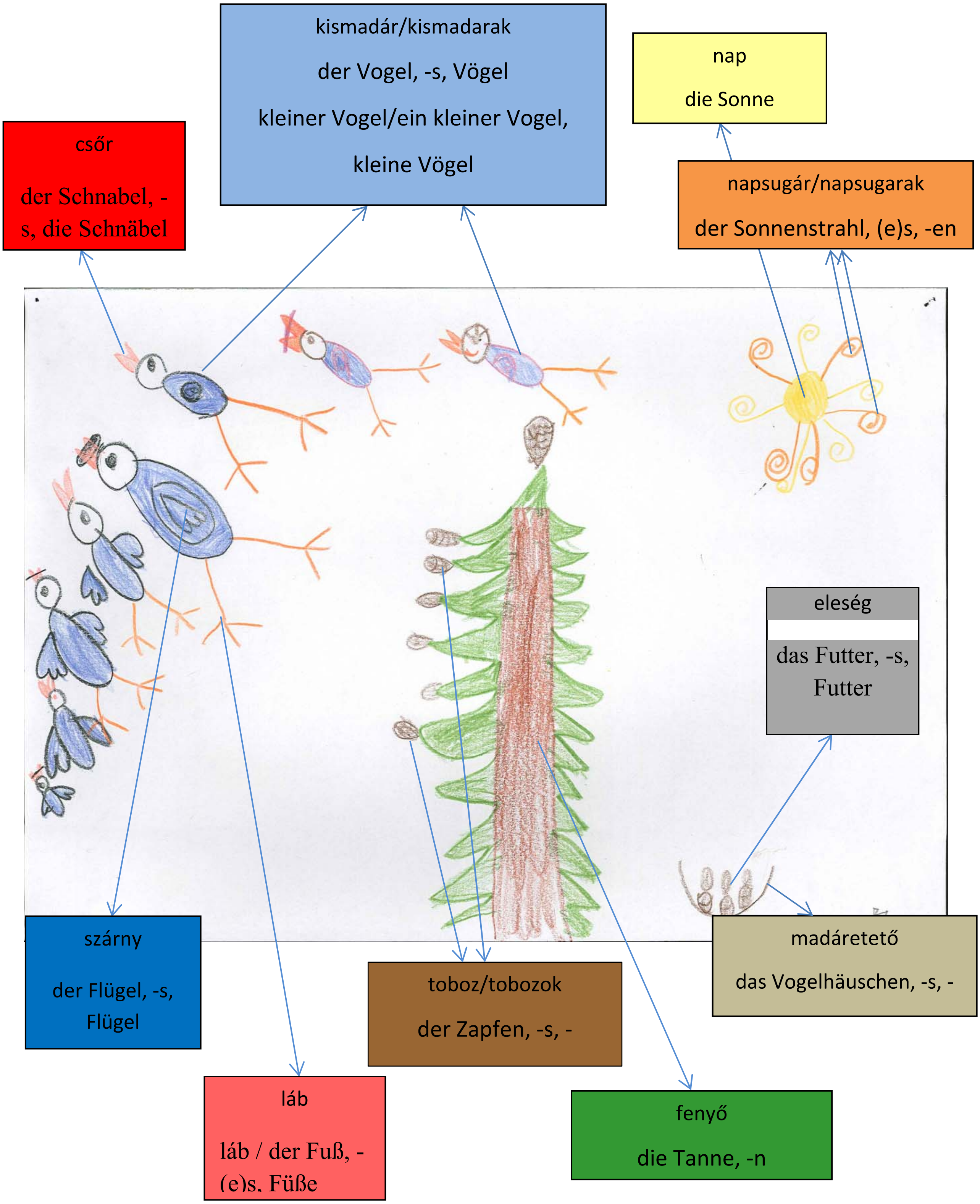
Alle Kinder sitzen im Kreis. Ein Kind wird ausgezählt und muss vor die Tür gehen. In der Zwischenzeit wird ein weiteres Kind ausgezählt, welches in der Kreismitte unter einem Tuch versteckt wird. Das Kind wird hereingerufen und stellt sich im Kreis vor das versteckte Kind und sagt: „Bärchen, brumm einmal!" Das Kind unter dem Tuch brummt mit verstellter Stimme: „Brumm, brumm!" Das Kind muss den Namen des versteckten Kindes erraten. Die Rollen werden neu ausgezählt.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron, 2008 S. 80

Kleines Bärenspiel

http://www.kindergarten-homepage.de/lieder/bekannt/baeren.html

8.6. A madarak – Die Vögel

Feladat / Aufgabe: A kép alapján mesélj a madarakról! / Erzähle über die Vögel mit Hilfe des Bildes!

Téma: A madarak télen – Thema: Die Vögel im Winter

Szókészlet/Mondatmodellek – Wortschatz/Satzmodelle

Főnevek/Substantive	Igék/Verben	Melléknevek/Adjektive	Mondatsémák/Satzmodelle
madár / der Vogel, -s, Vögel			Milyen madarakat ismertek? / Welche Vögel kennt ihr? Gólya, fecske, cinke ….. / Den Storch, die Schwalbe, die Meise
költöző madár / der Zugvogel, -s, Zugvögel		visszajön / zurückkehren, kehrte zurück, i. zurückgekehrt	Látunk télen gólyát, fecskét? / Können wir im Winter Störche, Schwalben sehen? Nem, télen nem látunk gólyát, fecskét. / Nein, im Winter können wir keine Störche, Schwalben sehen. Miért nem látunk télen gólyát, fecskét? / Warum können wir im Winter keine Störche, Schwalben sehen? Mert a fecske, a gólya költöző madár. / Weil der Storch, die Schwalbe Zugvögel sind. Elrepülnek Afrikába. / Sie fliegen nach Afrika. Mikor repülnek el? / Wann fliegen sie weg? A költöző madarak ősszel repülnek el. / Die Zugvögel fliegen im Herbst weg. Mikor jönnek vissza a költöző madarak? / Wann kehren die Zugvögel zurück? A költöző madarak tavasszal jönnek vissza. / Die Zugvögel kehren im Frühling zurück.

áttelelő madár / der Standvogel, -s, Standvögel			A cinke, a feketerigó, a veréb itthon marad. / Die Meise, die Amsel, der Spatz bleiben hier. A cinke, a feketerigó, a veréb áttelelő madarak. / Die Meise, die Amsel, der Spatz sind Standvögel. A cinke, a feketerigó, a veréb nem repül el ősszel. / Die Meise, die Amsel, der Spatz fliegen im Herbst nicht weg.
	él / leben, lebte, h. gelebt		Hol él a cinke, a feketerigó, a veréb? / Wo leben die Meise, die Amsel, der Spatz? A cinke, a feketerigó, a veréb a kertben él. / Die Meise, die Amsel, der Spatz leben im Garten. A kakukk az erdőben él. / Der Kuckuck lebt im Wald.
cinke / die Meise, -n			A cinke színes madár. / Die Meise ist ein bunter Vogel.
feketerigó / die Amsel, -n			A feketerigó szereti az almát. / Die Amsel mag den Apfel.
veréb / der Spatz, -en (es), Spatzen		csiripel / zwitschern, zwitscherte, h. gezwitschert ugrál / herumhüpfen, hüpfte herum, i. herumgehüpft	A veréb csiripel és a kertben ugrál. / Der Spatz zwitschert und er hüpft im Garten herum.
harkály / der Specht, -(e)s, -e			A harkály a kertben és az erdőben él. / Der Specht lebt im Garten aber auch im Wald.

			A harkály a fák doktora. / Der Specht ist der Arzt der Bäume. A harkály a csőrével a fák törzsét kopogtatja, kukacot keres. / Der Specht klopft mit seinem Schnabel am Baumstamm, er sucht Würmer.
bagoly / die Eule, -n			A bagoly éjszakai állat. / Die Eule ist ein Nachttier. Mit eszik a bagoly? / Was frisst die Eule? A bagoly rovarokat, egeret eszik. / Die Eule frisst Insekten, Mäuse.
toll / die Feder, Federn			A madarak testét toll borítja. / Den Körper der Vögel bedecken Federn.
feketerigó / die Amsel, -n láb / der Fuß, -(e)s, Füße harkály / der Specht, -(e)s, -e karom / die Kralle, Krallen			A feketerigó lába piros. / Der Fuß der Amsel ist rot. A harkály erős karmaival kapaszkodik a fa törzsébe. / Der Specht hält sich mit seinen starken Krallen am Baumstamm fest.
odú / das Baumloch, -(e)s, Baumlöcher / die Baumhöhle, Baumhöhlen rejtekhely / das Versteck, -(e)s, -e			Az odú a madarak rejtekhelye. / Das Baumloch ist das Versteck der Vögel.
táplálék / die Nahrung, Nahrungen			Mit esznek a madarak télen? / Was fressen die Vögel im Winter?

eleség / das Futter, -s, Futter			A madarak télen magokat esznek. / Die Vögel fressen im Winter Körner.
mag, magok / das Korn, -(e)s, Körner			Hol találnak a madarak télen magokat? / Wo finden die Vögel im Winter Körner?
madáretető / das Vogelhäuschen, -s, Vogelhäuschen			A madarak télen a madáretetőben találnak magokat. / Die Vögel finden im Winter im Vogelhäuschen Körner.
	etetni / füttern, fütterte, h. gefüttert		Ki eteti a madarakat télen. / Wer füttert die Vögel im Winter? Télen a madarakat az emberek etetik. / Die Menschen füttern im Winter die Vögel. Mi is etetjük a madarakat az óvodában. / Wir füttern auch die Vögel im Kindergarten. Az etetőbe rendszeresen teszünk eleséget. / Wir legen regelmäßig ins Vogelhäuschen Futter.
fa / der Baum, -(e)s, Bäume	akasztani / hängen, hängte, h. gehängt		A fára madáretetőt akasztunk ki. / Wir hängen auf die Bäume Vogelhäuschen.
bokor / der Strauch, -(e)s, Sträucher	csiripel / zwitschern, zwitscherte, h. gezwitschert		A bokorban sok veréb ül és csiripel. / Im Strauch sitzen viele Spatzen und sie zwitschern.
kirándulás / der Ausflug, -(e)s, Ausflüge			Ma kirándulni megyünk. / Heute machen wir einen Ausflug.

a madarak színei / die Farben der Vögel		barna / braun fekete / schwarz zöld / grün piros, vörös / rot sárga / gelb	

Ötletek a témafeldolgozáshoz:

A madarak télen

Élményszerző séta a környező parkba, erdőbe
Séta, kirándulás, a madarak megfigyelése.
Beszélgetés a madarakról, a téli madáretetésről

Játékidő:
Madaras könyvek nézegetése- beszélgetés a madarakról. Költöző és áttelelő madaraink.
Különféle madarakat ábrázoló színezők (fecske, cinke, harkály stb.)
Madaras puzzle (óvodapedagógus által készített)
Madaras memóriakártya (óvodapedagógus által készített)

Vizuális tevékenységek- barkácsolás
Élményfelidézés: rajzolás, festés – Sétálni voltunk, madarakat láttunk
Barkácsolás: madárka készítése tobozból.
Madáretető készítése pet-palackból (újrahasznosítás)
Egyszerű madáretető készítése fahulladékból (szögeléssel)
Madáreleség, madárgolyó készítése faggyúból, napraforgómagból
Madaras társasjáték készítése a gyermekekkel közösen.

Matematikai lehetőségek:
Megfigyelés-összehasonlítás: szín, alak, forma, méret, számlálás, halmazok bontása részhalmazokra.

A madarakkal kapcsolatos versek, mondókák, mesék vagy történetek, találóskérdések, dalok, mozgásos játékok

Versek:

Pósa Lajos: Kakukk
In: Pósa bácsi Madaras könyv Négy évszak madárversei gyerekeknek szerkesztő Csirke András Táltos Kiadó Kft.2012. 36. oldal

Pósa Lajos: Fekete harkály

In: Pósa bácsi Madaras könyv Négy évszak madárversei gyerekeknek szerkesztő Csirke András Táltos Kiadó Kft.2012. 66.oldal

Kisfaludy Károly: Fogy már a nap melege

Fogy már a nap melege
Kertünkbe a cinege
Csípős szél fúj a mezőn,
Róka kullog az erdőn.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 74. oldal

Kiszámolók:

Egyedem - begyedem keszkendőbe
Mikor mentem az erdőbe
Fütyült a rigó
Te vagy a fogó!
In: Megy a gyűrű vándorútra Gyermekjátékok és mondókák I. Kötet összegyűjtötte Gágyor József Madách kiadó 1982 213. oldal

Száll a szarka
Lebeg a farka
Akire a tíz jut
Az lesz a cicuska
Egy, kettő .... tíz!
In: Megy a gyűrű vándorútra Gyermekjátékok és mondókák I. Kötet összegyűjtötte Gágyor József Madách kiadó 1982 244. oldal

Én vagyok az erdő ácsa
Akinek van kalapácsa
Inc, pinc, palavinc,
Te vagy kint!
In: Megy a gyűrű vándorútra Gyermekjátékok és mondókák I. Kötet összegyűjtötte Gágyor József Madách kiadó 1982 250. oldal

Kertben voltam
Madarat láttam
Mond meg nekem
Hogy hányat?
- tizenötöt

egy, kettő ... tizenöt!
In: Megy a gyűrű vándorútra Gyermekjátékok és mondókák I. Kötet összegyűjtötte Gágyor József Madách kiadó 1982 258. oldal

Mondókák:

Szegény bagoly nappal vak,
Dőlt falak közt fészket rak.
Éjjel jár ki vadászni
Egereket hajhászni.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 34 oldal

Mozgással kísért mondóka

Baglyocska hunyorog, (kacsintunk)
fatönkön kuporog, (guggolunk)
nagy fejét forgatja, (fej forgatás)
hol erre, hol arra, (újra)
izeg-mozog, toporog, (felállunk)
tipi-topi, top, top, top. (helyben topogás gyorsan)

Játék az ujjakkal:

Két kismadár ül a fán
Egyik Péter Másik Pál
Röpülj Péter
Röpülj Pál
Gyere vissza Péter
Gyere vissza Pál
In: Bújj, bújj zöld ág .... Népi gyermekjátékok Móra Ferenc Kiadó 1976 29.oldal

Mese:

Rákos Klára: A hóember http://kovacsneagi.qwqw.hu/?modul=oldal&tartalom=1114665

Dalok:

Kodály –Arany: Száll a madár…

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 244. oldal (315)

Bárdos- Károlyi: Kövön ült két vörösbegy…

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 222. oldal (258)

Ideen zur Themenbearbeitung:

Die Vögel im Winter

<u>Erlebnisspaziergang in den naheliegenden Park, Wald:</u>

Spaziergang, Ausflug, die Vögel beobachten
Gespräch über die Vögel

<u>Spielzeit:</u>

Bilderbücher anschauen, Gespräch über das Thema: Die Vögel; Unsere Zug- und Standvögel
Ausmalbilder im Thema
Selbstgemachtes Vogel-Puzzle
Selbstgemachte Memokarte im Thema

<u>Bildnerisches Gestalten:</u>

Erlebnisse beim Spaziergang besprechen, zeichnen, malen
Vogel basteln aus Zapfen
Vogelhaus basteln aus Mineralwasserflasche (Wiederverwertung)
Gesellschaftsspiel mit den Kindern gemeinsam machen

<u>Mathematik:</u>

Beobachten – Vergleichen: Farbe, Form, Figur, Größe, zählen, gruppieren

Reime, Lieder, verschiedene Spiele im Thema Die Vögel im Winter:

Reime:

Zwie-zwa-zwott,
die Schwalben fliegen fort.
Sie fliegen bis nach Afrika,
im Frühling sind sie wieder da.
Zwie-zwa-zwott,
die Schwalben fliegen fort.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 11

Es fliegt ein Vogel ganz allein,
schau, jetzt fliegen zwei!
Sie fliegen hoch, sie fliegen nieder,
sie fliegen fort und kommen wieder.
Sie picken die Körner eins, zwei, drei,
Sie fliegen fort und kommen heim.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 21

Unser Vöglein

In: 365 Geschichten für Mädchen für jeden Tag Parragon Books Ltd S 323

Vögel im Winter

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron, 2008 Seite: 12

Lieder:

Weiße Schneeflocken falln herab

Weiße Schneeflocken falln herab ganz still,
tanzen auf und nieder, wie der Wind es will.

Ruht sich eine auf meiner Nase aus,
dauert's gar nicht lange, schon wird Wasser draus.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 89

Fingerspiele, Bewegungsspiele:

Jetzt wird es draußen kalt,
Arme reiben

und weißer Schnee fällt bald.
Mit Fingern Wackeln, Arme von oben nach unten bewegen

Die Vögel fliegen hin und her, und finden oft kein Futter mehr.
Mit Händen Vögel darstellen; hin und her „fliegen"

Kommt, bauen wir ein Haus,
Mit beiden Händen ein Haus darstellen

und streuen darin Futter aus,
Pantomimisch mit der rechten Hand Futter in die offene, linke Handfläche streuen

für unsere liebe Vogelschar, so wie jedes Jahr!
Mit Händen flattern und Vögel darstellen

http://www.kinderseite.naturundbildung.at/jaennerfebruar/fingerspiele.html

Alle meine Fingerlein wollen heute Vögel sein

Alle meine Fingerlein wollen heute Vögel sein.
Sie fliegen hoch, sie fliegen nieder.

Sie fliegen fort, sie kommen wieder.
Sie bauen sich ein warmes Nest.
Dort schlafen sie dann tief und fest.

http://www.kindersuppe.de/Tiere-Winter/Tiere-im-Winter-Ideen.html

Es sitzen zwei Vögel auf einer Stange

Es sitzen zwei Vögel auf einer Stange. *Beide Hände (Fäuste) nebeneinander als Vögel*.

Im Winter der eine flog weg, *(Eine Hand hinter den Rücken fliegen)*

dann der andere flog weg. *(Die andere Hand hinter den Rücken fliegen)*

Im Frühling der eine kommt wieder, *(Eine Hand wieder nach vorne fliegen)*

Der and're kommt nach, *(Die andere Hand wieder nach vorne fliegen)*

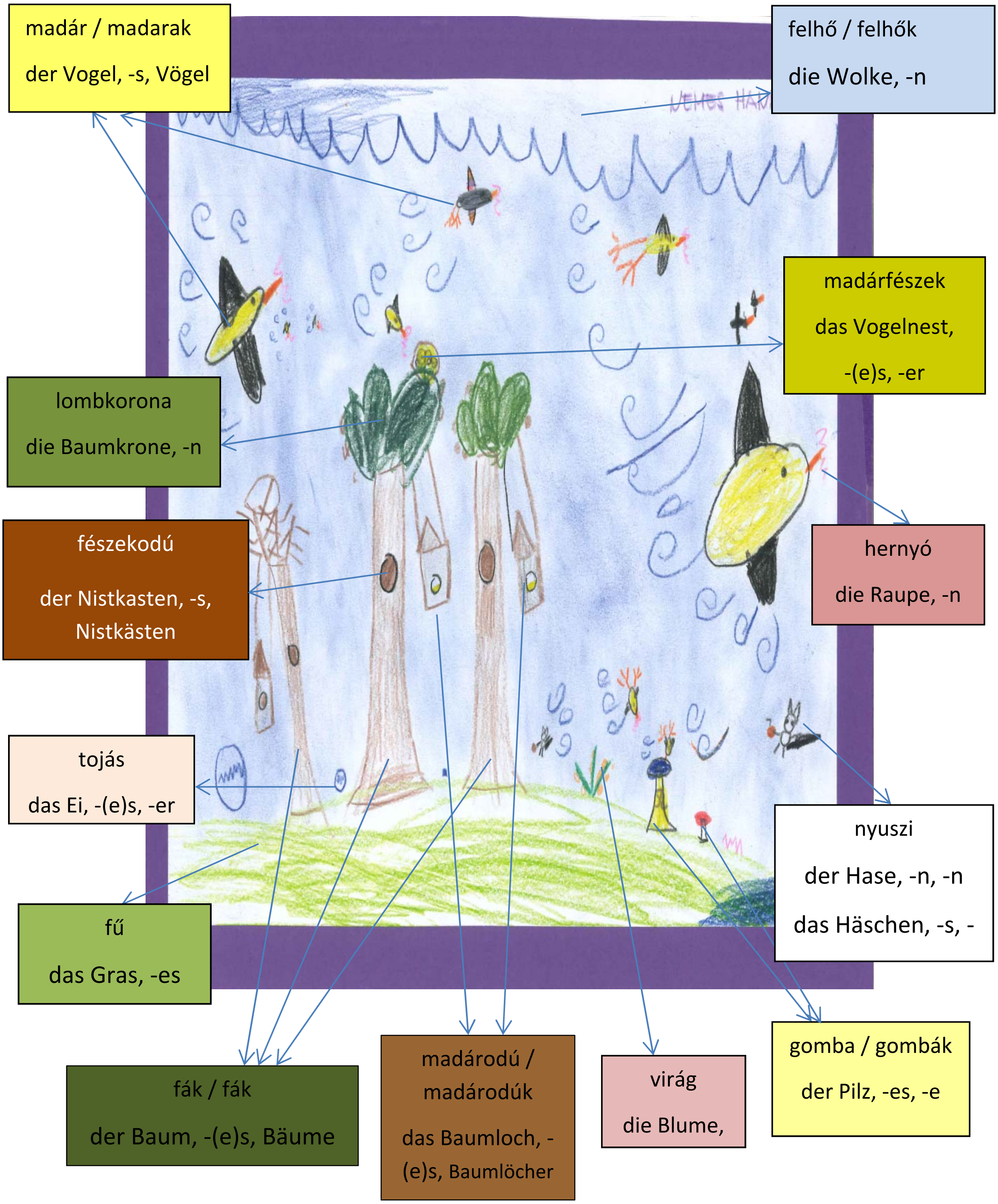
nun sitzen sie wieder vergnügt auf dem Dach.

http://www.kindersuppe.de/Tiere-Winter/Tiere-im-Winter-Ideen.html

Weitere empfohlene Webseiten:

http://www.kidsweb.de/tiere/voegel_im_winter/vogel_im_winter_start.html

8.7. A természet ébredése- tavasz – Das Erwachen der Natur – der Frühling

Feladat / Aufgabe: Mit látsz a képen? / Was siehst du auf dem Bild?

Téma: A természet ébredése - tavasz – Thema: Das Erwachen der Natur – der Frühling

Szókészlet/Mondatmodellek – Wortschatz/Satzmodelle

Főnevek/Substantive	Igék/Verben	Melléknevek/Adjektive	Mondatsémák/Satzmodelle
évszak / die Jahreszeit, -en			Milyen évszak van? / Welche Jahreszeit haben wir jetzt? Tavasz van. / Es ist Frühling. Melyik évszak után következik a tavasz? / Nach welcher Jahreszeit kommt der Frühling? A tavasz a tél után következik. / Der Frühling kommt nach dem Winter.
tavasz / der Frühling, -s, Frühlinge természet			A tavasz a természet ébredése. / Der Frühling ist das Erwachen der Natur.
időjárás / das Wetter, -s, -		változékony / wechselhaft	Milyen az időjárás tavasszal? / Wie ist das Wetter im Frühling? Tavasszal melegszik az idő. / Im Frühling wird es wärmer.
hó / der Schnee, -s, -	olvad / schmelzen, schmolz, i. geschmolzen		A hó elolvad. / Der Schnee schmilzt.
nap / die Sonne, -n		melegebb / wärmer	A nap melegebben süt. / Die Sonne scheint wärmer.
felhő / die Wolke, -n égbolt			A felhők az égen vannak. / Die Wolken sind am Himmel.

szél / der Wind, -(e)s, -e szellő / der Windhauch, -(e)s, Windhauche	fúj / wehen, wehte, h. geweht	lágyan / mild	A szellő lágyan fúj. / Ein sanfter Windhauch weht.
fa / der Baum, -(e)s, Bäume	rügyezik / knospen, knospte, h. geknospt virágzik / blühen, blühte, h. geblüht kinyílik / blühen, blühte, h. geblüht	friss / frisch zöld / grün	A fák, a bokrok rügyeznek. / Die Bäume, Sträucher knospen. A fák virágoznak. / Die Bäume blühen. A virágok kinyílnak. / Die Blumen blühen. A fák kizöldülnek. / Die Bäume werden grün. A fák friss zöld leveleket hoznak. / Auf den Bäumen wachsen frische grüne Blätter.
erdő / der Wald, -(e)s, Wälder mező / die Wiese, Wiesen kert / der Garten, -s, Gärten			Az erdő, mező, kert kizöldül. / Der Wald, die Wiese, der Garten werden grün.
bokor / der Strauch, -(e)s, Sträucher	énekel / singen, sang, h. gesungen		A bokrokon kismadarak énekelnek. / Auf den Sträuchern singen die kleinen Vögel.
fészek / das Nest, -(e)s, Nester	fészkel / nisten, nistete, h. genistet		A madarak tavasszal fészket raknak. / Die Vögel bauen im Frühling Nester. Miből raknak fészket a madarak? / Woraus bauen die Vögel ihre Nester?

ág / der Ast, -(e)s, Äste fűszál / der Grashalm, -(e)s, Grashalme	rak (fészket) / bauen, baute, h. gebaut (Nest)		A madarak ágakból, fűszálakból raknak fészket. / Die Vögel bauen ihre Nester aus Ästen, Grashalmen.
odú / das Baumloch, -(e)s, Baumlöcher / die Baumhöhle, Baumhöhlen			Néhány madár odúban költ. / Einige Vögel brüten in Baumhöhlen.
madármama / Die Vogelmutter, Vogelmütter tojás / das Ei, -(e)s, Eier	rak (tojást) / legen, legte, h. gelegt (Eier) kikel / schlüpfen, schlüpfte, i. geschlüpft		A madármama tojást rak a fészekbe. / Die Vogelmutter legt ins Nest Eier. A tojásból kikelnek a fiókák. / Aus den Eiern schlüpfen die Nestlinge.
madárszülők / die Vogeleltern	költ / brüten, brütete, h. gebrütet		A madárszülők kiköltik a tojásokat. / Die Vogeleltern brüten die Eier aus.
madárfióka / der Nestling, -s, Nestlinge / der Jungvogel, -s, Jungvögel	kikel (fióka a tojásból) / ausschlüpfen, schlüpfte aus, i. ausgeschlüpft		A madárfiókák mindig éhesek. / Die Nestlinge haben immer Hunger.
csőr / der Schnabel, -s, die Schnäbel	etet / füttern, fütterte, h. gefüttert hoz / bringen, brachte, h. gebracht		A madárszülők etetik a fiókákat. / Die Vogeleltern füttern ihre Nestlinge. A madárszülők eleséget hoznak a fiókáknak. / Die Vogeleltern bringen ihren Nestlingen Futter. Mit hoznak a madárszülők a csőrükben? / Was bringen die Vogeleltern in ihrem Schnabel?

kukac / der Wurm, -(e)s, Würmer hernyó / die Raupe, Raupen			kukacot, hernyót …. ./ Würmer, Raupen …
fecske / die Schwalbe, Schwalben sár / der Schlamm, -(e)s, Schlamme/Schlämme eresz / der Dachvorsprung, -(e)s, Dachvorsprünge	hazatér / heimkehren, kehrte heim, i. heimgekehrt	épít (fészket rak) / bauen, baute, h. gebaut	A fecske költöző madár. / Die Schwalbe ist ein Zugvogel. A fecske tavasszal hazatér. / Die Schwalbe kehrt im Frühling heim. A fecske sárból tapaszt fészket. / Die Schwalbe baut ihr Nest aus Schlamm. Hová rakja a fecske a fészkét? / Wohin baut die Schwalbe ihr Nest? A fecske az eresz alá épít fészket. / Die Schwalbe baut ihr Nest unter Dachvorsprünge.
gólya / der Storch, -(e)s, Störche láb / das Bein, -(e)s, Beine béka / der Frosch, -(e)s, Frösche	keres / suchen, suchte, h. gesucht eszik / fressen, fraß, h. gefressen	hosszú / lang	A gólya is költöző madár. / Der Storch ist auch ein Zugvogel. A gólya hosszú lábával és csőrével eleséget keres. / Der Storch sucht mit seinen langen Beinen und langem Schnabel Nahrung. Mit eszik a gólya? / Was frisst der Storch? A gólya békát eszik. Der Storch frisst Frösche.
kakukk / der Kuckuck, -s, Kuckucke	él / leben, lebte, h. gelebt		A kakukk az erdőben él. / Der Kuckuck lebt im Wald. A kakukk költöző madár. / Der Kuckuck ist ein Zugvogel.

	épít / bauen, baute, h. gebaut költ / brüten, brütete, h. gebrütet		A kakukk nem épít fészket. / Der Kuckuck baut kein Nest. A kakukk más madár fészkébe rakja a tojást. / Der Kuckuck legt seine Eier in Nester anderer Vögel. A kakukk tojásait más madarak költik ki, nem a kakukk. / Die Eier des Kuckucks brüten andere Vögel aus, nicht der Kuckuck.
harkály / der Specht, -(e)s, Spechte fa / der Baum, -(e)s, Bäume doktor / der Arzt, -(e)s, Ärzte fatörzs / der Baumstamm, -(e)s, Baumstämme	él / leben, lebte, h. gelebt kopogtat / klopfen, klopfte, h. geklopft keres / suchen, suchte, h. gesucht	beteg erős	A harkály az erdőben él. / Der Specht lebt im Wald. A harkály a beteg fák doktora. / Der Specht ist der Arzt der kranken Bäume. A harkály erős csőrével a fák törzsét kopogtatja, kukacokat keres. / Der Specht klopft mit seinem starken Schnabel am Baumstamm, er sucht Würmer.
séta / der Spaziergang, -(e)s, Spaziergänge virág / die Blume, Blumen	megfigyel / beobachten, beobachtete, h. beobachtet		A séta közben megfigyeljük a madarakat. / Beim Spaziergang beobachten wir die Vögel. Megfigyeljük a kertben a virágokat. / Wir beobachten die Blumen im Garten.
szín / die Farbe, Farben		barna / braun fekete / schwarz zöld / grün piros, vörös / rot sárga / gelb	Milyen színű madarakat láttunk? / Welche Farben hatten die Vögel?

Ötletek a témafeldolgozáshoz:

A tavasz ébredése

Tavasz az óvoda udvarán:
A természet ébredésének megfigyelése, kerti munkák végzése
Séta a környező parkba, erdőbe.
Beszélgetés a tavaszról: Időjárás, természeti jelenségek, öltözködés, a természetben bekövetkező változások. Az élővilág az állatok, a madarak viselkedése.

Játékidő:
A tavaszi nagytakarítás a babaszobában.
A tavasz: képeskönyv nézegetése, tavaszi virágokról beszélgetés
Pillangó, virágok színezése (színezők)

Vizuális tevékenység- Barkácsolás
Fűmag, virághagyma ültetése cserépébe- a cserép díszítése különféle technikákkal (festés, dekupázsolás)
Virágkép készítése préseléssel
Virágkoszorú fonása, zöld ágakból a körjátékokhoz
Állatkerítés fonása zöldágból az építőjátékhoz,
Madárhajtogatás papírból
Kövek festése állatok, virágok
Reptetős pillangó készítése anyagból, vagy papírból

Matematikai tartalmak:
számolás, sorbarendezés, halmazolás, kisebb-nagyobb

A tavasszal kapcsolatos versek, mondókák, mesék, dalok, mozgásos dalos játékok

Versek:

Weöres Sándor: Olvadás

Csipp
Csepp,
Egy csepp,
Öt csepp
Meg tíz,
Olvad a jégcsap,
Csepereg a víz.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 80. oldal

Sarkady Sándor: Télkergető

Kelj, kelj, kikelet,
Seprűzd ki a hideget.
Ereszd be a meleget,
Dideregtünk eleget.

In: Sarkady Sándor (1989): Télkergető Kiadja a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Sopron Városi Szervezete, 7. oldal

Sarkady Sándor: Tavaszváró

Fuss el
Február,
Süss fel napsugár
Szellő, kerekedj
Langyos eső megeredj,
Árpa, búza, kukorica
Cseperedj!

In: Sarkady Sándor (1989): Télkergető Kiadja a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Sopron Városi Szervezete, 9. oldal

Sarkady Sándor: Zápor

Csepp, csepp
Csepereg-
Villan csattan,
Megered,
Záporfüggöny, zuhatag-
Fut a felhő, süt a nap.
Jött, ment-
Jól esett:
Fűnek, fának
Jólesett.

In: Sarkady Sándor (1989): Télkergető Kiadja a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Sopron Városi Szervezete, 14. oldal

Fehér Ferenc: Zápor

Itt a zápor, eleredt,
Ázunk, mint a verebek.
Szaladjatok, gyerekek,
Futok én is veletek.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 65. oldal

Pálfalvi Nándor: Eső

Esik eső zuhogva,
Lesz belőle pocsolya,
De ha újra süt a nap,
A pocsolya kiszárad.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 65. oldal

<u>Szabó Lőrinc: Tavasz</u>

„Mi az Vén?"- kérdezte Rigó
„Tavasz!"- felelt a Nap.
„ Megjött?"- kérdezte Vén Rigó.
„ Meg ám!" - felelt a Nap.
„Steretsz?" - kérdezte Rigó
„Szeretlek!" - felelt a Nap.
„ Akkor hát szép lesz a világ?"
„Még szebb és boldogabb!"

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 55. oldal

<u>Zelk Zoltán: Rigófészek</u>

Jókor kelve láttam én
Láttam csudaszépet,
Hogyan épít a rigó,
Ágak közé fészket.

Alkonyatig meg sem áll,
Kutatja a tájat,
Füvet, mohát, sarat hord
Vékony katószárat.
Száll a hétfő, száll a kedd
Csattog napok szárnya,
Mire elrepül a hét,
Készen a kosárka.

Mint egy fonott kis kosár
Olyan ez a fészek-
Köszönöm, rigómadár,
Köszönöm, hogy láthattam
Ezt a csudaszépet!

In: Állatok farsangja Válogatta: Magyari Beck Anna Móra Ferenc Könyvkiadó 1979. 123. oldal

<u>Madárének (népet népköltés)</u>

A lomb között dalolva
Zeng, zeng a kisrigó,

És arról énekelget,
Hogy élni jó.

Harmatra, magra nincsen
Semmi gondja sem,
És csak dalol, dalolgat
Vidáman kedvesen.

Az erdő mélyiben zeng
A kis vidám rigó,
És mindhalálig zengi,
Hogy élni, élni jó.

In: Állatok farsangja Válogatta: Magyari Beck Anna Móra Ferenc Könyvkiadó 1979. 124. oldal

Pósa Lajos: A gólya
In: Pósa bácsi Madaras könyv Négy évszak madárversei gyerekeknek szerkesztő Csirke András Táltos Kiadó Kft. 2012. 78. oldal

Szabó László: Tavaszi dal

Tavasszal a világ éled,
Kizöldülnek mezők, rétek,
Bimbó nyílik, rügy kipattan,
Hancúroznak a szabadban.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 54. oldal

Gyurcsó István: Levelecske

Bizony, bizony, fúj a szél
Megremeg a falevél
Falevél, falevél
Erősödj meg, sose félj.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 74. oldal

Weöres Sándor: Kicsi őz

Kicsi őz, fuss ide,
A gyep itt szép üde,
Takaró vállamon
A felét rád adom.

Gyere már őzike
A mező szélire,
Velem itt elleszel,
A vadász nincs közel.

In: Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998., 165. oldal

Zelk Zoltán: Hová futsz te kicsi őz?

Hova futsz, te kicsi őz?
- Oda, ahol várnak,
ahol sárga falevél
búcsút int a nyárnak ...
- És az hol van, merre van?
- Hát az éppen arra,
ahol most lép rá az ősz
az első avarra ...
-S ha odaérsz, ott maradsz
őszi őzikének?
leszel társa rozsdaszín
fűnek, falevélnek?
- Dehogy leszek! Szaladok
onnan is, tovább is,
vár énrám a január,
vár a február is ...

Vár énrám száz téli táj,
hóba bújt vidékek,
egy nap hegyre szaladok,
másnap völgybe érek ...
Futok, futok, hóvirág
nő lábam nyomában,
fehérszirmú csillagok
bámulnak utánam ...
De csak tovább szaladok,
amíg majd az ágak,
az ágakon a rügyek
jónapot kívánnak:
"Szép jó napot kicsi őz,
jókor jöttél erre,
épp most lépett a Tavasz
az első füvekre ..."
Akárhova futok én,
ha őszbe, ha télbe,
akkor is csak a tavasz,
csak a nyár elébe!

In**:** Zelk Zoltán: Békabánat. – Bp.: Móra Ferenc Könyvkiadó, 1970. 4-5. oldal

Mondókák:

Fű, fű, fű
Szép zöld fű
Eredj ki Te
Zöldfülű!
In: Megy a gyűrű vándorútra Gyermekjátékok és mondókák I. Kötet összegyűjtötte Gágyor József Madách kiadó 1982 250 oldal

Tavasz:
Virágzik a barack.
Nyár:
Fészekre jár a madár.
Ősz:
Legelget az őz,
Tél:
Erős már a szél.
In: Zilahi Józsefné: Mese - vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998., 115.oldal

Hétfő, kedd, szerda, csütörtök,
Péntek, szombat, vasárnap:
Jó dolgunk van, mint erdőn a madárnak

In: Zilahi Józsefné: Mese - vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998., 115.oldal

Fecske csicsereg,
Mindent kifecseg
Azt is, hogy jön a nyár,
Az is tovaszáll!

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 33. oldal

Szegény bagoly nappal vak,
Dőlt falak közt fészket rak.
Éjjel jár ki vadászni
Egereket hajhászni.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 34 oldal

Hová mész te kis nyulacska

Hová mész te kis nyulacska?
„Az erdőre vesszőt szedni“
Mit csinálsz te a vesszővel
„Kiskertet kéne keríteni.“
Hol voltál te kisnyulacska

„az erdőbe“
Minek voltál az erdőben
„Vesszőcskéért“
Minek néked az a vessző?
“ kertecskének”
Minek néked az a kis kert
virágoknak
minek néked az a virág
bokrétának

In: Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998. 124. oldal

<u>Kézzel mutatható, mozgással kísérhető további mondókák</u>

Fűszál derekán, félve mászik a bogár…

Megyek, megyek, mendegélek…

Kipp, kopp, mogyoró…

Nyuszi fülét hegyezi…

http://www.hetszin.gportal.hu/gindex.php?pg=34946886

Találóskérdések

Lengedez a levegőben
Jó időben, rossz időben.
Jókedvében
Megtréfál,
Arcodba fúj, odébbáll.
Néha huncut, s ha hagyod,
Lekapja a kalapod. Mi az? (Szél)

In: Földön látszik, égen jár Ezeregy találós kérdés Baranyából Összeállította és rendszerezte Lábadiné Kedves Klára Móra Ferenc Könyvkiadó 2003. 17. oldal

Az erdőben kinn kurjongat
Az órában időt mutat.
Megvan az a rossz szokása
Más fészkében a tojása. (kakukk)

In: Varga Ferencné: Mai találós kérdések Charta Press Kft. -1996 Budapest 65.oldal

Nyelvtörő

Répa, retek, mogyoró
Korán reggel
Ritkán rikkant a rigó!

In: Megy a gyűrű vándorútra Gyermekjátékok és mondókák I. Kötet összegyűjtötte Gágyor József Madách kiadó 1982 250 oldal

Mesék:

A vadgalamb és a szarka.   (magyar népmese)

Tudod-e miért nem ért a vadgalamb a fészekcsináláshoz? Miért rak olyan hitvány fészket, hogy csak néhány szál száraz ágból van összetákolva?
Elmondom én.
A vadgalamb kérte a szarkát, hogy tanítsa meg őt a fészekrakásra, mert ebben a szarka igen nagy mester, s olyan fészket tud csinálni, hogy ahhoz a héja és az ölyv hozzá nem fér.
A szarka szívesen elvállalta a tanítást, s fészekrakás közben, míg egy-egy gallyat a helyére illesztett, mindig mondogatta a maga módján.
– Csak így, csak úgy! Csak így, csak úgy!
A vadgalamb erre mindig azt felelte:
- Tudom, tudom, tudom!
A szarka elhallgatta egy darabig, de utoljára megharagudott.
- Hát ha tudod, csináld!
S otthagyta a fészket fele munkájában.
A vadgalamb azóta sem tudott aztán ebből a mesterségből többet megtanulni.

In: Állatok farsangja Válogatta: Magyari Beck Anna Móra Ferenc Könyvkiadó 1979. 150. oldal

Mese az eltévedt kisverébről (Angol mese)
In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 124. oldal

Mozgásos, dalos játékok:

Eszterlánc, eszterlánc ….

A játék menete: A gyerekek kézenfogva kört alkotnak, a dalra körbe járnak. Akinek a nevét mondjuk, kifordul a körből.

Eszterlánc, eszterlánc, eszterlánci cérna
fülemüle Eszter lánya fordulj angyal módra!

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Editio Musica Budapest 143. oldal

Bújj, bújj zöld ág…

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Editio Musica Budapest 147.oldal

Őzecske…

A játék menete: A gyermekek kézenfogva körben állnak, a kör közepén áll az őzecske és együtt mondják a mondókát. Majd az ötödik sortól a szövegmondás gyorsul a kezüket elengedik és helyben ugrálnak, majd szétfutnak. Akit az őzecske megfog, az lesz az őzecske.

Itt van egy kis kertecske
benne szép kis őzecske.
A kicsi őz mit eszik?
Zöld levelet, ha tetszik.
Arra, erre kis őzecske,
táncol, ugrál, mint a kecske,
doromboló kerekecske,
nem fogsz meg, nem
kis őzecske!

In: Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998. 136. oldal

Hopp mókuska, mókuska …

Hopp mókuska, mókuska
Vékony karcsú Mariska
Verebek tánca, szoknyátok ránca

Most jövök az erdőből
A zöld erdő, mezőről
Addig szökdécselünk
Míg idáig érünk

A dallam és a játékszabály a 171. játéknál olvasható a jelölt forrásban.

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Editio Musica Budapest 184. oldal

Sötétes az erdő, virágos a mező…

(Megjegyzés. A játéktanítás során sötétes szót a megértés miatt érdemes a sötét szóval helyettesíteni)

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Editio Musica Budapest 188. oldal

Dalok:

Kodály – Weöres: Csipp, csepp…

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 232.oldal (284)

Gryllus- Sarkady: Csepp, csepp, csepereg…

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 208. oldal (223)

Gryllus-Sarkady: Mi szél hozott kisfutár?...

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 220. oldal (261)

Járdányi- Weöres: Sándor napján ….

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 223. oldal (253)

Süss fel nap…

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 226.oldal (270)

Vass-Muharay: Örüljünk, vigadjunk a szép kikeletnek…

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 221.oldal (255)

Kodály – Weöres: Eresz alól fecske fia idenéz, oda néz…

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 210.oldal (228)

Kodály- Weöres: Kicsi őz fuss ide…

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 233.oldal (288)

Ideen zur Themenbearbeitung:

Der Frühling

Der Frühling im Kindergartenhof.
Das Erwachen der Natur beobachten, Gartenarbeit
Spaziergang in den naheliegenden Park, Wald
Gespräch über den Frühling: Wetter, Naturerscheinungen, Bekleidung im Frühling, Veränderungen in der Natur, Tier- und Pflanzenwelt, Lebensraum der Tiere, ihr Verhalten.

Spielzeit:

Großreinemachen im Frühling in der Puppenküche
Der Frühling: Bilderbücher anschauen, Bücher über die Blumen, Gespräch über die Blumen
Schmetterlinge, Blumen färben (Ausmalbilder)

Bildnerisches Gestalten:

In Blumentöpfe Grassamen säen, Blumentöpfe mit verschiedenen Techniken dekorieren /malen, mit Decoupage-Technik)
Blumenbilder basteln
Zu den Kreisspielen Blumenkränze aus Blumen, Kränze aus Zweigen flechten
Einen Zaun flechten für die Tiere aus grünen Zweigen zum Bauspiel
Vögel falten aus Papier
Steine bemalen mit Tier-, Blumenmustern
Fliegende Schmetterlinge basteln aus Stoff, Papier

Mathematik:

zählen, Reihen bilden, gruppieren, kleiner-größer

Verse, Reime, Lieder, Märchen, verschiedene Spiele im Thema Frühling:

Verse:

Frühling

Ihr Kinder heraus!
Heraus aus dem Haus!
Heraus aus den Stuben!
ihr Mädchen und Buben!
Jucheirassassa!
Der Frühling, der Frühling,
der Frühling ist da!

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 15

Wir rufen die Sonne

Liebe Sonne, komm heraus,
komm aus deinem Wolkenhaus!
Schick den Regen weiter,
mach den Himmel heiter!
Liebe Sonne komm heraus,
komm aus deinem Wolkenhaus!

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 23

Der Storch

Hurra, der Storch ist da,
zurück aus Afrika.
Sein Klappern auf dem Dach,
macht mich morgens wach.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 21

Die Vögelchen

Fünf kleine Vögelchen,
die sitzen im Nest
und schreien piep, piep,
da kommt ihre Mutter
und bringt ihnen Futter
sie hat sie alle lieb.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 22

Der Vogel singt

Der Vogel singt, die Katze schnurrt:
Guten Morgen! Guten Morgen!
Der Hahn, der kräht, die Taube gurrt:
Guten Morgen! Guten Morgen!

Das Auto hupt, es brummt die Bahn:
Guten Morgen! Guten Morgen!
Die liebe Sonne strahlt dich an:
Guten Morgen! Guten Morgen!

Der Hund, der bellt, der Frosch, der quakt:
Guten Morgen! Guten Morgen!
Und auch die liebe Tina sagt:
Guten Morgen! Guten Morgen!

In: 365 Geschichten für Mädchen für jeden Tag Parragon Books Ltd S 354

Schöner Frühling

In: 365 Geschichten für Mädchen für jeden Tag Parragon Books Ltd S 369

Reime

Frühling

Der Frühling kommt mit blauer Luft,
Mit Knospe, Blatt und Blütenduft.

In: James Krüss, Hans Ibelshäuser: Von Apfelbaum bis Zirkuszelt – ein buntes ABC der Welt; DUDENVERLAG 1994 S. 31

Lieder

Jetzt fängt das schöne Frühjahr an

In: Kinderlieder aus der guten alten Zeit; sammüller kreativ GmbH 2007 S. 79

Kommt der Frühling

Kommt der Frühling, werden alle Wiesen grün,
und die Blumen fangen an zu blühen.

Schmetterlinge werden flattern hin und her,
gelbe, braune, sie gefalln uns sehr.

Auch die Vögel kommen alle schnell nach Haus,
suchen einen Platz fürs Nest sich aus.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 94

Es ist Frühling

Es ist Frühling. Seht die Bäume an!

Kleine Blätter wachsen schon daran.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 95

Sonne, Wind und Regentropfen

Sonne, Wind und Regentropfen, das ist der April.
Wolken, Wind und Sonnenschein – weiß nicht, was er will.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 95

Martin Hackethal: **Fällt vom Himmel, macht dich nass**

Fällt vom Himmel, macht dich nass.
Sag mir doch, was ist denn das?
Der Regen, der Regen, der Regen,
macht dich nass.

http://www.lieder-aus-der-ddr.de/fallt-vom-himmel-macht-dich-nass/

Es regnet, es regnet,
und alles wird nass:
die Bäume, die Blumen,
die Tiere und das Gras.

http://ingeb.org/Lieder/esregne1.html

Fingerspiele:

Fingervers

Der erste sagt: "Wenn's regnet, da werd ich ja nass!"
Der zweite sagt: "Wenn's regnet, das ist kein Spaß!"
Der dritte sagt: "Wenn's regnet, da geh ich nicht raus!"
Der vierte sagt: "Wenn's regnet, da bleib ich zu Haus'!"
Nur der Kleine, der kann es nicht erwarten,
Der geht mit dem Regenschirm in den Kindergarten.

(Finger beim Aufsagen antippen. Auf dem kleinen Finger mit der anderen Hand einen Regenschirm bilden.)

http://www.kindersuppe.de/Wetter/Wetter-basteln.html

Märchen:

Der Wettstreit zwischen Sonne und Wind

Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr Teil II, Sopron, 2004 S. 16

Frühlingsläuten

Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr Teil II, Sopron, 2004 S. 20

Das Frühlingsfest

Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr Teil II, Sopron, 2004 S. 21

Spiele, Bewegungsspiele:

Alle Vögel fliegen in der Luft

Alle Kinder laufen frei im Raum und bewegen sich wie VÖGEL. Wenn der Spielleiter einen MOND hochhält, hocken sich alle Kinder, die Vögel schlafen dann.
Wird die SONNE hochgehalten, „fliegen“ die Vögel wieder aus.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 78

8.8. A természet nyáron – Die Natur im Sommer

Feladat / Aufgabe: Mit látsz a képen? Számold meg a növényeket és az állatokat! / Was siehst du auf dem Bild? Zähle die Pflanzen und die Tiere!

Téma: A természet nyáron – Thema: Die Natur im Sommer

Szókészlet/Mondatmodellek – Wortschatz/Satzmodelle

Főnevek/Substantive	Igék/Verben	Melléknevek/Adjektive	Mondatsémák/Satzmodelle
évszak / die Jahreszeit, -en			Hány évszak van? / Wie viele Jahreszeiten gibt es? Négy évszak van / Es gibt vier Jahreszeiten.
nyár / der Sommer, -s, Sommer			Melyik évszak van most? / Welche Jahreszeit haben wir jetzt? Nyár van. / Es ist Sommer. A tavasz elmúlt. / Der Frühling ist vorbei.
időjárás / das Wetter, -s, -		meleg / warm	Milyen az időjárás nyáron? / Wie ist das Wetter im Sommer? Nyáron meleg van. / Im Sommer ist es warm. Ma nagyon meleg van. / Heute ist es sehr warm.
nap / die Sonne, -n	süt (a nap) / scheinen, schien, h. geschienen		A nap süt. / Die Sonne scheint.
este / der Abend, -s, Abende hold / der Mond, -(e)s, Monde			Este fényesen világít a hold. / Am Abend leuchtet der Mond hell.
égbolt / der Himmel, -s, - felhő / die Wolke, -n		kék / balu	Az égbolt kék. / Der Himmel ist blau. Ma nincs az égen felhő. / Heute gibt es keine Wolken am Himmel.

szél / der Wind, -(e)s, -e szellő / der Windhauch, -(e)s, Windhauche fa / der Baum, -(e)s, Bäume levél / das Blatt, -(e)s, Blätter	fúj / wehen, wehte, h. geweht	langyos / lau	Nyáron langyos szél fúj. / Im Sommer weht ein lauer Wind. A fák leveleit fújja a szellő. / Der Windhauch weht durch die Blätter.
zápor / der Schauer, -s, Schauer zivatar / das Gewitter, -s, Gewitter			Nyáron gyakran van zápor, zivatar. / Im Sommer kommen Schauer und Gewitter oft vor.
lepke, pillangó / der Schmetterling, -s, -e levegő / die Luft, Lüfte	repked / fliegen, flog, i. geflogen	vidáman / fröhlich	A pillangó vidáman repked a levegőben. / Der Schmetterling fliegt fröhlich in der Luft.
tó / der See, -s, Seen víz / das Wasser, -s, Wasser béka / der Frosch, -(e)s, Frösche	lakik / wohnen, wohnte, h. gewohnt	mély / tief sekély / seicht kellemes / angenehm	A tó mély. / Der See ist tief. A tó sekély. / Der See ist seicht. A tó vize kellemes. / Das Wasser des Sees ist angenehm. A tóban békák laknak. / Im See wohnen Frösche.
levelibéka / der Laubfrosch, -(e)s, Laubfrösche	kuruttyol / quaken, quakte, h. gequakt		A levelibéka zöld. / Der Laubfrosch ist grün. A békák kuruttyolnak. / Die Frösche quaken.
gólya / gólya / der Storch, -(e)s, Störche	eszik / fressen, fraß, h. gefressen		A gólya békát eszik. / Der Storch frisst Frösche.

körtefa / der Birnbaum, -(e)s, Birnbäume			A körtefán hét körte nőtt. / Am Birnbaum sind sieben Birnen.
galamb / die Taube, Tauben	elrepül / wegfliegen, flog weg, i. weggeflogen		A körtefáról elrepül a galamb. / Die Taube fliegt vom Birnbaum weg.
almafa / der Apfelbaum, -(e)s, Apfelbäume alma/ der Apfel, -s, Äpfel		piros / rot	Az almafán sok piros alma van. / Am Apfelbaum hängen viele rote Äpfel.
virág, virágok / die Blume, Blumen mező / die Wiese, Wiesen	illatozik / duften, duftete, h. geduftet	 színes / bunt	A virágok illatoznak. / Die Blumen duften. A mezőn három virág van. / Auf der Wiese sind drei Blumen. A virágok színesek. / Die Blumen sind bunt.

A természet nyáron

Élményszerző séta
A nyár, a természet megfigyelése. Séta a környező parkba vagy az erdőbe. Érzékszervi észlelés, rácsodálkoztatás, megtapasztalás: a növények illata. Az erdő csendje, zenéje, a madarak éneke. Az erdő klímájának megfigyeltetése. Öleld meg a fát játék. A fák kérge, átmérője, magassága.
Az élővilág, az állatok, a madarak viselkedése. Beszélgetés a nyári időjárásról, a természeti jelenségekről, öltözködésről.

Játékidő:
Az élmények felidézése, rajzolás, játék az évszakhoz készített kártyával, képkirakóval.

Vizuális tevékenység - Barkácsolás
Nyári kép készítése a gyűjtött ágakból, virágokból és fűszálakból szövés technikájával
A földről gyűjtött kéregből barkácsolás, kiscsónak készítése

Matematikai tartalmak:
Számolás, kisebb-nagyobb, alacsonyabb-magasabb

A nyárral kapcsolatos versek, mondókák, mesék, dalok, mozgásos dalos játékok

Versek

Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz

Hogy mit láttam, elmondhatom.
De jobb lesz, ha lerajzolom.

Megláthatod te is velem
csak nézd, csak nézd a jobb kezem.

Ez itt a ház, ez itt a tó,
ez itt az út, felénk futó,
ez itt akác, ez itt levél,
ez itt a nap, ez itt a dél.
Ez itt borjú, itt, logó fülű
hasát veri a nyári fű,
ez itt virág, ezer, ezer,
ez itt a sötét gyalogszeder,
ez itt a szél, a repülés,
az álmodás, az ébredés,
ez a gyümölcs, ez itt madár
ez itt az ég,
ez itt a nyár.

Majd télen ezt előveszem
ha hull a hó, nézegetem

Nézegetem, ha hull a hó:
ez volt a ház, ez volt a tó.

In: Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998.186.oldal

Kányádi Sándor: Zivatar

Hát ez a szél
mit akar?
Mindent kiföd,
kitakar.
Ajajaj
hajajaj,
nyakunkon a zivatar.

In: Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998.185.oldal

Zelk Zoltán: Gólya, gólya

Gólya, gólya, hosszúláb,
Hol kezdődik a világ?

- Tó szélén ring a nád,
Ott kezdődik a világ ...

Gólya, gólya, hosszúláb,
Hol ér véget a világ?

- Ha az a tó enni ád
Egy tóból áll a világ.

In: Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005., 64. oldal

Mentovics Éva: Béka

Béka vagyok, brekeke
Legyet eszem. Tudod-e?
Hosszú ügyes nyelvemmel
Kapkodom a legyet el.
http://www.operencia.com/versek/versek-farsangra/999-versek-jelmezekhez-mentovics-eva

Mondókák

Pille, pille szállj le
szállj le az ölembe

In: Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998.122.oldal

Hosszú lábú gólya bácsi ....

Hosszú lábú gólya bácsi
Mit akarsz Te vacsorázni
Béka hús, brekeke
Ejnye, bizony jó lenne!
Tessék hát belőle!
Mind elugrik előle. (magyar népköltés)

In: Állatok farsangja Válogatta: Magyari Beck Anna Móra Ferenc Könyvkiadó 1979. 114.oldal

Mozgásos, dalos játék:

Békás tó

Nagyobb kört rajzolunk a földre, ez a békás tó, amiben a gólya sétál. A többiek a békák. A körön kívül. És mondják:

Gólya, gólya brekeke,
Kell-e békapecsenye?
Majd óvatosan a körbe lépnek és folytatják:

Itt van már, tessék hát,
Fogj magadnak egy békát!

A gólya csak a körön belül foghat békát. (Védekezés, kilépés a körből.)

In: Karlócai Marianne: Komámasszony, hol az olló? Kisgyermekek játékoskönyve Második bővített és átdolgozott kiadás a szerző kiadása Budapest, 1987. 23. oldal

Hely a sályi piacon …

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Editio Musica Budapest 143.oldal

Találós kérdések:

Olyan mit egy falevél,
ide-oda lebben
napsütötte réteken, s jó szagú szelekben
lábujjhegyen követed
rászáll egy virágra
felé kapsz és ámultan
pillantasz utána.   (pillangó)

In: Sző, fon nem takács Találós kérdések gyerekeknek Válogatta és összeállította Varga Ferencné Móra Ferenc Kiadó Budapest, 1986. 66. oldal

Vízben gázol hosszú lábán,
Eltöpreng a vacsoráján.
Kelepelget fészkén állva
Béka kéne vacsorára (gólya)

In: Varga Ferencné: Mai találós kérdések Charta Press Kft. - 1996 Budapest 63. oldal

Tó vizében lépeget
Békák veszedelme.
Békát fog és messze néz
Fél lábon merengve. (gólya)

In: Sző, fon nem takács Találós kérdések gyerekeknek Válogatta és összeállította Varga Ferencné Móra Ferenc Kiadó Budapest, 1986. 72. oldal

Dalok:

Lepkekergetős dal:

Lepke, szállj a tenyeremre.
nem szállok, mert félek, örülök, hogy élek!

In: Zilahi Józsefné: Mese - vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998. 122. oldal

Gryllus Vilmos: Reggeli harmat kelti a lepkét ….

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Editio Musica Budapest 211. oldal (232)

Kodály-Weöres: Nagy az éj ablaka

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest 212. oldal (233)

Mozgásos, dalos körjáték:

Koszorú, koszorú …..

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Editio Musica Budapest 149. oldal

Fehér lilomszál …

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Editio Musica Budapest 156.oldal

Bársony ibolyácska ….

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Editio Musica Budapest 172.oldal

Lánc lánc hosszú lánc …

In: Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Editio Musica Budapest 189.oldal

Ideen zur Themenbearbeitung:

Der Sommer

Erlebnisspaziergang im Sommer:

Den Sommer, die Landschaft beobachten. Spaziergang in den naheliegenden Park, Wald. Den Sommer mit den Sinnesorganen wahrnehmen lassen: sehen – bewundern – erfahren – riechen: Duft der Pflanzen – Stille, Musik des Waldes – Gesang der Vögel.
Klima des Waldes beobachten. Spiel: Umarme den Baum! Rinde, Durchmesser, Größe des Baumes. Verhalten der Natur, Tier-, Pflanzenwelt, Vögel. Gespräch über das Wetter im Sommer, Naturerscheinungen, Bekleidung

Spielzeit:

Erlebnisse beim Spaziergang wieder erwecken, zeichnen, Spiel mit zur Jahreszeit selbstgemachten Karten, Puzzle

Bildnerisches Gestalten:

Sommerbilder basteln aus den gesammelten Ästen, Blumen und Grashalm mit Webetechnik
Aus der gesammelten Rinde kleines Boot basteln

Mathematik:

zählen, kleiner – größer, niedriger - höher

Reime, Lieder, Abzählreim Fingerspiele, Märchen, verschiedene Spiele im Thema Sommer:

Thema: Die Natur im Sommer

Reime:

Im Sommer

Im Sommer, im Sommer, das ist die schönste Zeit.
Da singen und springen die Kinder weit und breit.
Das Hüpfen, das Hüpfen, das muss man versthe'n:
Da muss man, da muss man sich dreimal umdrehn.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 17

Alle meine Blumen hab' ich heut gemalt,
seht, wie unsre Sonne hell am Himmel strahlt.

Alle meine Vögel hab' ich heut gemalt,
seht, wie unsre Sonne hell am Himmel strahlt.

Alle meine Schmetterlinge hab' ich heut gemalt,
seht, wie unsre Sonne hell am Himmel strahlt.

In: Barbara Cratzius: Uns gefällt die Frühlingszeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1993 S. 23

Der Schmetterling

Schmetterling, Schmetterling,
komm zu mir, du kleines Ding!
Gaukelst hin und gaukelst her,
auf und nieder, kreuz und quer.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 22

Schmetterling

Schmetterling nun flieg geschwind,
hol' die Sonne und den Wind.
Schmetterling, du bunter,
fliege rauf und runter.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 22

Hör den Donner

In: 365 Geschichten für Mädchen für jeden Tag Parragon Books Ltd S 342

Drei Rosen im Garten

In: 365 Geschichten für Mädchen für jeden Tag Parragon Books Ltd S 42

Der Schmetterlingstanz
(Melodie: Summ, summ, summ, Bienchen, summ herum)

Hoch, hoch, hoch,
der Schmetterling fliegt hoch. *(Aufrecht stehen und die Arme seitlich wegstrecken und die Arme auf und nieder bewegen)*
Rundherum und auf und nieder, *(Bewegungen ausführen)*
auf die Blume sitzt er lieber. *(In die Hocke gehen)*
Hoch, hoch, hoch, *(sich strecken und Arme auf und nieder bewegen)*
Schmetterling fliegt hoch. *(Wieder aufstehen und weiter "fliegen")*

Variation:

Verteile farbige Blumen auf dem Boden. Zum Lied "fliegen" die Kinder herum. Sag:"auf die (rote)

Blume sitzt sie lieber. "(Kinder müssen nun die roten Blumen suchen und sich auf sie setzen.)

http://www.kindersuppe.de/Wetter/Wetter-basteln.html

Abzählreim:

Eins, zwei, drei, vier, fünf,
der Storch hat rote Strümpf,
der Frosch, der hat kein Haus
und du bist raus.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 44

Lieder

Der Schmetterlingstanz
(Melodie: Summ, summ, summ, Bienchen, summ herum)

Hoch, hoch, hoch,
der Schmetterling fliegt hoch. *(Aufrecht stehen und die Arme seitlich wegstrecken und die Arme auf und nieder bewegen)*
Rundherum und auf und nieder, *(Bewegungen ausführen)*

auf die Blume sitzt er lieber. *(In die Hocke gehen)*
Hoch, hoch, hoch, *(sich strecken und Arme auf und nieder bewegen)*
Schmetterling fliegt hoch. *(Wieder aufstehen und weiter "fliegen")*

http://www.kindersuppe.de/Schmetterling-Raupe/Schmetterling-Raupe.html

Trarira, der Sommer, der ist da

In: Kinderlieder aus der guten alten Zeit; sammüller kreativ GmbH 2007 S. 90-91

Liebe, liebe Sonne, scheine doch recht hell!
Jage fort die Wolken, komm hervor ganz schnell!

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 98

Märchen

Der allerkleinste Frosch

In: 365 Geschichten für Mädchen für jeden Tag Parragon Books Ltd S 42

Wohin geht die Sonne?

Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr Teil II, Sopron, 2004 S. 24

Fingerspiele, Bewegungsspiele, Kreisspiele:

Gewitter

Es tröpfelt	mit den Fingerspitzen auf den Tisch trommeln
es regnet	mit den Fingerflächen auf den Tisch trommeln
es gießt	mit den Handflächen auf den Tisch trommeln
es donnert	mit den Fäusten auf den Tisch trommeln
es blitzt	in die Hände klatschen
und dann geht die Sonne wieder auf.	mit den Armen einen Kreis bilden

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 39

Schmetterling, du kleines Ding

Schmetterling du kleines Ding,
such dir eine Tänzerin!
Juchheirassa, juchheirassa,
oh, wie lustig tanzt man da.
Lustig, lustig wie der Wind,
wie ein kleines Blumenkind,
hei, lustig, lustig wie der Wind,
wie ein Blumenkind.

Spielbeschreibung: Ein Kind beginnt das Kreisspiel. Es ist der Schmetterling, der zum Liedtext in der Kreismitte herumflattert und -tanzt. Der Schmetterling sucht sich einen weiteren Schmetterling (eine Tänzerin). Zusammen halten sie sich bei den Händen und tanzen im Kreis herum. Beim erneuten Singen des Liedtextes flattern nun beide Schmetterlinge umher und suchen sich jeweils eine(n) Tanzpartner/-in. So geht das Spiellied immer weiter bis alle Mitspieler im Kreis umhertanzen.

In: Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron 1999 S. 142

9. Témafeldolgozási segédletek

9.1. Témafeldolgozási segédlet a magyar mint idegen nyelv elsajátíttatásához az óvodában - Hilfsmittel zur Themenbearbeitung beim Erwerb des Ungarischen als Fremdsprache im Kindergarten

Heti téma/ Wochenthema:
Éjjeli állatok – A róka/ Die nachtaktiven Tiere – Der Fuchs

Kovács Bernadett III. évfolyamos német nemzetiségi hallgató munkája alapján

EMPFANG DER KINDER 08.00- 08.55	**ÉRKEZŐ GYERMEKEK FOGADÁSA**
Ich sitze der Tür gegenüber, um alle angekommenen Kinder sehen zu können. Ich begrüße die Kinder.	Szemben ülök az ajtóval, hogy minden ékező gyereket jól lássak Üdvözlöm a gyerekeket. ***„Guten Morgen jó reggelt!"*** A gyermekeket kedvesen biztatóan fogadom: ***Wie geht's dir heute? Hogy vagy?*** ***Es freut mich, dich zu sehen! Örülök, hogy látlak!*** ***Komm herein! Gyere be!*** ***Ich habe dich sehr vermisst! Hiányoztál!*** ***Du bist sehr hübsch/Du hast eine schöne Frisur. Csinos vagy. Szép a hajad.*** ***Setzt du dich zu mir? Mellém ülsz?*** ***Hast du Lust, mit mir/uns zu spielen? Játszol velünk/velem?***
Ich motiviere die angekommenen Kinder, am bildnerischen Gestalten teilzunehmen und ich zeige ihnen die Materialien, die ich zur Beschäftigung vorbereitet habe. Ich erzähle den Kindern, was unser Thema ist, was wir basteln, und motiviere sie zur Zusammenarbeit.	Megpróbálom az érkező gyerekeket bevonni a vizuális foglalkozásba, együtt megnézzük a foglalkozáshoz előkészített eszközöket. Bevezetem a foglalkozás témáját, valamint hogy mit készítünk és motiválom őket a közös tevékenységre. ***„Schau mal!" – Nézd csak!*** ***„Komm her!"- Gyere ide!*** ***„Komm zu mir!“ – Gyere ide!*** ***„Setz dich!" – Ülj le!*** ***„Schau, was wir machen/tun!" Nézd, mit csinálunk!*** ***„Heute machen wir einen Fuchs!"-*** ***Ma rókát készítünk!*** ***„Möchtest du auch einen machen?"-Szeretnél te is egyet készíteni?***

LEITUNG JEDER SPIELGRUPPE	JÁTSZÓCSOPORTOK IRÁNYÍTÁSA
am Tisch auf dem Teppich in der Puppenküche in der Kuschelecke	- asztalnál - szőnyegen - babakonyhában - pihenősarokban
Wenn es Konflikte gibt, versuche ich, sie zu lösen, wenn die Kinder es mit einander nicht können. Ich achte auch auf die anderen Spielgruppen.	
„Was ist passiert?"	***„Mi történt?"***
„Sei nicht so traurig!"	***„Ne légy szomorú!"***
„Putz dir die Nase!"	***„Fújd ki az orrod!"***
„Was tut dir weh?"	***„Fáj valamid?"***
„Alles ist in Ordnung!"	***„Minden rendben."***
„Was möchtest du spielen?"	***„Mit szeretnél játszani?"***
„Schauen wir in ein Buch hinein"	***„Nézegessünk könyvet!"***
„Was hast du gebaut?"	***„Mit építettél?"***
„Was hast du gekocht?"	***„Mit főztél?"***
„Ich möchte einen Kaffee trinken!"	***„Szeretnék egy kávét inni!"***
„Setzt du dich zu mir?"	***„Mellém ülsz?"***
„Hast du Lust, mit mir/uns zu spielen?"	***„Játszol velünk/velem?"***
„Bring 's bitte her!"	***„Hozd ide!"***
„Wer hat das gebaut?"	***„Ki építette?"***
„Was spielen wir/spielt ihr?"	***„Mit játsszunk/játszotok?"***
„Sei bitte nicht so laut!"	***„Halkabban!"***

BILDNERISCHES GESTALTEN	VIZUÁLIS TEVÉKENYSÉG
8.00-9.10 Ich motiviere die Kinder, am bildnerischen Gestalten teilzunehmen. Ich erkläre ihnen, was wir basteln werden. Ich freue mich, wenn die Kinder eigene Ideen haben und dadurch motiviere ich auch die Anderen. *„Es ist eine gute Idee."* *„Wer hat eine gute Idee?"* *„Hast du eine Idee?"*	A gyermekeket motiválom a vizuális tevékenységben való részvételre. Felhívom a figyelmüket rá, hogy ma mit készítünk. Ha vannak saját ötleteik, annak örülök, és ez által motiválom a többieket is. *„Ez egy jó ötlet."* *„Kinek van valami ötlete?"* *„Van ötleted?"*
Während der Tätigkeit lobe ich die Kinder sehr oft und fördere sie zur genauen Arbeit. ***„Sehr schön!"*** ***„Du bist sehr geschickt!"*** ***„Du hast sehr gut gearbeitet!"*** ***„Du warst sehr brav!"***	A tevékenység során sokat dicsérem a gyerekeket, és pontos munkára biztatom őket. ***„Nagyon szép!"*** ***„Nagyon ügyes vagy!"*** ***„Nagyon ügyes voltál!"*** ***„Jól csináltad!"***
Während der Beschäftigung machen wir ein Fuchs-Puzzle. Ich bereite die Fuchs-Schablonen vor, die Kinder sollen nur die Fuchs-Teile zusammensetzen und -kleben. (Kopf, Körper, Augen, Mund, Nase, Schwanz) ***„Schau mal!"*** ***„Komm her!"*** ***„Setz dich!"*** ***„Möchtest du auch einen machen?"***	A foglalkozás keretében róka puzzlet készítünk a gyermekekkel. A róka sablont már előre megrajzolom a gyermekeknek, az ő feladatuk az lesz, hogy a róka részeit a megfelelő helyre illesszék és ragasszák fel. (fej, test, farok, szemek, orr, száj). A nagyobb gyerekek maguk is ki tudják vágni az egyes részeket. ***„Nézd csak!"*** ***„Gyere ide!"*** ***„Ülj le!"*** ***"Csinálsz te is egyet?"***

„Leg das Spielzeug auf seinen Platz!”	***„Tedd a helyére!”***
„Sammle bitte die Bleistifte!”	***„Szedd össze a ceruzákat!”***
„Wähl sie aus!”	***„Válogasd ki!”***
„Welcher Teil ist das?”	***„Melyik része ez?”***
„Das ist der Kopf/Körper. Das sind die Augen/Das ist die Nase des Fuchses.”	***„Ez a róka szeme, szája, teste, feje…”***
„Warum ist der Schwanz weiß?”	***„Miért fehér a farka vége?”***
„Die kleinen Füchse können ihrer Mutter folgen.”	***„Így követik az anyukájukat a sötétben.”***
„Kleb ’s darauf!	***„Ragaszd rá!“***
„Schneid es aus!”	***„Vágd ki!“***
„Nimm die Schere!”	***„Fogd meg az ollót!“***
„Kann ich dir helfen? Ich helfe dir!”	***„Segítsek? Segítek!“***
„Wirf es in die Mülltonne weg/ wirf es weg!”	***„Dobd ki/el!“***
„Heute basteln wir Füchse!“ ***„Möchtest du auch einen Fuchs machen?“*** ***„Wie kannst du das zusammenstellen?“*** ***„Wähl bitte eine Form aus!“*** ***„Wirf deinen Müll in die Mülltonne!“*** ***„Stell die Schere auf ihren Platz. bitte!“*** Während der Beschäftigung spreche ich mit den Kindern über den Fuchs und wir können die Körperteile auch erlernen.	***„Ma rókákat készítünk!“*** ***„Csinálsz egyet?“*** ***„Hogy csinálod?“*** ***„Válassz egy formát!“*** ***“Dobd ki a szemetet!”*** ***“Tedd a helyére az ollót!”*** A foglalkozás ideje alatt a gyermekeknek ismereteket adok a rókáról, mint éjjeli állatról, valamint a testrészek neveit is megtanulhatjuk magyar nyelven.

ZUBEHÖRE/ WERKZEUGE	KELLÉKEK, ESZKÖZÖK
Fuchs-Schablonen Körperteile des Fuchses (Kopf, Körper, Schwanz, Augen, Nase, Mund) der Klebstoff,-e die Schere,-n	róka sablon (minta) a róka részei (fej, test, farok, szemek, orr, száj) ragasztó olló A foglalkozásnál a gyerekek képességeit figyelembe veszem, annak megfelelően adok feladatokat. Ha szükséges, segítem őket – legfőképp a legkisebbeket!
VORBEREITUNGEN Ich bereite alles zum Basteln vor. Ich rufe die Kinder zum Tisch.	**ELŐKÉSZÍTÉS** Mindent előkészítek a barkácsoláshoz, és hívom a gyerekeket az asztalhoz.
DAS ZIEL DER TÄTIGKEIT Entwicklung der Feinmotorik Erweiterung des deutschen Wortschatzes Kreativität	**FOGLALKOZÁS CÉLJA** Finom motorika fejlesztése Német szókincs gazdagítása Kreativitás
REIME	**MONDÓKÁK** ***Egyet mondok, kettőt mondok, harmadikra elindulok!*** ***Sánta róka ki, ki, ki, majd megfoglak ideki.*** ***Éhes volt a róka, bement a tyúkólba, megadta az árát, eltörték a lábát.***

LIEDER	**DALOK, (Énekes körjáték)** ***Jön a róka, ne nézz hátra,*** ***Tüzet visz a markába',*** ***Meg ne fordulj, szépen állj,*** ***Mert a róka közel jár!***
AUFRÄUMEN 09:10-09:15 ***„Alle Kinder räumen ein, das Spielzeug soll in Ordnung sein!"*** „Elias! Räum bitte das Spielzeug ein!" „Du bist sehr geschickt!" **„Alle Kinder setzen sich, auf die Stühle setzen sich!**	**RAKODÁS** Felhívom a gyerekek figyelmét a rakodásra. A gyerekekkel együtt rakodok, példát mutatok. Konkrét feladatokat adok egyénenként, a gyerekeknek. Hangosan néven szólítva dicsérem a szorgalmasan rakodó gyerekeket, ezáltal a többiek is motiváltabbak lesznek. A hét során egy új, magyar rakodós dalt is énekeltem a gyerekeknek, amit most is megteszek: ***"Elrakodunk, rendet rakunk, mindent széppé varázsolunk!"*** Ha a gyermekek túl hangosak, akkor a hét folyamán megismert magyar mondókát használom: ***"Csak csendben, csak halkan, hogy senki meg ne hallja!"***
MORGENKREIS **Umwelterziehung** **Thema der Beschäftigung:** Der Fuchs **Typ der Beschäftigung**: übender	**REGGELI KÖR** Környezeti nevelés Téma: A róka

Die Methoden: Vorführung, Veranschaulichung, Gespräch, Üben, Wiederholen **Ziele und Aufgaben der Beschäftigung:** -Wortschatzerweiterung mit den neuen Wörtern	
STUHLKREIS Der Gruppenraum wird dunkel und wir zünden eine Kerze an, um die Atmosphäre zu schaffen und die Motivation der Kinder zu verstärken.	A terem elsötétítése az éjjeli hangulat megteremtése érdekében. így felkelthetem már a gyermekek érdeklődését az iránt, mit is fogunk csinálni.
Kerze anzünden: ***"Ég a gyertya ég, el ne aludjék, aki lángot látni akar, mind leguggoljék."***	Gyertyagyújtás a kör közepére: „***Ég a gyertya ég*** c. dal éneklése
Stellt euch vor, Kinder, es gibt im Wald viele Tiere, die den ganzen Tag in ihrem Versteck sind und in der Nacht herauskommen und jagen. Sie sind die nachtaktiven Tiere. Wenn die Sonne scheint, schlafen diese Tiere, wenn der Mond am Himmel geht, kommen sie heraus.	Az éjszakai állatok nappal alszanak és éjjel vadásznak.
- **Könnt ihr nachtaktive Tiere nennen?** (der Fuchs, der Igel, die Maus, die Eule, die Katze)	- **Tudtok éjjeli állatokat mondani?** - **Kiránduljunk egy nagyot az erdőbe!** - - -
- Jetzt ist es auch hier, im Kindergarten Nacht, deshalb haben wir eine Kerze angezündet.	
- Wer möchte mit mir einen Ausflug in den Nachtwald machen? Habt ihr Lust, mit mir einen Ausflug zu machen?	**Az erdő éjszaka sötét, hideg, félelmetes**…(mutatom a hozzá kapcsolódó mozdulatot)
- Wie ist der Wald in der Nacht? –	- **Mit kell felvennünk**, gyerekek? **Zoknit, gumicsizmát, pulóvert, kabátot, sapkát. Öltözzünk fel!** (cél elsősorban nem a

Er ist kalt, dunkel und furchtbar. Der Wald ist in der Nacht sehr kalt, deshalb sollen wir uns warm anziehen. Was sollen wir uns anziehen? Gummistiefel, einen warmen Pullover, eine Haube..Ziehen wir uns an! ***Egyik kezét, másik kezét bedugjuk a ruhába, egyik lábát, másik lábát öltöztetjük nadrágba, most jön a kis pulóver, fejére a sapkája, készen is vagyunk mindjárt indulhatunk sétára. (zweimal)*** - Wir sind fertig. Gehen wir in den Wald! ***Egyet mondok, kettőt mondok, harmadikra elindulok!*** - Kinder, wenn wir viele Tiere sehen möchten, sollen wir ganz leise gehen! ***„Csak csendben, csak halkan, hogy senki meg ne hallja"-*** wir sagen es dreimal, immer leiser - Alle Kinder haben ein Fernrohr in der Tasche! Das ist aber ein Zauberfernrohr. Damit können wir im Dunkeln, im Nachtwald alles sehen. Sehen wir ins Fernrohr! Was seht ihr? Ich sehe auf dem hohen Baum eine Eule. ***„Baglyocska hunyorog (kacsintás), fatönkön kuporog (guggolás), nagy fejét forgatja, hol erre, hol arra (fejforgatás), izeg-mozog, toporog (felállás), tipi-topi, top, top, top. (helyben topogás)”***	mondóka megtanulása, hanem a mozdulat társítása a magyar szavakhoz) ***Egyik kezét, másik kezét bedugjuk a ruhába, egyik lábát, másik lábát öltöztetjük nadrágba, most jön a kis pulóver, fejére a sapkája, készen is vagyunk, mindjárt indulhatunk sétára.*** - **Készen vagyunk, felöltöztünk.** (ezzel a nem hagyományos foglalkozással szeretném azt elérni, hogy a gyermekek megmozduljanak, érdeklődve-izgalommal figyeljék a játékokat, a foglalkozás során szeretném végig fenntartani az érdeklődésüket, azért meglepetések sora vár rájuk) - **Induljunk el az erdőbe!** ***„Egyet mondok, kettőt mondok, harmadikra elindulok” (***mindennapos testnevelés alkalmával gyakorolt mondóka) ***„Csak csendben, csak halkan, hogy senki meg ne hallja***…3x egyre halkabban mondjuk (halkító dalocska ismétlése) - **Mit láttok a távcsővel? Ott egy bagoly!** (előző téma ismétlése) ***„Bagolycska hunyorog (kacsintás), fatönkön kuporog (guggolás), nagy fejét forgatja, hol erre, hol arra (fejforgatás), izeg-mozog, toporog (felállás), tipi-topi, top, top, top. (helyben topogás)”*** - - - - - - - **A földön lábnyomok vannak!** ***Mozgatom a fejemet, azután két kezemet, hajlok jobbra, hajlok balra, gyertek, gyerekek kezdjük újra!*** (3x ismétlés) – mindennapos testnevelés során

Na, wir haben schon eine Eule gesehen. Gehen wir weiter! Sehen wir ins Fernrohr! Was seht ihr auf dem Boden? Ich sehe viele Fußpuren. Zu welchem Tier gehören sie? Suchen wir dieses Tier! ***Mozgatom a fejemet, azután két kezemet, hajlok jobbra, hajlok balra, gyertek, gyerekek kezdjük újra!*** Schau mal! Was ist das? (Ich mache ein Fuchsloch aus Karton, Feld und Moos) Das ist ein Fuchsloch. Was ist im Fuchsloch? (Im Fuchsloch ist eine Fuchsfigur) Rufen wir den Fuchs! ***Sánta róka ki, ki, ki, majd megfoglak ideki.*** Jetzt sagen es nur die Buben! Dann nur die Mädchen! Guten Morgen Kinder! Ich bin noch sehr müde. Was ist hier passiert? Ich stelle mich vor. Ich bin Róka Rudi/der kleine Fuchs. Kinder, **warum bin ich der größte Fuchs im Wald?** - Ich habe ein rotes Fell, einen buschigen Schwanz und bin ganz schlau. **- Wisst ihr, warum ich so schlau bin?** - Wenn die Jäger kommen, dann verstecke ich mich im Loch. - **Wovor habe ich Angst?** Ich habe Angst vor dem Hund des Jägers.	már gyakorolt mozgásos játék - **Ez egy rókalyuk és a róka lakik benne.**(előzetesen készítek egy rókalyukat, kartonból, kannából, földdel és mohával fedem be, a lyukba egy rókabábot rejtettem el, ami életre kel és humoros módon kérdéseket intéz a gyerekekhez, akik a beszélgetés által számos, új információt tudhatnak meg róla) - gyerekek ki kell hívnunk a rókát, ahhoz hogy kijöjjön: - ***„Sánta róka ki ki ki***…c mondóka **Csak a fiúk/csak a lányok mondják!** - **Jó reggelt! Én vagyok Róka Rudi!** - **Hosszú farkam van, vörös a szőröm és ravasz vagyok.** - - - - - - **A kutyáktól félek.** - - **A farkam fehér, így követem az anyukámat.** - - **Nappal alszom, éjszaka vadászom.** - **Tudjátok –e mi ez, amiben lakom? Ez egy rókalyuk, Ebben lakom a családommal. (számolás magyarul!)** - **Szeretem az egeret és a pockot.** - - **Gyerekek mi tudunk egy mondókát a rókáról és a tyúkról, mondjuk el Róka Rudinak!** ***„Éhes volt a róka, bement a tyúkólba, megadta az***

Er kann ins Fuchsloch kommen. - **Weißt du, warum mein Schwanz weiß ist?** Die kleinen Füchse können ihrer Mutter folgen. - **Warum bin ich ein nachtaktives Tier?** Ich verstecke mich oder schlafe tagsüber, nachts jage ich im Wald. - **Wie nennt man das, worin ich wohne?** Das ist ein Fuchsloch. Hier wohne ich mit meiner Familie. Ich habe eine jüngere Schwester, eine ältere Schwester, einen Bruder, eine Mutter und einen Vater. (Wir zeigen mit unseren Fingern und zählen auf Ungarisch und Deutsch auch.) - **Weißt du, was ich fresse?** Ich fresse gern Mäuse oder Hühnerfleisch. Das Hühnerfleisch mag ich sehr. Ich verrate euch ein Geheimnis. Ich gehe gern ins Dorf und stehle gern einen Huhn oder ein Hahn. Aber die Bauern sind immer sehr böse. ***„Éhes volt a róka, bement a tyúkólba, megadta az árát, eltörték a lábát.”*** **Spiel im Turnsaal** Stehen wir auf! Gehen wir in den Turnsaal! ***Ecc, pecc, kimehetsz, holnap után bejöhetsz, cérnára, cinegére, ugorj cica az egérre, fuss!*** Machen wir einen großen Kreis! Ein Kind wird der Fuchs. (sie kann ein Tuch bekommen) sein. Alle Kinder sollen ihre Augen zumachen. Der Fuchs soll außer dem Kreis gehen, die anderen Kinder singen das Lied.	***árát, eltörték a lábát.”***-ismétlés Egy magyar mondókával átmegyünk a tornaterembe, ahol eljátsszuk a magyar játékot. ***Ecc, pecc, kimehetsz, holnap után bejöhetsz, cérnára, cinegére, ugorj cica az egérre, fuss!*** ***Jön a róka, ne nézz hátra,*** ***Tüzet visz a markába',*** ***Meg ne fordulj, szépen állj,*** ***Mert a róka közel jár!***

Am Ende des Liedes soll der Fuchs das Tuch hinter ein Kind werfen. Dann soll das Kind den Fuchs fangen. ***Jön a róka, ne nézz hátra,*** ***Tüzet visz a markába',*** ***Meg ne fordulj, szépen állj,*** ***Mert a róka közel jár!*** Beim Fuchstausch sagen wir zusammen: ***Csere-bere fogadom, többet vissza nem adom!***	
SUBSTANTIVE r Kleber e Schere s Teil,-e e Nacht r Fuchs, Füchse r Fuchsloch s Auge,-n r Mund e Nase r Körper s Tier,-e r Jäger r Hund e Kerze e Sonne r Mond s Fernrohr r Schwanz e Eule e Spur,-en s Tuch r Wald	**FŐNEVEK** ragasztó olló rész éjszaka róka rókalyuk szem száj orr test állat vadász kutya gyertya nap hold távcső farok bagoly lábnyom kendő erdő
VERBEN • schneiden, schnitt, h. geschnitten	**IGÉK** - vágni - venni - választani - adni

• nehmen, nahm, h genommen • wählen, wählte, h. gewählt • geben, gab, h. gegeben • liegen, lag, h. gelegen • stellen, stellte, h gestellt • stehen, stand, i. gestanden • spielen, spielte, h. gespielt • schlafen, schlief, h. geschlafen • sitzen, saß, h. gesessen • kleben, klebte h. geklebt • essen, aß, h gegessen • jagen, jagte, h gejagt • Ausflug machen • verstecken, versteckte, h. versteckt • anziehen, zog an, h. angezogen • zumachen, machte zu, h zugemacht • fangen, fing, h gefangen • anfassen, fasste an, h angefasst • öffnen, öffnete, h geöffnet • herauskommen, kam heraus i herausgekommen	- fektetni - állítani - állni - játszani - aludni - ülni - ragasztani - enni - vadászni - kirándulni - elbújni - felöltözni - becsuk - elfogni - megfog - nyitni - előjön
ADJEKTIV - rot - gelb - grün - weiß - schwarz - braun - laut-leise - bunt - groß-klein - viel-wenig - schön - schlau - kalt - furchtbar - dunkel - nachtaktiv	**MELLÉKNÉV** - piros - sárga - zöld - fehér - fekete - barna - hangos-halk - színes - kicsi-nagy - szép - ravasz - hideg - félelmetes - sötét - éjjeli

9.2. Témafeldolgozási segédlet a német mint idegen nyelv elsajátíttatásához az óvodában - Hilfsmittel zur Themenbearbeitung beim Erwerb des Deutschen als Fremdsprache im Kindergarten

Wochenthema / Heti téma:
Die Zugvögel / Költöző madarak

Jádi Eszter II. évfolyamos és Köves Zsuzsanna III évfolyamos német nemzetiségi hallgató munkája alapján

EMPFANG DER KINDER	ÉRKEZŐ GYEREKEK FOGADÁSA
08.00- 08.55	
Ich sitze der Tür gegenüber, um alle angekommenen Kinder sehen zu können.	Szemben ülök az ajtóval, hogy minden érkező gyereket jól lássak
Ich begrüße die Kinder.	Üdvözlöm a gyerekeket.
„Guten Morgen, Hanna!“	***„Jó reggelt, Hanna!”***
	A gyermekeket kedvesen, biztatóan fogadom:
Komm her! **Wie geht es dir heute?** **Wie hübsch/lustig bist du heute!** **Ich freue mich, dass du da bist!** **Es freut mich, dich zu sehen!** **Hast du Lust, mit mir/uns zu spielen?**	**Gyere ide!** **Hogy vagy?** **Milyen csinos/jókedvű vagy ma!** **Örülök, hogy itt vagy!** **Örülök, hogy látlak!** **Van kedved játszani velem/velünk?**
Ich motiviere die angekommenen Kinder am bildnerischen Gestalten teilzunehmen und ich zeige ihnen die Materialien, die ich zur Beschäftigung vorbereitet habe.	Megpróbálom az érkező gyerekeket bevonni a vizuális foglalkozásba, együtt megnézzük a foglalkozáshoz előkészített eszközöket.
Ich erzähle den Kindern, was unser Thema ist, was wir basteln, und motiviere sie zur Zusammenarbeit.	Bevezetem a foglalkozás témáját, valamint, hogy mit készítünk és motiválom őket a közös tevékenységre.
Komm her/herein! **Setz dich!** **Schau mal!** **Schau/Sieh was wir heute tun/machen!** **Heute basteln wir Vogelhäuschen.** **Möchtest du auch eines machen?**	**Gyere ide/ Gyere be!** **Ülj le!** **Nézd csak!** **Nézd csak, mit csinálunk ma!** **Ma madáretetőt készítünk.** **Szeretnél te is egyet készíteni?**

DIE LEITUNG DER SPIELGRUPPEN	JÁTSZÓCSOPORTOK IRÁNYÍTÁSA
am Tisch auf dem Teppich in der Puppenküche	Asztalnál Szőnyegen Babakonyhában
Wenn es Konflikte gibt, versuche ich sie zu lösen, wenn die Kinder es miteinander nicht können.	A játszócsoportok tevékenységét is figyelemmel követem, ha olyan konfliktus adódik, melyet a gyermekek nem tudnak egymás közt megoldani, akkor próbálok velük közös megoldást keresni. Hangos játék esetén halkító dalocskával intem őket csendre. A gyerekeket segítem tisztálkodási és egészségügyi szükségleteik kielégítésében. Halkító dalocska: ***Leise wollen wir sein!***
Was ist passiert?	Mi történt?
Weine nicht!	Ne sírj!
Komm, ich helfe dir!	Gyere, segítek neked!
Passt aufeinander auf!	Ügyeljetek egymásra!
Worüber streitet ihr euch denn?	Min veszekedtek?
Spielt ohne Streit zusammen!	Veszekedés nélkül játszatok!
Warte, bis du an der Reihe bist!	Várd meg, míg sorra kerülsz!
Komm, ich gebe dir ein Taschentuch!	Gyere, adok neked egy zsebkendőt!
Das ist kein Problem. Wir können es lösen.	Semmi baj! Megoldjuk!
BILDNERISCHES GESTALTEN	**VIZUÁLIS TEVÉKENYSÉG**
Ich motiviere die Kinder am bildnerischen Gestalten teilzunehmen. Ich erkläre ihnen, was wir basteln werden. Wir basteln heute Vogelhäuschen.	A gyermekeket motiválom a vizuális tevékenységben való részvételre. Oda hívom őket az asztalhoz, hogy készítsenek velem madáretetőt.
Bei der Tätigkeit beachte ich die Fähigkeiten der Kinder, dementsprechend teile ich die Aufgaben	A foglalkozásnál a gyerekek képességeit figyelembe veszem, annak megfelelően adok

aus. Ich freue mich, wenn die Kinder eigene Ideen haben und dadurch motiviere ich auch die Anderen. Während der Tätigkeit lobe ich die Kinder oft und fördere sie zur genauen Arbeit. **Sehr schön!** **Du bist sehr geschickt!** **„Sehr brav!”** **„Du hast es sehr schön gemacht!”** **ZUBEHÖRE, WERKZEUGE** **- das Papier** **- der Kleber** **- die Schere** **- der Buntstift, -e** **- die Sonnenblumenkerne** **TECHNIK DER TÄTIGKEIT** **- färben, färbte, h. gefärbt** **- schneiden, schnitt, h. geschnitten** **- kleben, klebte, h. geklebt** **DAS ZIEL DER TÄTIGKEIT** • **Entwicklung der Feinmotorik** • **Auge-Hand-Koordination** • **Ästhetische Erziehung** • **Entwicklung der Kreativität** • **Entwicklung des Gedächtnisses** • **Entwicklung der Formenerkennung** • **Erweiterung des deutschen Wortschatzes** **Inzwischen singe ich Lieder und sage Reime und Gedichte.**	feladatokat. Ha vannak saját ötleteik, annak örülök, és ezáltal motiválom a többieket is. A tevékenység során sokat dicsérem a gyerekeket és pontos munkára buzdítom őket. **Nagyon szép!** **Nagyon ügyes vagy!** **Nagyon jó!** **Nagyon szépen megcsináltad!** **KELLÉKEK, ESZKÖZÖK** **- papír** **- ragasztó** **- olló** **- színes ceruza** **- napraforgómag** **FOGLALKOZÁS TECHNIKÁJA** **- színezés** **- vágás** **- ragasztás** **FOGLALKOZÁS CÉLJA** • **Finommotorika fejlesztése** • **Szem-kéz koordináció** • **Esztétikai nevelés** • **Kreativitás fejlesztése** • **Emlékezet fejlesztése** • **Formafelismerés fejlesztése** • **Német szókincs bővítése** **Közben éneklek és mondókázok, verselek.**

LIEDER	DALOK
„Kommt ein Vogel geflogen setzt sich nieder auf mein' Fuß hat ein' Zettel im Schnabel von der Mutter einen Gruß. Lieber Vogel fliege weiter Nimm ein' Gruß mit und ein' Kuss Denn ich kann dich nicht begleiten weil ich hier bleiben muss."	**„Gólya, gólya, gilice! Mitől véres a lábad? Török gyerek megvágta, Magyar gyerek gyógyítja. Síppal, dobbal, nádi hegedűvel."**
REIME, GEDICHTE	**MONDÓKÁK, VERSEK**
„Fünf kleine Vögelchen, die sitzen im Nest und schreien piep, piep, da kommt ihre Mutter und bringt ihnen Futter sie hat sie alle lieb.	**„Repülnek a madarak, csattog a szárnyuk. Madarak voltunk, földre szálltunk, magot szórtunk, csipegettünk: csip-csip-csip!"**
AUFRÄUMEN **08.55-09.00**	**RAKODÁS**
	Felhívom a gyerekek figyelmét a rakodásra. Eléneklem a rakodásra felszólító dalt: ***„1-2-3-das Spielen ist vorbei! 4-5-6-aufräumen wollen wir jetzt! Alle Kinder bitte aufräumen!"*** A gyerekekkel együtt rakodok, példát mutatok. Konkrét feladatokat adok egyénenként a gyerekeknek. Hangosan, néven szólítva dicsérem a szorgalmasan rakodó gyerekeket, ezáltal a többiek is motiváltabbak lesznek.
„Leg das Spielzeug auf seinen Platz!" „Hilf Dóri!" „Wirf es in die Mülltonne!"	**„Tedd a helyére a játékot!" „Segíts Dórinak!" „Dobd ki a szemétbe!"**

UMWELTERZIEHUNG / MUSIKBESCHÄFTIGUNG	KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE
9.30-9.50	
Organisation, Motivation	Játszok a gyerekeknek fuvolán egy dalt, s motiválom őket, hogy még egyszer énekeljük el közösen is
Ich spiele auf der Flöte ein Lied. Um die Kinder zu motivieren, singen ich das Lied auch mit den Kindern zusammen.	
Kinder, ich spiele euch auf meiner Flöte ein Lied.	
Kennt ihr dieses Lied?	
Singen wir es zusammen!	
„Der Herbst ist da"	
Der Herbst, der Herbst, der Herbst ist da. Er bringt uns Wind, heia husassa! Schüttelt ab die Blätter, bringt uns Regenwetter. Heia hussassa, der Herbst ist da!	
Tätigkeitsaufgabe:	
Es ist Herbst. Ein paar Vögel bleiben hier, aber die anderen fliegen nach Afrika.	Elmondom a gyerekeknek, hogy most ősz van. Ilyenkor vannak madarak, akik itthon maradnak, viszont a többi elrepül Afrikába. A témához kapcsolódó ujj játékot mutatok a gyerekeknek, s motiválom őket, hogy kapcsolódjanak be ők is.
Kinder, ich zeige euch ein Fingerspiel!	
Es fliegt ein Vogel	
Es fliegt ein Vogel ganz allein, schau, jetzt fliegen zwei! Sie fliegen hoch, sie fliegen nieder, sie fliegen fort und kommen wieder.	

Sie picken Körner, eins zwei, drei. Sie fliegen fort und kommen heim. Mit den Fingern zeigen. **Kinder, macht mit! Macht, was ich mache. Machen wir es zusammen!**	
Afrika oder Plattensee / Balaton	Afrika vagy Balaton
Neben mir liegen auf dem Boden zwei große Ringe. Der eine Ring stellt Afrika dar, der andere den Plattensee. Ich habe 4 Bilder über verschiedene Vögel mitgebracht. Wir benennen diese Vögel: - der Storch - der Sperling - die Meise - die Schwalbe	Mellettem fekszik két hullahopp karika. Az egyik Afrika, a másik a Balaton. Mutatok a gyerekeknek 4 fotót különböző állatokról. Megnevezzük őket: - gólya - veréb - cinke - fecske
Dórika! Was macht der Storch im Winter? Bleibt er hier oder fliegt nach Afrika?" **Ja, der Storch fliegt nach Afrika. Leg den Storch in den Afrika-Ring!** Ich gebe ihr das Bild über den Storch und sie legt es in den Afrika-Ring. Wir machen es mit den anderen Bildern auch. Zwischen den einzelnen Vögelbildern singen wir immer ein Lied: „Kommt ein Vogel" - - Das ist das neue Lied.	„Dórika! Mit csinál a gólya télen? Itthon marad vagy elrepül Afrikába?" Odaadom neki a képet a madárról, s megkérem, hogy tegye bele a megfelelő karikába. Ezt a többi madárral is megcsináljuk. A képek között mindig eléneklünk egy dalt. Új dal tanítása - „Kommt ein Vogel".
Mit den Instrumenten Ich gebe den Kindern die Instrumente, die sie am Vortag gemacht haben.	**Zene hangszerekkel** Odaadom a gyerekeknek a hangszert, amit hétfőn együtt készítettünk.
Kinder, sagen wir unsere Reime! Kastanien	Egyenletes lüktetés:

Kastanien, Kastanien wir sammeln heut' Kastanien! Die Bäume werden bunt, die Äpfel sind gesund!	
Liebe, liebe Sonne…	
Liebe, liebe Sonne, scheine doch recht hell! Jage fort die Wolken, komm hervor ganz schnell!	
Ich lobe die Kinder, wie geschickt sie heute waren und wir gehen mit einem Lied Hände waschen.	Megdicsérem a gyerekeket, milyen ügyesek voltak ma, aztán kimegyünk a mosdóba egy dallal.
Kinder, ihr wart heute sehr geschickt!	
WÖRTER	**SZAVAK**
Substantive:	**Főnevek:**
die Schere,-	**olló**
das Zeichen,-	**jel**
die Jahreszeit,-en	**évszak**
das Papier,-e	**papír**
der Vogel,-¨	**madár**
der Zugvogel,-¨	**költöző madár**
das Vogelhäuschen	**madáretető**
der Storch,-¨e	**gólya**
der Sperling,-e/ der Spatz,-en	**veréb**
die Meise,-n	**cinke**
die Schwalbe,-n	**fecske**
das Korn, Körner	**mag, szem (pl. búzaszem)**
der Sonnenblumenkern,-e	**napraforgómag**
der Weizen	**búza**
die Nuss-¨e	**dió**
Verben:	**Igék:**
machen, machte, h. gemacht	**csinál**
arbeiten, arbeitete, h. gearbeitet	**dolgozik**
beginnen, begann, h. begonnen	**kezd**
singen, sang, h. gesungen	**énekel**
schneiden, schnitt, h. geschnitten	**vág**
sagen, sagte, h. gesagt	**mond**
	mutat

zeigen, zeigte, h. gezeigt **helfen, half, h. geholfen** **sitzen, saß, h. gesessen** **benutzen, benutzt, h. benutzen** **sammeln, sammelte, h. gesammelt** **zeichnen, zeichnete, h. gezeichnet** **färben, färbte, h. gefärbt** **kleben, klebte, h. geklebt** **füttern, fütterte, h. gefüttert** **fliegen, flog, h. geflogen** **wandern, wanderte, i. gewandert** **frieren, fror, h. gefroren** **fressen, fraß, h. gefressen** **picken, pickte, h. gepickt** **springen, sprang, i. gesprungen**	**segít** **ül** **használ** **gyűjt** **rajzol** **színez** **ragaszt** **etet** **repül** **vándorol, kirándul** **fázik** **eszik (állat)** **csipeget** **ugrik**
Adjektive: **schnell - langsam** **braun** **hellbraun** **schön** **viel – wenig** **groß – klein** **schwarz** **gut** **wunderschön** **blau** **gelb** **hungrig** **kalt - warm**	**Melléknevek:** **gyors - lassú** **barna** **világosbarna** **szép** **sok - kevés** **nagy - kicsi** **fekete** **jó** **csodaszép** **kék** **sárga** **éhes** **hideg - meleg**
SATZMODELLE • **„Hier gibt es noch freie Plätze!“** • **„Setz dich!“** • **„Es ist wunderschön“** • **„Soll ich dir helfen?“** • **„Ich helfe dir.“** • **„Ich zeige es dir!“**	**PÉLDAMONDATOK** • **„Itt van még szabad hely!”** • **„Ülj le!”** • **„Csodálatos”** • **„Segítsek?”** • **„Segítek.”** • **„Megmutatom!”**

• „Benutz/Benutzt die Schere!“ • „Was ist dein Zeichen?“ • „Welche Jahreszeit ist jetzt?” • „Schneide das bitte aus!“ • „Wirf es in die Mülltonne!” • „Wasch dir die Hände!” • „Das ist ein Vogelhäuschen.“ • „Das ist ein Vogel.“ • „Die Vögel fliegen nach Afrika.“ • „Die Vögel ziehen weg.“ • „Das Wetter ist kalt.“ • „Die Vögel finden im Winter kein Futter.“ • „Was fressen die Vögel?“ • „Die Vögel fressen Körner.“ • „Die Vögel picken Weizen.“ • „Welche Farbe hat dieser Vogel?“ • „Was macht der Vogel?“ • „Welche Vögel sind Zugvögel?“	• „Használd/Használjátok az ollót!” • „Mi a jeled?” • „Milyen évszak van most?” • „Vágd ki, kérlek!” • „Dobd a kukába!” • „Mosd meg a kezed!” • „Ez egy madáretető!” • „Ez egy madár.” • „A madarak Afrikába repülnek.” • „A madarak elvándorolnak.” • „Hideg az idő.” • „A madarak télen nem találnak eleséget.” • „Mit esznek a madarak?” • „A madarak magot esznek.” • „A madarak búzát csipegetnek.” • „Milyen színű ez a madár?” • „Mit csinál a madár?” • „Melyik madarak költözőmadarak?”

10.Irodalomjegyzék/Literaturverzeichnis

Állatok farsangja Válogatta: Magyari Beck Anna Móra Ferenc Könyvkiadó 1979

Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr, Sopron, 2008

Artner Istvánné – Sosztarich Tamásné: Ein Kindergartenjahr Teil II, Sopron, 2004

Cratzius Barbara: Uns gefällt die Herbstzeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1994

Cratzius Barbara: Uns gefällt die Winterzeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1996

Cratzius Barbara: Uns gefällt die Weihnachtszeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1992

Cratzius Barbara: Uns gefällt die Frühlingszeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1993

Cratzius Barbara: Uns gefällt die Sommerzeit; Verlag: Herder Freiburg in Breisgau 1995

Bartha, Csilla (1999): A kétnyelvűség alapkérdései. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Benedek Elek: Többsincs királyfi és más mesék. – Bp.: Móra Ferenc Könyvkiadó, 1981.

Brüderchen, komm tanz mit mir – 57 schöne Kinderlieder und Kinderreime; Verlag: Bouvard & Pecuchet 1992

Buchner, Christina & Ferrari, Renate (2008): Wörterspiel und Sprachsalat. Sprache spielerisch fördern. Freiburg: Herder Verlag.

Bújj, bújj zöldág Népi gyermekjátékok Sziget kiadó 1997.

Ciróka, maróka (Szöveggyűjtemény) Kiadó: Nyugat-dunántúli Regionális Módszertani Bölcsőde Szombathely 2005.,

Csodaország 2., Csodaország Kiadó

Cini- cini muzsika-óvodások verseskönyve, Móra Ferenc Kiadó,

Csanádi Imre: Négy testvér. – Bp.: Ifjúsági Könyvkiadó, 1956.

Forrai Katalin: Ének az óvodában Tizenhatodik kiadás 2004, Educatio Musica Budapest

Földön látszik, égen jár Ezeregy találós kérdés Baranyából Összeállította és rendszerezte Lábadiné Kedves Klára Móra Ferenc Könyvkiadó 2003

Földön látszik, égen jár Ezeregy találós kérdés Baranyából Összeállította és rendszerezte Lábadiné Kedves Klára Móra Ferenc Könyvkiadó 2003

Füzesi Zsuzsa Mondókáskönyve 2., Dunakanyar 2000 Könyvkiadó Bp., III. kiadás 1993

Gazdag Erzsi: Mesebolt. – Bp: Móra Ferenc Kiadó, 1961

Günther, Herbert & Günther, Britta (2005): Frühe Fremdsprachen im Kindergarten. Ernst Klett Verlag.

Hartl, Éva (2008): A „Környezetünk az erdő” pedagógus továbbképzés környezettudatos nevelésben betöltött helye, szerepe és hatékonysága Doktori (PhD) értekezés Sopron, NYME EMK.

Icinke-picinke: Népmesék óvodásoknak / [vál. és szerk. Kovács Ágnes]; [Reich Károly rajz.]. - 5. kiad. - Bp.: Móra, 1986

Idesüss!: mesék, versek, mondókák, dalok, feladatok: tantervkövető_komplex foglalkoztató az évszakokhoz a 4-10 éves korosztálynak műsoros_kazettával / írta Kovács Barbara; rajz. Tényi Katalin. - 2. kiad.[Szeged]: Novum, 2006

Jarovinszkij, Alexandr (1994): Gyermekkori kétnyelvűség: Előny vagy hátrány? In: Regio - kisebbség, politika, társadalom. 1994. 5. Jahrgang Nr.4.

Karlócai Marianne: Komámasszony, hol az olló? Kisgyermekek játékoskönyve Második bővített és átdolgozott kiadás a szerző kiadása Budapest, 1987.

Kinderlieder aus der guten alten Zeit; sammüller kreativ GmbH 2007

Kiss, Jenő (2002): Társadalom és nyelvhasználat. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Kolozsvári Grandpierre Emil: A két kicsi bocs meg a róka Kisgyermekek nagy mesekönyve / [vál. és szerk. T. Aszódi Éva]; [ill.Róna Emy]. - 3. kiad. - Budapest : Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, 1968.

Krüss, James & Ibelshäuser, Hans: Von Apfelbaum bis Zirkuszelt – ein buntes ABC der Welt; DUDENVERLAG 1994

Lázár Katalin: Népi játékok Planétás kiadó 1997

Lüdi, George (1996): Mehrsprachigkeit. In: Goebl, H. & Nelde, P.H. & Stary, Z. & Wölck, W. (Hrsg.): Kontaktlinguistik I. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung, 233-245.

Mayer, Éva (Hrsg.) (2005): Kisebbségek Magyarországon. Budapest: Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal.

Megy a gyűrű vándorútra Gyermekjátékok és mondókák I. Kötet összegyűjtötte Gágyor József Madách kiadó 1982

Montanari, Elke Burkhardt (2001): Wie Kinder mehrsprachig aufwachsen. Frankfurt am Main: Brandes & Apsel.

Navracsics, Judit (2000): A kétnyelvű gyermek. Budapest: Corvina.

Pósa bácsi Madaras könyv Négy évszak madárversei gyerekeknek. Szerkesztő Csirke András Táltos Kiadó Kft. 2012

Riehl, Maria Claudia (2004): Sprachkontaktforschung. Eine Einführung. Tübingen: Gunter Narr Verlag.

Sarkady Sándor (1989): Télkergető Kiadja a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Sopron Városi Szervezete

Schlösser, Elke (2001): Wir verstehen uns gut. Spielerisch Deutsch lernen. Münster: Ökotopia Verlag.

Spaß und Spiel; Volk und Wissen Verlag Berlin 1986

365 Geschichten für Mädchen für jeden Tag Parragon Books Ltd

Szabó Lőrinc: Lóci óriás lesz. – Bp.: Móra Könyvkiadó, 1975.

Sző, fon nem takács Találós kérdések gyerekeknek Válogatta és összeállította Varga Ferencné Móra Ferenc Kiadó Budapest, 1986.
Talabér, Ferencné & Babai, Zsófia (2004): Nyelvi nevelés –nyelvi fejlesztés a nemzetiségi óvodákban. Budapest: Országos Közoktatási Intézet.
Varga Ferencné: Mai találós kérdések Charta Press Kft. -1996 Budapest
Vidám mesék [írta és rajzolta] V. Szutyejev - Budapest: Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó 1976.
Walter, Gisela (2003): Sprache - der Schlüssel zur Welt. Freiburg im Breisgau: Verlag Herder.
Zelk Zoltán: Békabánat. – Bp.: Móra Ferenc Könyvkiadó, 1970.
Zilahi Józsefné: Mese- vers az óvodában Eötvös József Kiadó Budapest, 1998.
Zsubatta!: beszédfejlesztő mondókáskönyv / Nyulász Péter; [Krizbai Judit rajzaival]. - Budapest: Móra, 2005. - 36 p. : ill. ; 24 cm

Internetes források/Internet Quellen

Központi Statisztikai Hivatal: 2011-es Népszámlálás 3. Országos adatok. Budapest, 2013. (http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_orsz_2011.pdf) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 26.)
Az Európai Bizottság Közleménye a Tanács, az Európai parlament, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára. A nyelvtanulás és nyelvi sokszínűség támogatása akcióterv a 2004-2006 időszakra (http://www.eunow.eu/laeken%20declaration.html) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. november 16.)
1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól. III. fejezet, 18.§/(3). (http://www.nemzetisegek.hu/dokumentumok/kisebbsegitorveny/kisebbstorvmagyar2006.pdf) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 26.)
32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról. (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700032.MKM) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 26.)
Az emberi erőforrások minisztere 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelete a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról további megerősítést a nemzetiségi óvodai neveléshez.
(http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK13035.pdf) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 30.)

Dunántúli Napló: Német óvodai csoport indulhat ősztől. 2012. május 20. 12:28 MTI. (http://www.bama.hu/baranya/kultura/nemet-ovodai-csoport-indulhat-osztol-443350) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. január 15.)

Gal, Susan (1991): Mi a nyelvcsere és hogyan történik? In: Regio. Kisebbségtudományi Szemle. 1992. 2. évf. 1. sz.
(http://epa.oszk.hu/00000/00036/00005/pdf/05.pdf) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. február 18.)

Mózes I. könyve, 11. rész, 1-9.:
(http://biblia.biblia.hu/read.php?t=1&b=1&c=11&v=0&vs=) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. március 25.)

(http://nemzetisegek.hu/etnonet/kodex/32-97kr.htm) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. november 14.)

Petit, Jean (o.J.): Warum Französisch als erste Fremdsprache in der Grundschule?
(http://www.ph.karlsruhe.de/cms/fileadmin/user_upload/dozenten/schlemminger/linguistque/Petit-FLE-ecole-prim-b.pdf) (Utolsó letöltés dátuma: 2010. január 26.)

Szoták, Szilvia (2009): A magyar nyelv helyzete Ausztriában. In: Korunk, 2009. február.
(http://korunk.org/?q=node/10239) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 23.)

Szoták, Szilvia: Az osztrák nyelv- és kisebbségpolitika legújabb diskurzusai
(http://bgazrt.hu/_files/NPKI/oktatas/Tervesztes%20es%20hatartalanitas%20%286%29.pdf)
(Utolsó letöltés dátuma: 2014. augusztus 25.)

Szoták, Szilvia (2009): Törvényes garanciák és gyakorlat a horvátországi, szlovéniai, és ausztriai magyarság életében. In: Magyar tudomány. A Magyar Tudományos Akadémia folyóirata. Alapítva: 1840. 2009/11.
(http://www.matud.iif.hu/2009/09nov/07.htm) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. augusztus 26.)

Triarchi-Hermann, Vassilia (o.J.): Die Mehrsprachigkeit im Kindesalter. Theoretische Ansätze, Empirische Befunde, Praktische Hinweise.
(http://www.alp.dillingen.de/ref/sp/msHCD3/1-Theorie/1-1-14-Kindesalter.pdf) (Utolsó letöltés dátuma 2014. február 26)

http://www.mesevarovoda.hu/egyeb-versek-osz (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 26.)

http://mesemorzsa.blogspot.hu/search/label/medve (utolsó letöltés: 2014. május 05)

http://dalokversek.hu/versek/versosz.htm#fel (Utolsó letöltés dátuma: 2014. augusztus 16)

http://www.mesevarovoda.hu/egyeb-versek-osz (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 26.)

http://ovisvilag.blog.hu/2011/11/17/novemberi_tarisznya_versek_mondokak_az_oszrol_ovodas_gyerekeknek#more3389368 (Utolsó letöltés dátuma: 2014.szeptember 10.)

http://ovisvilag.blog.hu/2011/11/17/novemberi_tarisznya_versek_mondokak_az_oszrol_ovodas_gyerekeknek#more3389368 (Utolsó letöltés dátuma: 2014. január 26.)

http://ovisvilag.blog.hu/2009/10/05/oszi_tarisznya_oszi_mondokak_es_rigmusok

http://poeta.hu/ingyen/KV36.pdf (Utolsó letöltés dátuma: 2014. április 26.)
http://www.operencia.com/versek/versek-farsangra/999-versek-jelmezekhez-mentovics-eva (utolsó letöltés: 2014. október 18)
http://sulihalo.hu/pedagogus/alkalmi-versek/4596-versek-gyerekeknek-gyerek-vers (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 26.)
gyerekeknek-vers-oszi-ovodas-ovodai-versek-mondokak-ovodasoknak (Utolsó letöltés dátuma: 2014. április 12.)
http://www.mikulasbirodalom.hu/mese/grim/nyulmegasun.htm (Utolsó letöltés dátuma: 2014. május 14.)
http://ovisvilag.blog.hu/2009/11/27/mese_erdei_cserebere (Utolsó letöltés dátuma: 2014. január 26.)
https://www.youtube.com/watch?v=bwFTtdrtqkM (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 30.)
http://mokaestanulas.blog.hu/2012/11/16/mozgassal_kiserheto_mondokak (Utolsó letöltés dátuma: 2014. február 17.)
http://www.3szek.ro/load/cikk/17383/a_medvebocsrol_aki_madar_akart_lenni_angol_mese (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 21.)
http://www.mek.iif.hu/porta/szint/human/szepirod/magyar/mora/hatrongy/html/03.htm#52 (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 23.)
https://www.mozaweb.hu/Lecke-ENK-Enek_Zene_1-Bujj_bujj_medve-98903 (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 12.)
http://www.gyerekdal.hu/dal/macko-macko-ugorjal (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
http://www.hetszin.gportal.hu/gindex.php?pg=34946886 (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 15.)
http://erzsilapja.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1176054 (Utolsó letöltés dátuma: 2014. november 14.)
http://kovacsneagi.qwqw.hu/?modul=oldal&tartalom=1114665 (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 26.)
http://www.kindersuppe.de/Herbst/Herbst.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. május 23.)
http://www.kitakram.de/Sprachfoerderung-im-Herbst (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
http://www.kinderspiele-welt.de/herbst/fingerspiele-herbst.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
http://www.kita-turnen.de/aepfel-pfluecken-herbst-im-kindergarten/(Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
http://www.netmoms.de/gruppen/detail/hand-fingerspiele-verse-gedichte-lieder-fur-kinder-3138/forum/herbstreime-280744 (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)

https://www.klatschreime.de/klatschreime/1/(Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
http://kinderradau.blogspot.hu/2012/07/herbstratsel.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
http://www.kindergarten-ideen.de/(Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
http://www.kidsweb.de/herbst/herbst_abc.htm (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
http://www.kinder-tierlexikon.de/suchliste.htm (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 21.)
http://www.kindergarten-ideen.de/lesenswert/raetsel-reime-und-sprueche/abzaehlreime/der-rote-fuchs-2/(Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 10.)
http://www.entdeckungskiste.de/schatzkiste/spiele/schatzkiste_details.html?k_beitrag=2821499&bezeichnung=Geburtstag (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 25.)
http://www.labbe.de/spielotti/index.asp?spielid=756 (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 14.)
https://www.youtube.com/watch?v=LcQCu9hZV1Q(Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
http://www.erzaehlkarawaneammersee.de/maerchen_und_kinder/maerchen_fuer_die_juengsten/der_honigschlecker/der_honigschlecker.ph (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 01.)
http://www.helpster.de/kennenlernspiele-fuer-den-kindergarten-ideen_92484#anleitung (Utolsó letöltés dátuma: 2014. augusztus 24.)
http://www.kinder-alles-fuer-kids.com/kinder-gedichte/herbstgedichte.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 12.)
https://www.heilpaedagogik-info.de/kinder/kinderlieder/tierlieder/848-es-war-einmal-ein-igel.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. május 23.)
http://www.musicline.de/de/player_flash/0887654540324/0/23/50/product (Utolsó letöltés dátuma: 2014. április 01.)
https://www.youtube.com/watch?v=srvPPFSNTgA (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
(https://www.youtube.com/watch?v=wJkWaQJSqFs) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 01.)
http://gutenberg.spiegel.de/buch/die-sch-6248/77 (Utolsó letöltés dátuma: 2014. augusztus 09.)
(http://www.grimmstories.com/de/grimm_maerchen/hans_mein_igel) (Utolsó letöltés dátuma: 2014. november 22.)
http://www.kindernetz.de/infonetz/thema/tiereimjahr/igel//id=225236/nid=225236/did=225292/atf8xb/index.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
http://www.kita-turnen.de/schnee-schnee-fingerspiel-fuer-den-winter/ (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)
http://www.kindersuppe.de/Tiere-Winter/Tiere-im-Winter-Ideen.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 01.)
http://www.kindergarten-spielecke.de/winter-ratselreime-fur-schlaue-kindergarten-kinder/ (Utolsó letöltés dátuma: 2014. április 14.)

http://www.kleinkind-online.de/seiten/jahreszeiten/winter.htm (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)

http://www.kinderspiele-welt.de/winter/im-garten-steht-ein-schneemann.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)

www.gute-kinderbücher.de (Utolsó letöltés dátuma: 2014. március 07.)

http://www.kindergarten-homepage.de/lieder/bekannt/baeren.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)

http://www.kinderspiele-welt.de/spiele-fur-drinnen/ich-bin-ein-dicker-tanzbaer.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)

http://www.youtube.com/watch?v=tFbi8QMBF7g (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 15.)

http://www.youtube.com/watch?v=sFWnGHDWP0Q (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 09.)

http://www.qualifizierte-kindertagespflege.de/teddybar-dreh-dich-um.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 08.)

http://www.kidsweb.de/tiere/voegel_im_winter/vogel_im_winter_start.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)

http://www.kindersuppe.de/Tiere-Winter/Tiere-im-Winter-Ideen.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 01.)

http://www.kinderseite.naturundbildung.at/jaennerfebruar/fingerspiele.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. április 01.)

http://www.kindersuppe.de/Wetter/Wetter-basteln.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 12.)

http://www.labbe.de/liederbaum/index.asp?themaid=30&titelid=416 (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 12.)

http://www.songtextemania.com/ich_hab_ein_kleines_vogelhaus_songtext_kinderlieder.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 15.)

http://www.lieder-aus-der-ddr.de/fallt-vom-himmel-macht-dich-nass/ (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 09.)

http://ingeb.org/Lieder/esregne1.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 15.)

http://www.kindersuppe.de/Schmetterling-Raupe/Schmetterling-Raupe.html (Utolsó letöltés dátuma: 2014. szeptember 15.)

http://www.ekp.de/fckdata/File/ideenpraxis/blaetterbilder.pdf (Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 12.)